

Sud Bosne i Hercegovine
Суд Босне и Херцеговине

Predmet broj: S1 1 K 027404 18 Kri

Datum: objavljivanja 07.09.2022. godine
pismenog otpravka 07.11.2022. godine

Pred sudskim vijećem u sastavu: sudija Mira Smajlović, predsjednik vijeća
Sudija Mediha Pašić, član
Sudija Zoran Božić, član

PREDMET TUŽILAŠTVA BOSNE I HERCEGOVINE

protiv

MOMČILA TEŠIĆA

PRESUDA

Tužilac Tužilaštva Bosne i Hercegovine: Predrag Tomić

Branilac optuženog: advokat Rade Golić

U IME BOSNE I HERCEGOVINE!

Sud Bosne i Hercegovine, Odjel I za ratne zločine, u vijeću sastavljenom od sudije Mire Smajlović, kao predsjednika vijeća, te sudija Medihe Pašić i Zorana Božića, kao članova vijeća, uz sudjelovanje pravnog savjetnika Amele Spahić, u svojstvu zapisničara, u krivičnom predmetu protiv optuženog Momčila Tešića, zbog postojanja osnovane sumnje da je počinio krivično djelo Genocid iz člana 171. tačke a) i b) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (KZ BiH), u vezi sa članom 31. i 180. stav 1. istog Zakona, povodom optužnice Tužilaštva Bosne i Hercegovine broj T20 0 KTRZ 0013215 16 od 27.12.2017. godine, koja je potvrđena dana 22.01.2018. godine, izmijenjena dana 14.06.2022. godine, nakon održanog usmenog i javnog glavnog pretresa na kojem je u jednom dijelu bila isključena javnost, u prisustvu tužioca Tužilaštva BiH Predraga Tomića, branioca optuženog, advokata Rada Golića i optuženog Momčila Tešića, donio je i dana 07.09.2022. godine, javno objavio sljedeću:

P R E S U D U

Optuženi:

MOMČILO TEŠIĆ zvan "Crnac", sin Rajka i Nevenke, djevojački Jovanović, rođen 02.01.1974. godine u mjestu Tikvarići, opština Vlasenica, ..., JMB: ..., po nacionalnosti ..., državljanin BiH, neoženjen, pismen, sa završenom srednjom ekonomskom školom, po zanimanju trgovac, vojsku služio 1992. godine u mjestu Crna Rijeka, opština Han Pijesak, po vlastitoj izjavi lošeg imovnog stanja, neosuđivan, protiv istog se ne vodi drugi krivični postupak,

K R I V J E

što je:

za vrijeme širokog i sistematičnog napada, koji su u periodu od 06.07. do 19.07.1995. godine preduzimali Vojska Republike Srpske (VRS) i Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske (MUP RS), usmjerenog protiv civilnog bošnjačkog stanovništva Zaštićene zone UN Srebrenica, znajući za takav napad i da njegove radnje čine dio tog napada, počinio progon bošnjačkog civilnog stanovništva na političkoj, nacionalnoj, kulturnoj, etničkoj i vjerskoj osnovi ubistvom, pa je tako optuženi Momčilo Tešić zvani "Crnac", u svojstvu pripadnika voda Vojne policije Vlaseničke brigade, zajedno sa više pripadnika tog voda (S.B, D.R.) u noći 13/14. juli 1995. godine, iz škole u Lukama izveli zarobljene muškarce, civile bošnjačke nacionalnosti, njih 17, među kojima i svjedoka - oštećenog "MK-1", utovarili u kamion i odvezli u mjesto Mršići, gdje se zaustavio kamion, pa su pod svjetlima kamiona, optuženi Momčilo Tešić, zajedno sa više vojnih policajaca iz njegovog voda, koji su došli u pratnji zarobljenika, iz automatskog oružja, otpočeli strijeljanje zarobljenika, dok su, po njihovoj naredbi, silazili s kamiona, a kad je zarobljeni "MK-1" skočio sa kamiona i pobjegao kroz mrak, za njim je potrčao optuženi Momčilo Tešić da ga spriječi u bjekstvu i kad se vratio na mjesto strijeljanja, zajedno sa drugim vojnim policajcima izvršio pretres tijela ubijenih zarobljenika, od kojih su prisvojili pronađeni novac i tom prilikom su svi zarobljeni civili strijeljani, osim svjedoka "MK-1" koji je uspio pobjeći, dok su na zemlji ostala tijela ubijenih: Mede (Uzeira) Ademovića, rođenog 1955. godine, Mirsada (Hasiba) Ahmića, rođenog 1977. godine, Hajrudina (Ševke) Abdurahmanovića, rođenog 1945. godine, Azema (Rame) Bečića, rođenog 1951. godine, Avdije (Mustafe) Čerimovića, rođenog 1946. godine, Hameda (Alje) Đogaza, rođenog 1943. godine, Zajima (Nazifa) Hasića, rođenog 1970. godine, Ismeta (Dauta) Jahića, rođenog 1938. godine, Hamdije (Halida) Kajića, rođenog 1968. godine, Hasana (Ibre) Kapetanovića, rođenog 1939. godine, Safeta (Himze) Muminovića, rođenog 1963. godine, Rize (Abaza) Mustafića, rođenog 1954. godine, Fuada (Hasana) Mustafića, rođenog 1975. godine, Hasana (Juse) Smajića, rođenog 1966. godine, Habiba (Age) Šabanovića, rođenog 1936. godine i Abdulkadira (Avdurahmana) Velića, rođenog 1975. godine, čiji posmrtni ostaci su pronađeni i identifikovani,

dakle, u sklopu široko rasprostranjenog i sistematičnog napada usmjerenog protiv civilnog bošnjačkog stanovništva Zaštićene enklave Srebrenica, znajući za takav napad i da njegove radnje čine dio tog napada, postupajući sa namjerom da

diskriminira grupu srebreničkih Bošnjaka, vršio progon na nacionalnoj, etničkoj i vjerskoj osnovi, lišavanjem života zarobljenih muškaraca Bošnjaka,

čime je optuženi, radnjama opisanim u izreci presude, počinio krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h), u vezi sa tačkom a) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (KZ BiH), sve u vezi sa članom 29. i 180. stav 1. istog Zakona,

pa ga Vijeće, za navedeno krivično djelo, po osnovu člana 285. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (ZKP BiH), uz primjenu članova 39., 42. i 48. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine,

O S U Đ U J E

na kaznu zatvora u trajanju od DVADESET (20) GODINA

**

Na osnovu odredbe člana 56. stav 1. KZ BiH, vrijeme koje će optuženi Momčilo Tešić provesti u pritvoru od 07.09.2022. godine pa nadalje, određenom Rješenjem Suda BiH, broj S1 1 K 027404 18 Kri od 07.09.2022. godine, ima se uračunati u izrečenu kaznu zatvora.

Na osnovu odredbe člana 188. stav 4. ZKP BiH, optuženi se oslobađa obaveze naknade troškova krivičnog postupka, te isti padaju na teret budžetskih sredstava.

Na osnovu odredbe člana 198. stav 2. ZKP BiH, srodnici oštećenih se sa imovinskopravnim zahtjevom upućuju na parnicu.

O b r a z l o Ź e n j e

A. KRIVIČNI POSTUPAK

Optužnica i glavni pretres

1. Potvrđenom optužnicom Tužilaštva BiH, optuženima Milu Kosoriću, Momčilu Tešiću, Borislavu Stojišiću i Rajku Drakuliću, na teret je stavljeno počinjenje krivičnog djela Genocid iz člana 171. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine, u vezi sa članom 180. stav 1. i članom 31. istog Zakona.

Krivični postupak u odnosu na optužene Borislava Stojišića i Rajka Drakulića razdvojen je Rješenjem Suda BiH, broj S1 1 K 027404 17 Kro od 10.05.2018. godine, obzirom na nedostupnost optuženih organima gonjenja Bosne i Hercegovine.

2. Optuženi Momčilo Tešić se na ročištu za izjašnjenje o krivnji, održanom dana 12.04.2018. godine izjasnio da nije kriv za počinjenje krivičnog djela koje mu se stavlja na teret potvrđenom optužnicom.

3. Glavni pretres u predmetu počeo je dana 12.06.2018. godine čitanjem potvrđene optužnice Tužilaštva BiH, te iznošenjem uvodnih riječi Tužilaštva, dok je odbrana optuženog Momčila Tešića zadržala svoje pravo da iznese uvodnu riječ nakon što optužba završi sa izvođenjem svojih dokaza.

4. Postupajući tužilac u svojoj uvodnoj riječi naveo je da događaj, koji se optuženima stavlja na teret, nije bio izolovan događaj, obzirom na dešavanja na području Srebrenice u julu 1995. godine, nego da se radi o tragediji koja je počela 06.07.1995. godine, a koja je za posljedicu imala sistematsko zatvaranje i ubijanje muškaraca i mladića. Tužilac je također naveo da će Vijeće, nakon što iznese sve dokaze, van razumne sumnje moći utvrditi odgovornost optuženih, zbog čega će Tužilaštvo tražiti da se isti oglase krivim za krivično djelo genocida.

5. Rješenjem Suda BiH, broj S1 1 K 027404 18 Kri od 24.05.2022. godine, krivični postupak razdvojen je u odnosu na optuženog Mila Kosorića, imajući u vidu narušeno zdravstveno stanje i trenutnu nemogućnost prisustva istog na glavnom pretresu, cijeneći načelo ekonomičnosti i efikasnosti postupka.

6. Glavni pretres u predmetu protiv optuženog Momčila Tešića okončan je iznošenjem završne riječi odbrane optuženog, dana 07.09.2022. godine.

B. PROCESNE ODLUKE

Mjere zaštite za svjedoke

7. Na glavnom pretresu održanom dana 20.11.2018. godine, Vijeće je svjedoku, na prethodni prijedlog Tužilaštva BiH dodijelilo mjeru zaštite – pseudonim “MK-8, imajući u vidu da je svjedok navela određene razloge lične prirode, koje je Vijeće ocijenilo opravdanim za dodjelu navedene mjere zaštite, te da se odbrana nije protivila ovakvom prijedlogu Tužilaštva BiH.

8. Nadalje, na glavnom pretresu održanom dana 15.03.2019. godine, postupajući tužilac iznio je prijedlog da se svjedoku optužbe, pozvanom za navedeni dan, odredi mjera zaštite u vidu svjedočenja pod pseudonimom, čiji lik neće ići u javnost, nakon čega je svjedok uveden u sudnicu i nakon što je u sjednici zatvorenoj za javnost Vijeću predočio razloge za navedeno, te nakon što se odbrana takvom prijedlogu nije protivila, Vijeće je svjedoku dodijelilo mjeru zaštite – svjedočenje pod pseudonimom “MK-9”.

Isključenje javnosti

9. Nakon što je postupajući tužilac Tužilaštva BiH predložio da se sjednica zatvori za javnost radi razmatranja prijedloga za određivanje mjera zaštite za svjedoka na glavnom pretresu od 20.11.2018. godine, Vijeće je nakratko udaljilo javnost iz sudnice, kako bi svjedok mogao iznijeti razloge zbog kojih je zatražio svjedočenje pod mjerama zaštite. Navedeno je učinjeno i na glavnom pretresu održanom 04.12.2018. godine, obzirom da je Tužilaštvo BiH podnijelo prijedlog da se svjedoku pseudonima “MK-3” odrede dodatne mjere zaštite, zbog čega je Vijeće također dio glavnog pretresa zatvorilo za javnost.

10. Također, na glavnom pretresu održanom 15.03.2019. godine, postupajući tužilac je također predložio da se svjedoku dodijele mjere zaštite, Vijeće je nakratko sjednicu zatvorilo za javnost, imajući u vidu da je svjedok uveden u sudnicu radi iznošenja razloga zbog kojih su mjere zaštite zatražene, nakon čega je sjednica ponovo otvorena za javnost. Odluku o isključenju javnosti iz istih razloga, Vijeće je

donijelo i na glavnom pretresu održanom 12.04.2019. godine, obzirom da je i tada od strane Tužilaštva BiH zatraženo da se svjedoku odrede mjere zaštite.

11. Na glavnom pretresu održanom dana 26.10.2020. godine, isti je bio zatvoren za javnost u dijelu u kojem su svjedoku pod pseudonimom "MK-1" postavljana pitanja čiji bi ga odgovori mogli izložiti otkrivanju identiteta.

12. Javnost je nakratko bila isključena s glavnog pretresa održanog dana 12.04.2021. godine, obzirom da je postupajući tužilac predložio da se prema svjedoku pod pseudonimom "MK-6" odrede dodatne mjere zaštite, pa je isti pozvan da iznese razloge za navedeno.

13. Na glavnom pretresu dana 26.04.2021. godine javnost je isključena za vrijeme svjedočenja jednog od svjedoka optužbe, obzirom da je postojala mogućnost da svjedok otkrije identitet svjedoka koji su ranije dobili mjere zaštite u ovom predmetu, kakvu odluku je Vijeće donijelo i na glavnom pretresu održanom dana 24.05.2021. i 24.08.2021. godine.

14. Također, na prijedlog Tužilaštva BiH dana 17.05.2021. godine, Vijeće je isključilo javnost za vrijeme obrazlaganja razloga od strane svjedoka "MK-2" koji je tražio da se prema istom odrede dodatne mjere zaštite.

Ponovni početak glavnog pretresa (član 251. stav 2. ZKP BiH)

15. Na statusnoj konferenciji održanoj 06.06.2018. godine data je saglasnost stranaka i branilaca da se zbog protoka roka od 30 dana između ročišta za glavni pretres, ponovo ne čita potvrđena optužnica, ne iznose već iznesene uvodne riječi, kao i da se ne provode već izvedeni dokazi.

16. U toku glavnog pretresa u ovom krivičnom postupku, na nastavcima glavnog pretresa održanih u dane 04.09.2018., 15.01.2019., 29.11.2019., 04.09.2020., 12.04.2021., 24.08.2021., 15.04.2022., 24.05.2022., 08.07.2022. i 26.08.2022. godine, predsjednik sudećeg vijeća konstatovala je da je između nastavaka glavnog pretresa od 10.07.2018. i 04.09.2018. godine, 04.12.2018. i 15.01.2019. godine,

17.05.2019. i 29.11.2019. godine, 28.02.2020. i 04.09.2020. godine, 01.02.2021. i 12.04.2021. godine, 12.07.2021. i 24.08.2021. godine, 20.12.2021. i 15.04.2022. godine, 15.04.2022. i 24.05.2022. godine, 24.05.2022. i 08.07.2022. godine, te između 08.07.2022. i 26.08.2022. godine, proteklo više od 30 dana, te je u smislu odredbe člana 251. stav 2. ZKP BiH, Vijeće je donijelo odluku da glavni pretres počinje iznova, međutim, stranke i branilac saglasile su se da se ponovo ne čita ranije pročitana potvrđena optužnica i na glavnom pretresu izmijenjena optužnica, kao i da se do tada provedeni dokazi ne provode iznova, odnosno da se svjedoci ne pozivaju ponovo i saslušavaju, nego da se koriste iskazi dati na ranijem glavnom pretresu.

17. U vezi s tim, imajući u vidu odredbu člana 251. stav 2. ZKP BiH, kao i prethodnu saglasnost stranaka i branioca u tom pravcu, Vijeće nije ponovo izvodilo dokaze, već su svi ranije izvedeni dokazi prihvaćeni u ovom postupku.

Izuzeci od neposrednog izvođenja dokaza

18. Odredbom člana 273. stav 2. ZKP BiH propisano je da se po odluci sudije, odnosno vijeća, mogu pročitati i koristiti kao dokaz na glavnom pretresu zapisnici o iskazima datim u istrazi, samo u slučaju ako su ispitane osobe umrle, duševno oboljele ili se ne mogu pronaći, ili je njihov dolazak pred Sud nemoguć, ili je znatno otežan iz važnih uzroka.

19. Na glavnom pretresu održanom dana 19.04.2019. godine, Vijeće je prihvatilo prijedlog Tužilaštva da se na osnovu odredbe člana 273. stav 2. ZKP BiH pročitaju izjave svjedoka Radislava Čvorića, obzirom da je svjedok u međuvremenu preminuo, a koji svjedok je u potvrđenoj optužnici bio predložen pod pseudonimom "MK-4" i istom su, obzirom na činjenicu smrti, ukinute mjere zaštite.¹

¹ Izvod iz matične knjige umrlih za svjedoka Radislava Čvorić, opština Zvornik, broj 05/2-202-1-346/18 od 24.07.2018. godine, Zapisnik o saslušanju svjedoka Radislava Čvorića, Ministarstvo sigurnosti, Državna agencija za istrage i zaštitu, broj 16-06/1-04-1-226/17 od 23.02.2017. godine (dokaz T-15)

20. Također, na glavnom pretresu od 12.10.2020. godine pročitana je iskaz svjedoka Petra Jokića, koji svjedok je preminuo prije planiranog saslušanja na glavnom pretresu, čiji iskaz je također uložen u spis.²

21. Na održanom glavnom pretresu dana 07.06.2021. godine pročitani su iskazi svjedoka Čamile Omanović³ i Miroslava Deronjića⁴, zbog smrti istih, koji iskazi su dati pred Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju.

22. Vijeće je na glavnom pretresu održanom dana 30.08.2021. godine, po prethodnom prijedlogu Tužilaštva BiH, donijelo odluku da se, u skladu s odredbom člana 273. stav 2. ZKP i člana 5. Zakona o ustupanju predmeta od strane Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju Tužilaštvu BiH i korištenju dokaza pribavljenih od Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju u postupcima pred sudovima u BiH (Zakon o ustupanju predmeta) pročitaju iskazi svjedoka Rave Evert Alberta, Egbersa Vincentiusa Bernardusa, Lutke Theo Pietera, dok je iskaz vještaka Richarda Butlera uložen, bez prethodnog čitanja. S tim u vezi, odbrani je data mogućnost da ove svjedoke predloži kao dokaze odbrane, a kako bi isti bili unakrsno ispitani na glavnom pretresu, što je kasnije i učinjeno posredstvom video link konferencije.

² Zapisnik o saslušanju svjedoka Petra Jokića, Tužilaštvo BiH, broj T20 0 KTRZ 0013215 16 od 16.11.2017. godine, Srebrenica i Dopis Suda Bosne i Hercegovine broj S1 1 K 029228 18 Kri od 18.03.2019. godine i Izvod iz MKU, opština Vlasenica, broj: 05/2-202-1-284/20 od 10.09.2020. godine (dokaz T-29)

³ Izvod iz matične knjige umrlih za svjedoka Čamilu Omanoviću, općina Centar Sarajevo, broj 08/B – 10-39343/21 od 02.06.2021. godine, transkript svjedočenja svjedoka Čamile Omanović u predmetu IT – 98 – 33 – T u predmetu *Krstić* pred Međunarodnim sudom za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog prava na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine (dokaz T-135)

⁴ Izvod iz matične knjige umrlih za svjedoka Miroslava Deronjića, opština Bratunac, broj 05/2-202-1-298/21 od 02.06.2021. godine, Informativni izvještaj – razgovor sa Miroslavom Deronjićem o evakuaciji civila iz Srebrenice, Međunarodni sud za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog prava na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine od 16. decembra 1997. godine, Audio snimak razgovora između Jean – Rene Ruez – a i Miroslava Deronjića obavljenoj 4. februara 1998. godine, Razgovor Jean – Rene Ruez – a i Miroslava Deronjića vođen 21. oktobra 199. godine, Razgovor Jean – Rene Ruez – a sa Miroslavom Deronjićem, obavljen 12. marta 2001. godine, Izjava svjedoka Miroslava Deronjića, Međunarodni sud za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog prava na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine od 25. novembra 2003. godine (dokaz T-136)

23. Također, na osnovu prethodno navedenih odredbi ZKP BiH i Zakona o ustupanju predmeta, na glavnom pretresu održanom dana 06.09.2021. i 20.09.2021. godine, pročitani su i u spis uloženi iskazi svjedoka Momira Nikolića i Pietera Boeringa, a svjedok Pieter Boering saslušan je i putem video konferencije veze, kada je provedeno unakrsno i dodatno ispitivanje ovog svjedoka.

Uvrštavanje izjava datih u postupcima pred MKSJ

24. Kao što je već istaknuto, Vijeće je na glavnom pretresu održanom dana 07.06.2021. i 30.08.2021. godine donijelo rješenje kojim je djelimično usvojen prijedlog Tužilaštva dostavljen uz potvrđenu optužnicu („Aneks C“), pa su temeljem odredaba članova 3., 5. i 7. Zakona o ustupanju uvršteni u dokaze:

25. Transkripti svjedočenja Momira Nikolića (*transkripti u predmetu Blagojević od 19.09., 22.09., 23.09., 25.09., 26.09., 29.09., 30.09.2003. godine*),

26. Transkripti svjedočenja svjedoka: Egbers Vincentius Bernardus-a (*transkript u predmetu Popović i dr. od 18.10.2006., 19.10.2006. i 20.10.2006. godine te izjave date istražiteljima MKSJ od 09.07.1999., 24.10.1995. i 30.04.2000. godine*), Rave Evert Albert-a (*izjava data istražiteljima MKSJ od 17.07.1995. godine*), Pieter-a Boering-a (*transkripti svjedočenja u predmetu Popović i drugi od 19., 21., 22., 25. i 27.09.2006. godine te izjave date istražiteljima MKSJ od 10.02.1998. i 28.09.1995. godine*) i Lutke Theo Peter-a (*izjava data istražiteljima MKSJ od 29.09.1995. godine*).

27. Izjava svjedočenja preminulog svjedoka Miroslava Deronjića (*dijelovi izjava datih istražiteljima MKSJ od 16.12.1997., 04.02.1998., 21.10.1999. i 25.11.2003. godine*) i svjedoka Čamile Omanović (*transkript svjedočenja u predmetu Krstić od 22. i 23.03.2000. godine*).

28. Odbijen je kao neosnovan prijedlog Tužilaštva BiH u dijelu koji se odnosi na prihvatanje transkripata i izjava o činjenicama Dragana Obrenovića (*transkripti svjedočenja u predmetu Blagojević od 01.10., 02.10., 06.10., 07.10., 08.10., 09.10. i 10.10.2003. godine, te izjava data istražiteljima MKSJ i izjava o činjenicama od 02.04.2000., 04.06.2003. i 05.02.2004. godine*), zatim izjava Ljubomira Borovčanina

data istražiteljima MKSJ 20.02., 11.03. i 12.03.2002. godine), izjava Van Duijn Leendert Cornelis-a (data istražiteljima MKSJ dana 25.10.1995. godine) i izjava Franken Robert Alexandr-a (data istražiteljima MKSJ 26. i 27.09.1995. godine).

29. Tužilaštvo BiH je u Aneksu C optužnice broj: T20 0 KTRZ 0013215 16 od 27.12.2017. godine, zatražilo prihvatanje i uvrštavanje u dokaze, iskaza svjedoka datih pred MKSJ, te izjava iz istraga u predmetima MKSJ i Tužilaštva BiH. Konkretno, radi se o transkriptima iskaza svjedoka datih na suđenjima pred pretresnim vijećima MKSJ u predmetima: *Krstić, Blagojević i Popović*, te izjavama koje su dali u toku istrage u navedenim povezanim predmetima MKSJ.

30. U prilog navedenom prijedlogu tužilac je prvenstveno ukazao na svrhu navedenog Zakona koja se ogleda u ubrzavanju suđenja, što je u skladu sa suđenjem u razumnom roku, unapređenjem sudske ekonomičnosti, što je usklađeno sa pravom optuženog da osporava dokaze protiv njega i pretpostavkom nevinosti, te unapređenjem usklađenosti između MKSJ i sudova u BiH. Naime, tužilac je naveo kako smatra da iskazi svjedoka dati na suđenju i izjave iz istrage koje se predlažu imaju dokaznu vrijednost za činjenice i okolnosti koje se navode u optužnici.

31. U izjašnjenjima na navedeni prijedlog, odbrana optuženog se protivila uvrštavanju izjava koje su svjedoci dali istražiteljima MKSJ, ali i transkripata svjedočenja u postupcima pred MKSJ, tražeći da se, u slučaju da Vijeće prihvati uvrštavanje istih u spis predmeta, svjedoci pozovu radi neposrednog unakrsnog saslušanja na okolnosti navedene u transkriptima i izjavama.

32. U pogledu prihvatljivosti iskaza koje su svjedoci dali u postupcima pred MKSJ, Vijeće se, između ostalog, rukovalo odredbom člana 3. stav 1. Zakona o ustupanju predmeta koja predviđa da: *“Dokazi pribavljeni u skladu sa Statutom i Pravilnikom o postupku i dokazima MKSJ mogu se koristiti u postupcima pred sudovima u BiH.”* Navedenim članom propisano je korištenje dokaza pribavljenih od strane MKSJ u postupcima pred sudovima u BiH. U tom cilju Zakon o ustupanju predmeta osmišljen je kao *lex specialis* kako bi se otklonio rizik da dokazi prikupljeni od strane MKSJ budu neupotrebljivi prema ZKP BiH, a njime se uređuje procedura i uslovi korištenja takvih dokaza i na drugim sudovima.

33. U kontekstu navedenog, Vijeće je cijeniło da iskazi svjedoka čije prihvaćanje se predlaže ispunjavaju uslove iz člana 3. stav 1. jer se ne tvrdi, niti je očigledno da je bilo nepravilnosti prilikom njihovog pribavljanja ili korištenja u skladu sa Statutom i pravilima MKSJ.

34. Prije svega, odredba člana 3. stav 1. Zakona o ustupanju predmeta propisuje: *“Dokazi pribavljeni u skladu sa Statutom i Pravilnikom o postupku i dokazima MKSJ mogu se koristiti u postupcima pred sudovima u BiH.”* Dakle, izjave i transkripti koji je Vijeće odlučilo prihvatiti ispunjavaju uslove iz člana 3. stav 1. jer se ne tvrdi, niti je očigledno da je bilo nepravilnosti prilikom njihovog pribavljanja ili korištenja u skladu sa Statutom i pravilima MKSJ.

35. Nadalje, odredba člana 5. stav 1. Zakona o ustupanju predmeta predviđa da se *„zapisnik o iskazu svjedoka dat pred MKSJ, kao i zapisnik o vanpretresnom iskazu svjedoka sačinjen pred MKSJ-om u skladu sa pravilom 71. Statuta i Pravilnika o postupku i dokazima MKSJ, može se koristiti pred sudom pod uslovom da je iskaz ili vanpretresni iskaz od značaja za pitanje o kojem se raspravlja.“*

36. Saglasno odredbi člana 5. Zakona o ustupanju, Sud može prihvatiti iskaz koji je svjedok dao u postupku pred MKSJ, ukoliko je zapisnik o njegovom ispitivanju sačinjen u skladu sa relevantnim odredbama Pravilnika o postupku i dokazima, te ukoliko je svjedok bio upoznat sa svojim pravima. U skladu sa navedenim, Vijeće nalazi prihvatljivim izjave koje su dali svjedoci Momir Nikolić, Egbers Vincentius Bernardus, Pieter Boering, Miroslav Deronjić i Čamila Omanović.

37. Međutim, Vijeće nije prihvatilo prijedlog Tužilaštva BiH da se u spis ulože izjave svjedoka Dragana Obrenovića, Josepha Kingori-ja, Ljubomira Borovčanina, Van Duijn Leendert Cornelis-a i Franken Robert Alexandra, obzirom da iste smatra irelevantnim za konkretan krivični postupak, ali i iz razloga što su u spis prethodno prihvaćeni iskazi drugih predloženih svjedoka na identične okolnosti.

38. Također, kako je već istaknuto, Vijeće je odlučilo uvrstiti u dokaze transkripte svjedočenja preminulog svjedoka Miroslava Deronjića i Čamile Omanović, što je u

skladu sa odredbom člana 7. Zakona o ustupanju predmeta, koji, kao i odredba člana 273. stav 2. ZKP BiH predviđa izuzetke od neposrednog izvođenja dokaza čitanjem zapisnika iz istrage. Iako je odredba ZKP BiH u tom smislu eksplicitna, Vijeće ne nalazi da se primjenom člana 7. Zakona o ustupanju predmeta derogira navedena odredba ZKP BiH, jer je svjedok svoj iskaz pred MKSJ dao pod zakletvom, gdje je bio podvrgnut i unakrsnom ispitivanju, pa je takav iskaz zasigurno detaljniji i objektivniji od zapisnika koji se sačinjava u istrazi, a koji se, temeljem odredbe člana 273. stav 2. ZKP BiH može pročitati ukoliko je ispitana osoba umrla, ili je njen dolazak pred Sud nemoguć ili znatno otežan iz važnih uzroka. Shodno navedenom, ocijenjeno je da su ispunjeni i uslovi iz ovog člana, odnosno da prihvatanje ovog transkripta neće ići na štetu odbrane optuženih.

39. Uvažavajući pravo na odbranu, kao jedno od temeljnih prava EKLJP, braniocima u predmetnom postupku, temeljem odredbe člana 5. stav 3. Zakona o ustupanju predmeta, data je mogućnost da podnesu obrazložene prijedloge za unakrsno ispitivanje svjedoka, što su isti i učinili, koje prijedloge je Vijeće kasnije i prihvatilo, vodeći računa da se unakrsno ispitivanje svjedoka moralo ograničiti na okvir direktnog (Zakon o ustupanju predmeta član 1. stav 2., član 262. stav 1. ZKP BiH).

Odluka po Prijedlogu Tužilaštva BiH za prihvatanje utvrđenih činjenica⁵

40. Tužilaštvo BiH je dana 07.06.2018. godine Sudu dostavilo prijedlog broj T20 0 KTRZ 0013215 16 kojim se traži da Sud, u skladu sa odredbom člana 4. Zakona o ustupanju predmeta, prihvati činjenice utvrđene pravosnažnom presudom MKSJ u predmetu *Tužilac protiv Krstića*, broj IT-98-33-T od 02.08.2001. godine, koje činjenice nisu pobijane ili osporene i/ili koje su potvrđene, odnosno utvrđene od strane Žalbenog vijeća u istom predmetu u presudi broj IT-98-33-A od 19.04.2004. godine, zatim činjenice utvrđene od strane pretresnog vijeća u predmetu MKSJ-a, *Tužilac protiv Blagojevića i Jokića* br. IT-02-60 od 17.01.2005. godine, koje nisu pobijane ili osporene i/ili koje su potvrđene, odnosno utvrđene od strane Žalbenog vijeća u istom predmetu

⁵ Rješenje Suda BiH, broj S1 1 K 027404 18 Kri od 22.10.2018. godine

u presudi broj IT-02-60-A od 09.05.2007. godine, te činjenice utvrđene prvostepenom presudom u predmetu *Tužilac protiv Vujadina Popovića* broj IT-05-88-T od 10.06.2010. godine, a koje nisu pobijane, odnosno nisu osporene i/ili su potvrđene, odnosno utvrđene od strane Žalbenog vijeća u istom predmetu. Predloženo je usvajanje ukupno 253 činjenica, a iste se odnose na postojanje oružanog sukoba u Bosni i Hercegovini, zatim na postojanje „širokog ili sistematskog napada“, nadalje se opisuje struktura civilne policije (snage MUP RS), dok se u ostalim dijelovima prijedloga, između ostalog, opisuje situacija u Potočarima, odvajanje i zatvaranje muškaraca bosanskih Muslimana u Potočarima, zatvaranje muškaraca bosanskih Muslimana u bijelu kuću, prebacivanje iz Potočara, kolone bosanskih Muslimana u bjekstvu, zatvaranje i pogubljenje zarobljenika bosanskih Muslimana u Bratuncu, zatvaranje i pogubljenje muškaraca u školi „Vuk Karadžić“, na rijeci Jadar, u dolini Cerske, u Novoj Kasabi, u skladištu u Kravici, ukopi u Glogovu, zatvaranja i pogubljenja u i oko škole u Grbavcima kod Orahovca, u školi u Petkovcima i na brani u blizini Petkovaca, u školi u Pilici i Domu kulture, pogubljenja na vojnoj ekonomiji Branjevo, u Kozluku, masovna pogubljenja - istrebljenje, operacije ponovnog sahranjivanja 1. avgust – 01. novembar 1995. godine, činjenice koje su povezane sa združenim zločinačkim poduhvatom, uticaj na žrtve i posljednji dio pod nazivom „*Genocid*“. Tužilaštvo dostavljeni prijedlog obrazlaže činjenicom da bi Sud, korištenjem mehanizma utvrđenih činjenica, ispunilo osnovnu svrhu člana 4. Zakona o ustupanju, a to je ekonomičnost sudskog postupka, te pravo optuženog na suđenje u razumnom vremenskom roku ili suđenje bez odlaganja. Nadalje, Tužilaštvo se u prijedlogu ukratko osvrnulo i na kriterije za prihvatanje utvrđenih činjenica (činjenica mora biti „činjenica“, činjenica mora da sadrži suštinske nalaze MKSJ-a i ne smije biti značajno promijenjena, itd.) ističući da iste ispunjavaju sve navedene kriterije, da su iznesene u grupama i da su relevantne za kontekst događaja koji su navedeni u optužnici. Naime, prema mišljenju Tužilaštva, navedene činjenice relevantne su za ovaj predmet jer će se njima potvrditi i potkrijepiti iskazi svjedoka koji će svjedočiti tokom glavnog pretresa, odnosno iste se mogu koristiti bilo za potvrđivanje svjedočenja ili za jačanje vjerodostojnosti svjedoka.

41. Branioци optuženih dostavili su svoja izjašnjenja na predmetni prijedlog. Tako je branilac optuženog Mila Kosorića, advokat Dragan Gotovac, naveo kako prijedlog Tužilaštva BiH ne ispunjava uslove iz ranije utvrđenih kriterijuma, jer mnoge

predložene činjenice sadrži i pravne kvalifikacije, odnosno, elemente pravne kvalifikacije u leksičkom smislu, odnosno, ne ispunjavaju kriterij da moraju biti ograničene čisto na činjenični zaključak bez elemenata pravne kvalifikacije, kao i da je najveći broj predloženih činjenica irelevantan za ovaj predmet. Odbrana je istakla da bi Sud, prihvatanjem predloženih činjenica, optužene doveo u neravnopravan položaj u ovom predmetu jer bi teret dokazivanja velikim dijelom bio prebačen odbrani. Prihvatanjem prijedloga, po mišljenju odbrane, postupak se ne čini ekonomičnim, jer su predložene činjenice koje nisu relevantne i bitne, a za koje se moraju izvoditi dokazi da bi se one konačno ocijenile kao neprihvatljive. Uvažavajući navedene kriterije, odbrana je predložila da Vijeće svojim rješenjem odbije prijedlog Tužilaštva, posebno označavajući određene činjenice irelevantnim, zatim onim koji sadrže pravne kvalifikacije, posebno ističući kako predložene utvrđene činjenice u svojoj cjelini ne zadovoljavaju standarde objektivnosti i kao takve su vrlo podložne razumnoj sumnji, zbog čega odbrana smatra da Vijeće iste ne bi trebalo prihvatiti.

42. Branilac optuženog Momčila Tešića, advokat Rade Golić istakao je da je Sud, prije svega, u obavezi da primjenjuje primarno odredbe ZKP BiH, među kojima je i odredba člana 15. ZKP BiH u kojoj je predviđeno načelo slobodne ocjene dokaza, te u kojoj je jasno navedeno da Sud nije vezan ni ograničen posebnim dokaznim pravilima prilikom ocjene da li neka činjenica postoji ili ne. U vezi s tim, odbrana je navela da Sud nije vezan činjenicama utvrđenim u presudama MKSJ, a pogotovo nije u obavezi da na istima zasniva svoje odluke, zbog čega odbrana ističe da Zakon o ustupanju ne može imati primat u primjeni u odnosu na ZKP BiH, odnosno da bi se isti mogao smatrati kao *lex specialis*, obzirom da je isti sačinjen na osnovu Pravilnika o postupku i dokazima, koji nije usklađen sa odredbama ZKP BiH niti EKLJP. Odbrana je također navela kako je nesporno da, ukoliko Sud i prihvati neku činjenicu, kod istog se odmah stvara određeni stav o događajima iz optužnice, što bi se, na neki način, moglo smatrati i prejudiciranjem sudske odluke ili bar određenih zaključaka. Branilac također smatra da bi se na ovaj način osigurala efikasnost i ekonomičnost postupka, jer bi se isti skratio i ne bi se izvodili određeni dokazi, no to nikako ne bi smjelo da se zloupotrijebi, tj. da se ide nauštrb osnovnih garancija i to: pretpostavke nevinosti, ravnopravnosti stranaka i kontradiktornosti postupka. Odbrana je istakla da se prihvatanjem određenih činjenica krši i osnovno pravilo o teretu dokazivanja, a to je da je teret dokazivanja na optužbi, koja je u obavezi da dokazuje krivičnu odgovornost

optuženog, kao i ostale navode iz optužnice. Na kraju, odbrana je navela da sudska vijeća Suda BiH već duži vremenski period znatno redukuju utvrđene činjenice jer očito ne pogoduju pravu na pravično i fer suđenje, a pogotovo što se primjenjuju za najteža krivična djela, kada je neophodan poseban oprez prilikom donošenja na zakonu zasnovanih presuda. Zbog svega navedenog, odbrana je predložila da Vijeće odbije uvrštavanje predloženih utvrđenih činjenica u dokazni materijal, smatrajući da se svaki dokaz treba zasebno cijeliti u svakom predmetu, kako bi se u potpunosti utvrdilo stvarno stanje i navodi iz optužnice.

43. Imajući u vidu sve navedeno, Vijeće je djelimično prihvatilo navedeni Prijedlog Tužilaštva BiH⁶, vodeći se prvenstveno odredbom člana 4. Zakona o ustupanju predmeta, koji daje mogućnost Sudu da iskoristi ranije utvrđene činjenice pravomoćnim odlukama MKSJ u cilju ekonomičnosti postupka, istovremeno štiteći prava optuženog na pravično suđenje. Naime, Zakon o ustupanju predmeta mora se tumačiti kao *lex specialis* u odnosu na ZKP, odnosno odredbe članova 15. i 273., koje se odnose na načelo slobodne ocjene dokaza i neposrednog izvođenja dokaza. Međutim, iako se teret dokazivanja prebacuje sa optužbe na odbranu, bitno je napomenuti da tako utvrđene činjenice predstavljaju oborivu pretpostavku, što znači da odbrana u svakom trenutku može osporavati navedene činjenice.

⁶ Utvrđene činjenice koje su prihvaćene od strane ovog Vijeća pobrojane su u dispozitivu Rješenja Suda BiH od 22.10.2018. godine, koje se nalazi u Aneksu A, a koji čini prilog ove presude.

44. Opće shvatanje utvrđenih činjenica, kako to pokazuje sudska praksa Suda BiH⁷ i praksa MKSJ⁸, jeste da one stvaraju pravnu pretpostavku vrijednosti te pojedinačne činjenice. I odredbe ZKP BiH⁹, kao i odredbe Konvencije¹⁰, omogućavaju optuženom da osporava bilo koju utvrđenu činjenicu koju je prihvatio Sud. Na taj način je zadovoljen princip pravičnosti i jednakosti u postupanju. Ako imamo u vidu da se svi dokazi prihvaćeni kao utvrđene činjenice mogu osporavati na suđenju korištenjem svih pravnih ili činjeničnih argumenata ili protivdokaza¹¹, slijedi zaključak da je ispoštovan i princip dokaznog postupka. Sud BiH nije obavezan da svoju presudu temelji na nekoj

⁷ Neka od rješenja o utvrđenim činjenicama koja su donijela pretresna vijeća Suda BiH:

Rješenje u predmetu protiv *Radovana Stankovića*, predmet br. X-KR-05/70 od 13.7.2006. g; Rješenje u predmetu protiv *Gcjka Jankovića*, predmet br. X-KR-05/161 od 4.8.2006. g; Rješenje u predmetu protiv *Miloša Stupara i dr. (Kravica)*, predmet br. X-KR-05/24 od 3.10.2006. g; Rješenje u predmetu protiv *Momčila Mandića*, broj X-KR-05/58 od 5.2.2007. g; Rješenje u predmetu protiv *Kreše Lučića*, br. X-KR-06/298 od 27.3.2007. g; Rješenje u predmetu protiv *Nenada Tanaskovića*, predmet br. X-KR-06/165 od 26.6.2007. g; Rješenje u predmetu protiv *Žejka Leleka*, predmet br. X-KR-06/202 od 3.7.2007. g; drugo Rješenje u predmetu protiv *Momčila Mandića*, predmet br. X-KR-05/58 od 5.7.2007. g; Rješenje u predmetu protiv *Žejka Mejakića i dr.*, predmet br. X-KR-06/200 od 22.8.2007. g; Rješenje u predmetu protiv *Mitra Raševića i Save Todovića*, predmet br. X-KR-06/275 od 2.10.2007. g; Rješenje u predmetu protiv *Jadranka Palije*, predmet br. X-KR-06/290 od 14.11.2007. g; Rješenje u predmetu protiv *Milorada Trbića*, predmet br. X-KR-07/386 od 13.12.2007. g. , Rješenje u predmetu *Paško Ljubičić* broj X-KR-06/241 od 07.01.2008. godine, rješenje u predmetu *Zdravko Mihačević* broj X-KR-07/330 od 07.04.2008. godine i rješenja u predmetu *Predrag Kujundžić* broj X-KR-07/442 od 07.05.2008. godine i od 08.05.2008. godine

Neke od usmenih odluka o utvrđenim činjenicama koje su kasnije uključene u prvostepenu presudu:

Prvostepena Presuda u predmetu protiv *Neđe Samardžića*, predmet br. X-KR-05/49 od 7.4.2006. g, str. 10.-13.; prvostepena Presuda u predmetu protiv *Dragca Paunovića*, predmet br. X-KR-05/16 od 26.5.2006. g, str. 13.; prvostepena Presuda u predmetu protiv *Bobana Šimšića*, predmet br. X-KR-05/04 od 11.7.2006. g, par. 49; prvostepena Presuda u predmetu protiv *Nikole Kovačevića*, predmet br. X-KR-05/40 od 3.11.2006. g, str. 19.; prvostepena Presuda u predmetu protiv *Marka Samardžije*, predmet br. X-KR-05/07 od 3.11.2006. g, str. 15.-18.; prvostepena Presuda u predmetu protiv *Radislava Ljubinca*, predmet br. X-KR-05/154 od 8.3.2007. g, str. 15.-20.

Preispitivanje rješenja pretresnih vijeća o utvrđenim činjenicama u drugostepenim presudama:

Drugostepena Presuda u predmetu protiv *Dragca Paunovića*, predmet br. X-KRŽ-05/16 od 27.10.2006. g, str. 5.; drugostepena Presuda u predmetu protiv *Neđe Samardžića*, predmet br. X-KRŽ-05/49 od 13.12.2006. g, str. 8.-12.; drugostepena Presuda u predmetu protiv *Radovana Stankovića*, predmet br. X-KRŽ-05/70 od 28.3.2007. g, str. 10. (str. 9. verzije na engleskom jeziku); drugostepena Presuda u predmetu protiv *Nikole Kovačevića*, predmet br. X-KRŽ-05/40 od 22.6.2007. g, str. 5.-6.

⁸ Do sada najbolje razrađen primjer koji daje pregled prakse MKSJ/MKSR: Odluku o činjenicama o kojima je presuđeno u predmetu protiv *Vujadina Popovića i dr.*, predmet br. IT-05-88-T od 26.9.2006. g, kojom se dodatno razrađuju kriteriji obrazlagani u dvjema odlukama MKSJ-a o činjenicama o kojima je presuđeno, u predmetu protiv *Momčila Krajišnika*, predmet br. IT-00-39-T od 28.2.2003. g. i 24.3.2005. g.

⁹ Član 6. stav 2. ZKP BiH

¹⁰ Član 6. stav 3. tačka d) Konvencije

¹¹ Utvrđene činjenice su dokazi i mogu se osporavati kao i svi drugi dokazi svim sredstvima koja su procesno dopuštena. Ocjenu da li je osporavanje bilo uspješno ili ne donosi Sud u svojoj pravomoćnoj presudi. Isti zaključak je donio Sud BiH u svom Rješenju o utvrđenim činjenicama u predmetu protiv *Jadranka Palije*, predmet br. X-KR-06/290 od 14.11.2007. g, na str. 5.

činjenici utvrđenoj u presudama MKSJ. Umjesto toga, utvrđene činjenice se prihvataju i razmatraju u svjetlu svih dokaza izvedenih tokom suđenja, u skladu sa principom slobodne ocjene dokaza iz člana 15. ZKP BiH. Usvajanjem ovakvog pristupa ispoštovan je osnovni princip pretpostavke nevinosti iz člana 3. stav 1. ZKP BiH i člana 6. stav 2. Konvencije. Relevantna sudska praksa Evropskog suda za ljudska prava podržava ovakav pristup, ali pod uslovom da se optuženom pruži mogućnost osporavanja prihvaćenih činjenica.¹²

45. U predmetu Suda BiH broj X-KR-05/24 protiv optuženih *Miloša Stupara i dr.*, sudeće vijeće je dana 03.10.2006. godine donijelo rješenje u kojem je navelo kriterije koje je smatralo odgovarajućim za primjenu prilikom korištenja svog diskrecionog prava iz člana 4. Navedeni kriteriji uzimaju u obzir prava optuženih, zaštićenim zakonima Bosne i Hercegovine, a koji uključuju osnovna prava zaštićena Evropskom konvencijom. U isto vrijeme, Vijeće je uzelo u obzir dosadašnju praksu MKSJ u tumačenju pravila 94. Pravilnika o postupku i dokazima MKSJ.

46. Što se tiče kriterija, kako je navedeno u ranijim rješenjima ovog Suda u drugim predmetima¹³, Vijeće svoje zaključke bazira na Odluci Pretresnog vijeća MKSJ-a od 26.09.2006. godine u predmetu MKSJ *Tužilac protiv Vujadina Popovića i dr.* (IT-05-88-T). Naime, pomenuti kriteriji zahtijevaju da činjenica o kojoj je presuđeno može biti primljena na znanje ukoliko je: jasna, konkretna i može se identifikovati, ograničena na zaključke o činjenicama i ne uključuje pravne karakterizacije, pobijana je na suđenju i spada u dio presude koji nije bio predmet žalbe ili je o njemu konačno presuđeno u žalbenom postupku ili je pobijana na suđenju, a sada spada u dio presude koji je predmet žalbe, ali spada u pitanja koja u žalbenom postupku nisu sporna. Nadalje, ista ne smije potvrđivati krivičnu odgovornost optuženog, niti biti predmet (razumnog) spora između strana u predmetu, te se ne može zasnivati na sporazumima o priznanju krivnje u ranijim predmetima i uticati na pravo optuženog na pravično suđenje.

¹² Presuda Evropskog suda za ljudska prava u predmetu *Salabiaku p. Francuske*, donesena 07.10.1988. g, 13 EHRH 379, par. 28.-29. Vidi i obrazloženje u Rješenju o utvrđenim činjenicama u predmetu protiv *Milorada Trbića*, predmet br. X-KR-07/386 od 13.12.2007. g, str. 12.

¹³ Predmeti Suda *Željko Mejakić i dr.* (X-KR-06/200), *Paško Ljubičić* (X-KR-06/241), *Zdravko Mihajević* (X-KR-07/330) i *Predrag Kljundžić* (X-KR-07/442)

47. Nakon razmatranja navedenih kriterija, u kontekstu argumenata koje su iznijeli branioci optuženih, Vijeće nalazi da činjenice nabrojane u dispozitivu rješenja u potpunosti ispunjavaju uslove iz navedenih kriterija, te ih u navedenom obimu prihvata kao dokazane. Stoga, primjenjujući gore navedene kriterije, Vijeće je odbilo činjenice koje je predložilo Tužilaštvo pod rednim brojem: dio činjenice pod rednim brojem 1, 2, 4, 7, 164, 165, 166, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252 i 253, iz razloga što iste, u sebi, sadrže karakterizacije pravne prirode (široko rasprostranjeni i sistematski napad, genocid), odnosno predstavljaju pravne zaključke pretresnog vijeća MKSJ-a u konkretnim predmetima, o zločinima počinjenim na teritoriji BiH (situacija u Potočarima, odvoženje iz Potočara, kolona bosanskih muslimana u bijegu, posljedice napada – zatvaranje, progoni, ubistva i deportacije ili prisilno preseljenje itd).

48. Nadalje, Vijeće smatra neprihvatljivim sve činjenice koje bi mogle čak i posredno ukazivati na krivičnu odgovornost optuženog, te je stoga odlučilo da po ovom kriteriju ne prihvati činjenice iz prijedloga Tužilaštva pod rednim brojem 33, 34, 36, 37, 38, 39, 40, 47, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 78, 84, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199 i 200.

49. Preostale činjenice iz Prijedloga Tužilaštva, a koje Vijeće neće posebno brojčano navoditi obzirom da se radi o velikom broju činjenica, Vijeće je odbilo prihvatiti iz razloga što iste nisu relevantne za ovaj postupak, ne doprinose razjašnjenju stvari, ali i zbog činjenice da se neke od njih ponavljaju, kao i da neke od njih nisu navedene jasno i precizno ili je temeljem istih bilo nemoguće identifikovati na šta se konkretno odnose, kao i na koji period, te kao takve ne doprinose razjašnjenju stvari i efikasnosti ovog postupka.

Prijedlog odbrane optuženog Mila Kosorića za prihvatanje utvrđenih činjenica¹⁴

¹⁴ Rješenje Suda BiH, broj S1 1 K 027404 18 Kri od 07.02.2022. godine

50. Branilac optuženog Mila Kosorića, advokat Dragan Gotovac, dostavio je dana 28.06.2021. godine Prijedlog za prihvatanje utvrđenih činjenica Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (MKSJ) u predmetima *Vujadin Popović i drugi (IT-05-88-T)*, *Zdravko Tolimir (IT-05-88/2-T)* i *Radislav Krstić (IT-98-33-T)*. U obrazloženju Prijedloga, odbrana navodi koristi da predložene činjenice ispunjavaju svih šest kriterija koji su utvrđeni kroz dosadašnju praksu Suda BiH u pogledu prihvatanja činjenica iz predmeta MKSJ kao utvrđenih, zbog čega predlaže da Vijeće iste kao takve i prihvati.

51. Tužilaštvo BiH je u svom pismenom izjašnjenju na predmetni Prijedlog odbrane, navelo da kao nerelevantne činjenice smatra one koje su navedene pod brojevima 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 46, 47, 49, 50, 51, 54, 55, 56, 58, 62, 63, 64. Pored toga, Tužilaštvo je istaklo da se neće posebno izjašnjavati na činjenice koje se odnose na opšte okolnosti zauzimanja Srebrenice kao zaštićene zone, a iz kojih proizilazi da je i VRS, a posebno Drinski korpus i sve brigade Drinskog korpusa, zajedno s MUP-om, učestvovali u akciji na Srebrenicu i da su kritični događaji u ovom predmetu direktan proizvod ili nastavak opsežne, minuciozno planirane organizacije i realizacije plana i naredbe „Krivaja-95“, a koje okolnosti su sadržane u činjenicama pod brojevima: 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 28, 29, 30, 40, 42, 43, 44, 45, 52, 53, 57, 59, 60 i 61.

52. Nakon razmatranja navedenih kriterija, u kontekstu argumenata koje su iznijeli odbrana i optužba, Vijeće nalazi da predložene činjenice u Prijedlogu odbrane ne ispunjavaju pomenute kriterije da bi ih Vijeće moglo prihvatiti kao utvrđene i u ovom krivičnom predmetu.

53. Naime, kada su u pitanju činjenice predložene pod brojevima 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 i 10, a koje se uglavnom odnose na sastav i djelovanje Drinskog korpusa, te jedinica unutar istog, Vijeće podsjeća da je dana 08.11.2021. godine izdata Naredba za vještačenje po vještaku vojne struke, a na prijedlog odbrane optuženog Mila Kosorića, prilikom kojeg vještačenja je naložena obaveza vještaku da sačini nalaz i mišljenje, između ostalog, na okolnosti planiranja, rukovođenja i komandovanja VRS, zbog čega je Vijeće navedene utvrđene činjenice odbilo prihvatiti kao takve u ovom krivičnom predmetu.

54. Nadalje, kada su u pitanju činjenice pobrojanje pod brojevima 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 40, 41, 42, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 62, 63 i 64, Vijeće primjećuje da su iste u direktnoj vezi sa događajima u zaštićenoj zoni Srebrenica u julu 1995. godine, za koji događaj se tereti i sam optuženi, dakle da iste, u sebi, sadrže karakterizacije pravne prirode (široko rasprostranjeni i sistematski napad, genocid), odnosno predstavljaju pravne zaključke pretresnog vijeća MKSJ-a u konkretnim predmetima, o zločinima počinjenim na teritoriji BiH (situacija u Potočarima, odvoženje iz Potočara, kolona bosanskih muslimana u bijegu, događaj u Tišči i slično), kao i činjenice koje se odnose na opšte okolnosti genocida u Srebrenici, Vijeće je odbilo prihvatiti iste.

55. U konačnici, Vijeće je preostale predložene utvrđene činjenice također odbilo prihvatiti kao takve, imajući u vidu da iste nisu relevantne za ovaj krivični postupak, ali i da se većina pobrojanih činjenica odnosi na akciju na Žepu 1995. godine, što će također biti predmet vještačenja po prijedlogu odbrane optuženog Mila Kosorića, kao i da je Vijeće primijetilo da je u predmetnom Prijedlogu izostala numeracija činjenica od broja 31-39, vjerovatno slučajnom omaškom branioca.

Prijedlog odbrane optuženog Momčila Tešića za prihvatanje utvrđenih činjenica¹⁵

56. Branilac optuženog Momčila Tešića, advokat Rade Golić, dostavio je dana 14.02.2022. godine Prijedlog za prihvatanje utvrđenih činjenica Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (MKSJ) u predmetima *Tužilac protiv Radislava Krstića (IT-98-33-T)* i *Tužilac protiv Blagojevića i Jokića (IT-02-60)*. U obrazloženju Prijedloga, odbrana je navela da predložene činjenice ispunjavaju sve kriterije koje je obrazložilo Vijeće u svojim odlukama od 22.10.2018. i 07.02.2022. godine, te se odbrana potrudila da ne predlaže činjenice o kojima je već odlučeno.

57. Tužilaštvo BiH u svom pismenom izjašnjenju na predmetni Prijedlog odbrane istaklo je da odbrana u svom Prijedlogu nije argumentirala kako predložene činjenice

¹⁵ Rješenje Suda BiH, broj S1 1 K 027404 18 Kri od 17.05.2022. godine

ispunjavaju kriterije da budu prihvaćene kao utvrđene, smatrajući da iste treba odbiti. S tim u vezi, Tužilaštvo je navelo da činjenice ne ispunjavaju kriterije i da ni jedna od njih nije navedena onako kako je to u izvornoj presudi, kao i da su izvučene iz konteksta.

58. Obzirom da je Vijeće već navelo koji su to kriteriji ustanovljeni praksom ovog Suda, kojim se rukovodi prilikom odlučivanja o tome da li će neke činjenice prihvatiti kao utvrđene u konkretnom predmetu, iste neće ponovo navoditi u ovom dijelu obrazloženja presude, ali i zbog činjenice da se pomenuta odluka po podnesenom prijedlogu nalazi u Aneksu A iste.

59. Nakon razmatranja navedenih kriterija, u kontekstu argumenata koje su iznijeli odbrana i optužba, Vijeće je našlo da predložene činjenice u Prijedlogu odbrane ne ispunjavaju pomenute kriterije da bi ih Vijeće moglo prihvatiti kao utvrđene i u ovom krivičnom predmetu. Naime, Vijeće je predložene utvrđene činjenice odbilo prihvatiti kao takve, imajući u vidu da iste nisu relevantne za ovaj krivični postupak, obzirom da se iste uglavnom odnose na događaje iz 1992. godine, ali i da predložene činjenice nisu navedene onako kako je to naznačeno u pomenutim presudama MKSJ, kao i da se činjenica pod brojem 3. odnosi na nalaz i mišljenje vještaka saslušanog u toku postupka pred MKSJ.

60. Također, kada je u pitanju navod odbrane koji se odnosi na poseban prijedlog odbrane da se u dokazni materijal uvrste određeni propisi za koje odbrana smatra da su bili primjenjivani i u vrijeme oružanog sukoba iz tačke 1. odluke Suda od 22.10.2018. godine, Vijeće je istaklo da će se ovakav prijedlog odbrane razmatrati neposredno na glavnom pretresu, odnosno, u trenutku kada se bude odlučivalo o eventualnom prijedlogu dokaza odbrane optuženog.

Razdvajanje postupka u odnosu na optuženog Mila Kosorića¹⁶

61. Branilac optuženog Mila Kosorića, advokat Dragan Gotovac, je dana 05.01.2022. godine podneskom obavijestio Sud da optuženi iz zdravstvenih razloga

¹⁶ Rješenje Suda BiH, broj S1 1 K 027404 18 Kri od 24.05.2022. godine

nije u mogućnosti pristupiti na zakazani glavni pretres, nakon čega je isti redovno dostavljao medicinsku dokumentaciju optuženog Mile Kosorića, uz obavještenja da optuženi nije u mogućnosti pristupiti na glavni pretres zbog svog zdravstvenog stanja. U skladu sa navedenim, Sud je dana 04.03.2022. godine izdao naredbu za vještačenje zdravstvenog stanja optuženog Mile Kosorića vještaku dr med. Neni Dobrijeviću.

62. U nalazu vještačenja vještak je u zaključku naveo da smatra da optuženi Mile Korosić, zbog svog zdravstvenog stanja, nije sposoban da učestvuje u suđenju sve do okončanja postupka dijagnostike stanja ... i završetka liječenja ..., a zbog realne mogućnosti da dobije ... u toku suđenja.

63. Po zaprimanju nalaza i mišljenja vještaka, Sud je za dan 15.04.2022. godine zakazao i održao statusnu konferenciju na koju je pozvan vještak, dr Neno Dobrijević, radi iznošenja nalaza i mišljenja, te kako bi se stranke u postupku mogle izjasniti u vezi istog, kao i daljeg toka ovog postupka. Branilac optuženog Mila Kosorića je na navedenom ročištu u spis Suda uložio Potvrdu Kliničkog zavoda za nuklearnu medicinu i bolesti štitne žlijezde Univerzitetskog kliničkog centra Republike Srpske, broj 031 – 15/ 22 od 11.04.2022. godine, u kojoj je navedeno da je Mile Kosorić 46. na listi čekanja za dijagnostičku proceduru ...te da je lista čekanja za navedenu proceduru 6 mjeseci.

64. Nakon toga, Tužilaštvo BiH je predložilo izdavanje naredbe za timsko vještačenje optuženog i to na osnovu medicinske dokumentacije, kao i pregleda optuženog kako bi se precizno utvrdila dijagnoza, odnosno zaključak da li je optuženi sposoban prisustvovati i učestvovati u suđenju, ali i da se tim vještaka izjasni o prirodi, vrsti liječenja i vremenu koje je potrebno da bi se otklonile smetnje, te, što je prije moguće, stekle pretpostavke za nastavak suđenja. Također, prijedlog Tužilaštva bio je i da se Sud obrati Univerzitetkom kliničkom centru Republike Srpske, u vidu urgencije da se optuženom čim prije omogući obavljanje postupka koronarografije, a sve u svrhu okončanja liječenja i nastavka glavnog pretresa u ovom krivičnom postupku. Sud je ovakav prijedlog prihvatio i dana 20.04.2022. godine obratio se UKC RS, sa upitom o mogućnostima optuženog da, bez odlaganja, bude podvrgnut dijagnostičkoj proceduri ... međutim, izostao je odgovor UKC RS u dužem periodu nakon toga.

65. U skladu sa navedenim, a obzirom da je branilac optuženog Mila Kosorića, 13.05.2022. godine Sudu dostavio još jedan nalaz i mišljenje ljekara specijaliste iz JZU Doma zdravlja Han Pijesak o zdravstvenom stanju optuženog, uz podnesak kojim obavještava Sud da se optuženi izjasnio da je u lošem stanju, Sud je za dan 24.05.2022. godine zakazao ročište kako bi se stranke u postupku izjasnile o daljem toku ovog krivičnog postupka, odnosno razdvajanju postupka u odnosu na optuženog Mila Kosorića zbog njegovog zdravstvenog stanja.

66. Na navedenom ročištu, postupajući tužilac naveo je da se protivi razdvajanju postupka u odnosu na optuženog Mila Kosorića, jer smatra da nisu do kraja ispunjeni uslovi, odnosno da Sud nije razmotrio i odlučio o prijedlogu Tužilaštva za timsko vještačenje optuženog, a radi konačnog utvrđivanja zdravstvenog stanja optuženog, te njegove sposobnosti da prati tok glavnog pretresa.

67. Branilac optuženog Mile Kosorića, advokat Dragan Gotovac podsjetio je da su se dva vještaka, u odnosu na zdravstveno stanje optuženog, odredili da kod istog može doći do smrtnih posljedica usljed izlaganja stresu zbog krivičnog postupka, te da nisu tačni navodi Tužilaštva BiH da se optuženi nije posvetio svom liječenju, jer postoji relevantna dokumentacija iz koje proističe da je optuženi u proceduri liječenja i da se čeka konzilij ljekara koji će odlučiti o daljem toku istog.

68. Branilac optuženog Momčila Tešića, advokat Rade Golić naveo je da optuženi Momčilo Tešić ima interes da mu se sudi zajedno sa optuženim Kosorićem, a kako bi u toku postupka istovremeno saslušavao svjedoke odbrane prvooptuženog.

69. Međutim, imajući u vidu odredbu člana 26. ZKP BiH koja propisuje da *Sud može iz važnih razloga ili iz razloga cjelishodnosti do završetka glavnog pretresa odlučiti da se postupak za pojedina krivična djela ili protiv pojedinih optuženih razdvoji i posebno dovrši* i da navedena zakonska odredba ne precizira jasno koji su to razlozi koji mogu dovesti do razdvajanja postupka u odnosu na optuženog, znači da su isti ostavljeni na diskrecionu ocjenu Sudu. U praksi se kao važni razlozi najčešće mogu pojaviti okolnosti kao što su teška bolest ili teška povreda jednog optuženog, koje ukazuju da on duže vremena neće moći sudjelovati u postupku.

70. U konkretnom slučaju, imajući u vidu nalaz i mišljenje vještaka dr Nene Dobrijevića, koji je naveo da optuženi nije sposoban da učestvuje u suđenju zbog realne mogućnosti da ... u toku suđenja, a sve do završetka liječenja ..., kao i da se optuženi trenutno nalazi na listi čekanja za dijagnostičku proceduru liječenja ..., pri čemu Vijeće ima u vidu i neizvjesnost ishoda i toka liječenja, zbog čega je isto zaključilo da u tom trenutku postoji visok stepen neizvjesnosti kada će optuženi biti sposoban da učestvuje u krivičnom postupku, kao i imajući u vidu da je krivični postupak u ovom predmetu i ranije bio odgođen na neodređeno vrijeme u toku 2019. godine i to od 17.05. – 29.11.2019. godine, upravo zbog lošeg zdravstvenog stanja optuženog Kosorića.

71. Vijeće smatra da sve navedene okolnosti, saglasno načelu efikasnosti nesumnjivo ukazuju na opravdanost razdvajanja postupka u odnosu na optuženog Mila Kosorića, jer je poboljšanje njegovog zdravstvenog stanja buduća neizvjesna činjenica, koja ne može opravdati mirovanje postupka u odnosu na optuženog Momčila Tešića, tim prije što se krivični postupak nalazi u završnoj fazi, odnosno u fazi izvođenja dokaza odbrane, obzirom da je Tužilaštvo BiH završilo sa izvođenjem dokaza optužbe.

72. Prilikom donošenja odluke, Vijeće je imalo u vidu i odredbu člana 6. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, koja propisuje da svako osumnjičeno/optuženo lice ima pravo da u što kraćem roku bude izvedeno pred sud i da mu se omogući efikasno suđenje bez odlaganja, te je imajući u vidu sve naprije navedeno, zaključilo da je iz važnih razloga, odnosno radi nesmetanog i efikasnog vođenja postupka, potrebno razdvojiti postupak u odnosu na optuženog Mila Kosorića.

C. DOKAZNI POSTUPAK

73. U toku krivičnog postupka u ovom predmetu, kao svjedoci optužbe saslušani su: Šehida Abdurahmanović dana 12.06.2018. godine, Advija Hadžić 10.07.2018. godine, Senahid Ademović (direktno) i Enisa Dedić 04.09.2018. godine, Savo Čeliković i Samir Ademović 11.09.2018. godine, Nesib Burić i Živko Đokić 25.09.2018. godine, Milenko Komlenović 23.10.2018. godine, Senahid Ademović (unakrsno i dodatno) i Hanifa Đogaz 06.11.2018. godine, svjedok "MK-8" i Zajim Mustafić

20.11.2018. godine, svjedok "MK-3" 04.12.2018. godine, Beguna Bečić 15.01.2019. godine, Radiša Đurić 25.01.2019. godine, Stanimir Majstorović i Boško Šargić (direktno) 08.02.2019. godine, Boško Šargić (unakrsno i dodatno) i Stanislav Prodanović 15.02.2019. godine, Stevo Lazarević i Sadik Selimović 08.03.2019. godine, svjedok "MK-9" 15.03.2019. godine, Sadika Ahmetović 22.03.2019. godine, svjedok "MK-7" 29.03.2019. godine, Senahid Salihović, Desimir Vasiljević i Zoran Sekulić 05.04.2019. godine, Naza Gabeljić i M.Š. 12.04.2019. godine, Zejna Osmanović, Bekir Ademović i Vojo Vuković 10.05.2019. godine, Safija Muminović i Krešimir Poljko 10.01.2020. godine, Munib Zukić, Stevan Došić i Dragan Milovanović 17.01.2020. godine, Dragiša Bjelogrić i Željko Bašić 24.01.2020. godine, Zejna Orić, Ismail Selimović i Mirfeta Jahić 31.01.2020. godine, Sedina Salčinović, Mirče Dragić i Branko Đurić 07.02.2020. godine, Slaviša Sekulić, Tima Zukanović i Adem Mustafić 14.02.2020. godine, Nura Mustafić, Nenad Boros i Dragoljub Jevtić 21.02.2020. godine, Hamdija Tabaković i Dragiša Matić 28.02.2020. godine, Ekrema Salihović i Mejra Đogaz 04.09.2020. godine, Dragutin Đuričić i Momir Sokanović 14.09.2020. godine, Radomir Jokić i Muška Mustafić 28.09.2020. godine, Velimir Stojišić 12.10.2020. godine, svjedok "MK-1" 26.10.2020. godine, Sabahudin Salkić i Boban Garić 09.11.2020. godine, Đulija Orić 07.12.2020. godine, Hajra Nukić 21.12.2020. godine, svjedok "MK-6" 12.04.2021. godine, Sead Ahmić i Hedija Krdžić 26.04.2021. godine, svjedok "MK-2" 17.05.2021. godine, Mevludin Salkanović 24.05.2021. godine, Faketa Pitarević 06.07.2021. godine, Hamid Salčinović 24.08.2021. godine, Egbers Vincentius Bernardus (video link) 18.10.2021. godine, Lutke Theo Peter (video link) 25.10.2021. godine, Rave Evert Albert (video link) 29.11.2021. godine, Peter Boering (video link) 25.10.2021. godine, te svjedok Igor Mitrović 08.07.2022. godine u dopuni dokaznog postupka. Pored toga, Vijeće je u dijelu procesnih odluka, navelo koji su to svjedoci Tužilaštva BiH, čiji iskazi su pročitani na glavnom pretresu, u skladu sa odredbom člana 273. stav 2. ZKP BiH, te ih neće ponovo navoditi.

74. Iako je krivični postupak u odnosu na optuženog Mila Kosorića razdvojen Rješenjem Suda BiH od 24.05.2022. godine, Vijeće će samo navesti koji su to svjedoci ove odbrane saslušani do predmetne odluke: Brano Jovičić dana 12.07.2021. godine, Radoje Rebić 04.10.2021. godine, Miladin Rebić i Todo Drakulić 01.11.2021. godine, Ranko Martinović 08.11.2021. godine, Dragan Vuković i Darko Majstorović 06.12.2021. godine, Božidar Klještan i Dušan Kmezić 20.12.2021. godine, pri čemu

ističe da neće cijiniti ove dokaze u predmetnom krivičnom postupku protiv optuženog Momčila Tešića. Također, u svojstvu vještaka optužbe, na glavnom pretresu održanom dana 07.12.2020. godine saslušan je dr Rifat Kešetović, a kao vještak odbrane optuženog Mila Kosorića saslušan svjedok Zlatko Dugandžić dana 20.09.2021. godine.

75. Na glavnom pretresu od 29.11.2019. godine, u svojstvu vještaka Suda, svoj nalaz i mišljenje iznio je vještak Harun dr Avdagić.

76. Odbrana optuženog Momčila Tešića nije predložila saslušanje ni jednog svjedoka, dok je izvela tri materijalna dokaza, a koji dokazi su pobrojani u Aneksu B, koji čini prilog ove presude.

D. ZAVRŠNE RIJEČI

a) Završna riječ Tužilaštva BiH

77. Postupajući tužilac u svojoj završnoj riječi naveo je da je Tužilaštvo BiH u toku ovog krivičnog postupka predočilo dovoljno dokaza na osnovu kojih Sud može donijeti zakonitu i pravičnu odluku o krivičnom djelu i krivičnoj odgovornosti optuženog Momčila Tešića, zbog čega isto treba oglasiti krivim. S tim u vezi, tužilac je istakao da je u toku glavnog pretresa neposredno svjedočio 81 svjedok, od kojih 7 zaštićenih svjedoka, pročitana su iskazi 4 svjedoka koji su preminuli i 2 iskaza nedostupnih svjedoka, kao i iskaza tri svjedoka u skladu sa članom 5. Zakona o ustupanju predmeta, a koje je odbrana unakrsno ispitala, zatim je provedeno saslušanje vještaka sudske medicine dr Rifata Kešetovića. Osim toga, u sudski spis uloženo je 138 materijalnih dokaza u različitoj formi, te su od strane Suda prihvaćene ukupno 33 utvrđene činjenice, te postoji samo jedan preživjeli svjedok strijeljanja naveden u optužnici, dok su mnogi svjedoci, koji su direktno davali iskaz pred Sudom bili pripadnici Vlaseničke brigade, kojoj je pripadao i optuženi, dok dokazi o djelima i ponašanju optuženog proizilaze iz brojnih direktnih iskaza saslušanih svjedoka. S druge strane, tužilac je naveo kako je odbrana uvela svega jedan materijalni dokaz. Tužilac je dalje naveo da je, na osnovu provedenih dokaza, dokazan identitet optuženog Momčila Tešića i njegovo učešće u inkriminisanim događajima, dok

odbrana, tokom postupka, nije provela niti jedan dokaz iz kojih bi proizašao zaključak da optuženi nije sudjelovao u izvršenju djela za koje se tereti, shodno čemu je Tužilaštvo, imajući u vidu provedene dokaze, navelo da je optuženi, zajedno sa više pripadnika Vlaseničke brigade, učestvovao u izvršenju krivičnog djela, znajući za dio plana i zajedničkog cilja učesnika udruženog zločinačkog poduhvata, da kroz mjesto Luke, koje se nalazi nedaleko od Vlasenice, civilno bošnjačko stanovništvo iz Zaštićene zone UN Srebrenica, prisilno premjeste na teritoriju pod kontrolom Armije R BiH, a da sve muškarce od 17 do 60 godina odvoje od žena i djece, zarobe i likvidiraju. U vezi navedenog, tužilac je istakao da sam optuženi ne mora posjedovati genocidnu namjeru da bi bio osuđen za pomaganje, te je optuženi u konkretnom slučaju postupao sa direktnim umišljajem, svjesno i voljno, sa nesumnjivim znanjem o karakteru poduzetih radnji, odnosno sa znanjem da opisanim postupanjem umišljajno pomaže realizaciji krivičnog djela genocida. Na osnovu materijalne dokumentacije, kao i iz svjedočenja svjedoka, Tužilaštvo dalje tvrdi da su u periodu u od 06.07.1995. do 19.07.1995. godine, VRS i MUP RS, poduzeli širok i sistematičan napad protiv civilnog bošnjačkog stanovništva zaštićene zone UN-a Srebrenica, što podrazumijeva prisilno premještanje stanovništva, nezakonita zatvaranja ili druga teška oduzimanja fizičke slobode, ubistva i prisilne nestanke, te humanitarnu krizu koja je uslijedila poslije pada srebreničke enklave. Dokazi Tužilaštva ukazuju i na to da su zarobljeni muškarci Bošnjaci u Lukama izdvojeni, te za cijelo vrijeme boravka nije bila obezbijeđena hrana i voda, a prije odvođenja iz škole u Lukama su fizički zlostavljani ispred škole od strane Vlaseničke brigade, a od strane Interventnog voda čiji je komandir bio Rade Garić. U Lukama je bio prisutan komandant Vlaseničke brigade, Mile Kosorić, kao i visoki oficiri VRS, Zdravko Tolimir i Svetozar Kosorić, dok je optuženi Momčilo Tešić bio prisutan sve vrijeme od dolaska civila u mjesto Luke i imao je informaciju da je Srebrenica napadnuta i zauzeta, kao i o dešavanjima u mjestu Luke i zašto se odvajaju muškarci Bošnjaci u školu u Lukama, te da je samo na osnovu ovih činjenica mogao i morao zaključiti da će odvojeni zarobljenici biti ubijeni, što proizilazi iz njegovih radnji, kada je zajedno sa pripadnicima Vojne policije učestvovao u odvoženju i ubijanju svih zarobljenih Bošnjaka u selu Mršići. Tužilaštvo smatra da, obzirom da je optuženi sve vrijeme bio prisutan na mjestu događaja, ove radnje predstavljaju radnje pomaganja i da je doprinos optuženog bio znatan, te da je znao da će svi zarobljeni koji su odvojeni biti ubijeni, kao i da preduzete radnje od strane optuženog su takvog intenziteta i značaja da ukazuju na namjeru optuženog da ubije

sve zarobljenike bošnjake koji su bili smješteni u školi u Lukama, te je shodno tome, optuženi postupao sa direktnim umišljajem, svjesno i voljno, sa nesumnjivim znanjem o karakteru preduzetih radnji. Postupajući tužilac dalje je naveo kako iz cjelokupnog toka ovog krivičnog postupka proizilazi samo jedan zaključak, a to je zaključak o krivičnoj odgovornosti optuženog za krivično djelo koje mu je optužnicom stavljeno na teret, te je optuženi u cjelosti odgovoran po osnovu individualne odgovornosti za radnje koje mu se stavljaju na teret, a koje čine bitna obilježja bića krivičnog djela Genocid iz člana 171. tačka a) i b) KZ BiH, u vezi sa članom 180. stav 1. istog Zakona. Zbog svega navedenog, tužilac je predložio Sudu da optuženog oglasi krivim i osudi u skladu sa zakonom, dok je u pogledu visine kazne zatvora, naveo da na strani optuženog ne postoji ni jedna olakšavajuća okolnost, dok Sud treba uzeti u obzir čitav niz otežavajućih okolnosti, veliki broj oštećenih i žrtava, ravnodušnost optuženog tokom cijelog trajanja krivičnog postupka i same okolnosti pod kojima je krivično djelo učinjeno. Imajući u vidu navedeno, Tužilaštvo je predložilo da se optuženom izrekne maksimalna kazna zatvora, te da se oštećeni (kao i preživjeli svjedok), kao i porodice oštećenih sa eventualnim imovinskopравnim zahtjevom upute na parnicu.

b) Završna riječ odbrane

78. Branilac optuženog Momčila Tešića, advokat Rade Golić, u završnoj riječi prvenstveno se osvrnuo na oblik odgovornosti, zatim na imperativne odredbe KZ SFRJ i KZ BiH, udruženi zločinački poduhvat, dio optužnice u kojem su navedeni članovi UZP i izostavljena komandanta Drinskog korpusa Radoslava Krstića, te Vidoja Blagojevića, komandanta Bratunačke brigade, istakavši kako ista ne navodi kao člana bilo kojeg oficira Vlaseničke brigade, što samo po sebi objektivno isključuje vezu koja je naophodna za postojanje udruženog zločinačkog poduhvata. Branilac je dalje naveo da optužba govori i o navodnom planu i cilju članova UZP da se zatvore i po kratkom postupku pogube i zakopaju vojno sposobni muškarci Bošnjaci Srebreničke enklave, a prisilno premjeste žene, djeca i starci iz enklave i na taj način ih unište kao grupa, tvrdeći da je vojni policajac Momčilo Tešić znao za plan da će kroz mjesto Luke, koje se nalazi nedaleko od Vlasenice, civilno bošnjačko stanovništvo iz Zaštićene zone UN Srebrenica biti prisilno premješteno na teritoriju pod kontrolom AR R BiH, a da se svi muškarci od 17 do 60 godina trebaju odvojiti od žena i djece, zarobiti i likvidirati, te da je optuženi počinio krivična djela navedena u optužnici, svjesno

pružajući pomoć članovima UZP. S tim u vezi, branilac smatra da Tužilaštvo nije dokazalo objektivno postojanje UZP, te da je slaba veza između optuženog vojnog policajca Momčila Tešića do komandnog kadra poput generala Ratka Mladića, između kojih je postojao veliki broj struktura u lancu komande, a koja veza je čak prekinuta pomoćnikom komandanta za bezbjednost, komandantom Drinskog korpusa. Pored toga, odbrana smatra da Tužilaštvo nije dokazalo postojanje UZP, zbog čega se u nastavku osvrnuo na osporavanje činjeničnog osnova za navedenu pravnu kvalifikaciju, slijedeći presude Suda BiH u predmetu *Franc Kos i dr., Miloš Stupar i dr.*, itd. Branilac je također istakao da, van razumne sumnje, nije dokazano postojanje bitnog obilježja krivičnog djela iz člana 171. KZ BiH, izvršenog u vrijeme, u mjestu i na način opisanim u dispozitivu optužbe, te da se iz provedenih dokaza jasno može zaključiti da je operacija VRS "Krivaja 95" legitimna vojna operacija, koja za cilj nije imala nestanak Bošnjaka iz Srebrenice kao zaštićene grupe, da optuženi nije imao genocidnu namjeru, niti je bio svjestan genocidne namjere glavnih počinitelaca, te nije imao saznanja o postojanju širokog i sistematičnog napada i da su njegova djela dio tog napada. Odbrana je dalje iznijela svoje viđenje u odnosu na sve inkriminacije navedene u potvrđenoj optužnici, smatrajući da Sud treba utvrditi da li su se desile pojedinačne inkriminacije, zatim, ukoliko Sud zaključi da su se inkriminacije desile, da bi morao utvrditi da li su u istim učestvovali pripadnici VP Vlaseničke brigade, odnosno da li je u istima učestvovao optuženi, da li se može zaključiti da je optuženi bio prisutan, smatrajući da su to kriteriji koje je uspostavila odbrana sukladno dosadašnjoj sudskoj praksi. S tim u vezi, branilac je naveo da, ukoliko se analiziraju provedeni dokazi pojedinačno i u njihovoj međusobnoj vezi i isti dovedu u vezu sa ustanovljenim kriterijima u drugim predmeta, ne zanemarujući primjenjivu argumentaciju odbrane u kontekstu UZP, može se izvesti jedini razuman zaključak u činjenici da optuženi Momčilo Tešić nije imao genocidnu namjeru niti je bio svjestan genocidne namjere glavnih počinitelaca, nije imao svijest o postojanju širokog i sistematičnog napada usmjerenog protiv civilnog stanovništva, niti je počinio navedene inkriminacije onako kako je to navela optužba, zbog čega je odbrana navela da Sud optuženog treba osloboditi od optužbe za krivično djelo za koje je optužen. Odbrana je na kraju istakla da je optuženi namjeravao zaključiti sporazum o priznanju krivice i saradivao je s Tužilaštvom, međutim imao je razna upozorenja od bliskih srodnika zbog kojih to nije smio učiniti, jer su ta upozorenja imala status prijetnji, zbog klime na koju je ukazao i svjedok Milenko Komlenović, a koja vlada u odnosu na svjedoke.

II OPŠTA OCJENA DOKAZA

79. Odredba člana 3. stav 1. ZKP BiH propisuje da se optuženi smatra nevinim za krivično djelo dok se pravosnažnom presudom ne utvrdi njegova krivnja.¹⁷ Tužilac stoga nosi teret utvrđivanja krivice optuženog, a u skladu sa članom 3. stav 2. ZKP BiH optužba to mora uraditi izvan svake razumne sumnje.¹⁸ Činjenica da odbrana nije osporavala određene činjenične navode sadržane u optužnici ne znači da je vijeće prihvatilo te činjenice kao dokazane. Teret dokazivanja ostaje na tužiocu za svaku optužbu tokom cijelog suđenja. Shodno tome, u utvrđivanju da li je tužilac dokazao predmet izvan svake razumne sumnje, Vijeće je pažljivo razmotrilo da li postoji bilo kakva druga razložna interpretacija uvrštenih dokaza, osim one koju je prihvatilo ovo Vijeće, kada je u skladu sa načelom *in dubio pro reo*¹⁹ odlučilo da nije dokazano počinjenje krivičnog djela za koje se optuženi tereti.

80. Temeljem odredbe člana 15. ZKP BiH, Vijeće ima pravo da slobodno ocjenjuje dokaze.²⁰ Prema tome, optužbe protiv optuženog su pažljivo razmotrene, uključujući i sve uložene dokaze. Prilikom ocjene dokaza izvedenih tokom glavnog pretresa, Vijeće je poklonilo dužnu pažnju, između ostalog, pojedinačnim okolnostima svjedoka, kao i njihovog mogućeg učešća u događajima i rizika da sebe inkriminiraju, te njihovom odnosu sa optuženim. Vijeće je također razmotrilo konzistentnost svjedočenja svakog svjedoka tokom direktnog ili unakrsnog ispitivanja i uporedilo ga sa izjavama koje su dali tokom istrage.

81. Ponekad se usmeno svjedočenje svjedoka razlikovalo od izjave koju su isti dali u istražnoj fazi. Međutim, treba imati u vidu da je prošlo 27 godina od događaja navedenog u optužnici, te je opravdano očekivati da je protok vremena uticao na

¹⁷ Član 3. stav 1. ZKP BiH navodi da „se svako smatra nevinim za krivično djelo dok se pravomoćnom presudom ne utvrdi njegova krivnja”. Ova odredba u skladu je sa svim glavnim institutima o ljudskim pravima. *Vicjeti*, Evropska konvencija o ljudskim pravima, član 6. stav 2. Međunarodne konvencije o civilnim i političkim pravima, član 14. stav 2.

¹⁸ Član 3. stav 2. ZKP BiH navodi da „sumnju u pogledu postojanja činjenica koje čine običajnu krivičnog djela ili o kojima ovisi primjena neke odredbe krivičnog zakonodavstva, Sud riješava presudom na način koji je povoljniji za optuženog.”

¹⁹ Član 3. stav 2. ZKP BiH.

²⁰ Član 15. ZKP BiH navodi da „... postojanje ili nepostojanje činjenica nije vezano ni ograničeno posebnim formalnim dokaznim pravilima”.

tačnost i vjerodostojnost sjećanja svjedoka. Također, činjenica je da se zbog prirode krivičnog postupka, svjedoku na glavnom pretresu mogu postaviti drugačija pitanja od onih koja su postavljena u prethodnim razgovorima, pa je nakon konkretizacije pojedinih pitanja opravdano očekivati da se isti sjeti dodatnih detalja. Naravno, ovakve situacije Vijeće je pažljivo razmatralo prilikom utvrđivanja težine koja se treba dati takvim dokazima.

82. Razmatranje usmenih svjedočenja pred Vijećem, izvjesne nedosljednosti i netačnosti između prethodnih izjava i usmenog svjedočenja svjedoka, ili između različitih svjedoka, predstavljaju relevantan faktor u procjeni težine i one nužno ne diskredituju cijelo svjedočenje svjedoka. Ako je svjedok detaljno ispričao suštinu događaja o kojima se radi, periferne devijacije nisu nužno dovele u pitanje istinitost takvog dokaza.

83. Vijeće je pažljivo razmotrilo svjedočenja svih svjedoka optužbe i odbrane u odnosu na navode optužnice. Kada su u pitanju iskazi svjedoka, Vijeće je iste razmotrilo kako bi utvrdilo da li oni izvan razumne sumnje potvrđuju činjenice navedene u optužnici, pri čemu je u svakom trenutku bilo svjesno činjenice da je svjedocima oštećenima bilo izuzetno teško svjedočiti u ovom predmetu, jer su i ranije morali svjedočiti o događajima iz jula 1995. godine. Činjenica da su se njihova svjedočenja često ponavljala (u ovom i drugim postupcima) predstavlja okolnost koja je izvan bilo čije kontrole, kao što je nesporna i činjenica da postoji svega jedan preživjeli koji može svjedočiti o zločinu koji je počinjen u mjestu Mršići kritične prilike.

84. Prilikom ocjene iskaza svjedoka, Vijeće je uzelo u obzir činjenicu da su neki svjedoci govorili o relevantnim događajima prezentirajući činjenice koje su čuli od drugih, te su takvi dokazi tretirani kao posredni dokazi i nije im data ista težina kao neposrednim dokazima.

85. Vijeće je svoju konačnu odluku temeljilo prvenstveno na usmenim i neposrednim svjedočenjima na glavnom pretresu, pri čemu su izvjesne nedosljednosti između iskaza različitih svjedoka predstavljale relevantan faktor u procjeni njegove dokazne težine. Istovremeno, značajno je naglasiti da ove nedosljednosti nisu nužno diskreditovalе cijelo svjedočenje svjedoka. Dakle, ako je svjedok detaljno ispričao

suštinu događaja o kojima se radi, periferne devijacije nisu nužno dovele u pitanje istinitost takvog dokaza. U svakom slučaju, razlozi prihvatljivosti pojedinih iskaza, te ocjena njihovog kredibiliteta i osnovanosti, detaljno su obrazloženi u odnosu na krivicu optuženog.

86. Vijeće također primjećuje da su u konkretnom predmetu materijani dokazi bili obimni i od naročite važnosti, te je, sa naročitom pažnjom ispitalo svaki dokument kojeg je osporavala odbrana, u cilju odlučivanja o njegovoj vjerodostojnosti i dokaznoj vrijednosti. Pored toga, Vijeće je izvršilo detaljnu ocjenu nalaza vještaka koje optužba prezentirala u vezi sa događajima opisanim u optužnici. Ocjenjujući dokaznu vrijednost nalaza vještaka, Vijeće je takođe uzelo u obzir stručnost konkretnog vještaka, metodologiju koju je pojedini vještak primijenio, te podudaranje njegovog nalaza sa drugim dokazima koje je Vijeće prihvatilo.

87. S tim u vezi, odbrana je tokom postupka načelno osporavala primjenjivost izvještaja vještaka Richarda Butler-a (vojnog analitičara), tražeći da se isti pozove radi unakrsnog ispitivanja od strane odbrane, međutim, nalaz ovog vještaka samo je uložen u spis predmeta kao dokaz Tužilaštva BiH²¹, bez prethodnog čitanja istog na glavnom pretresu.

PRIMJENA MATERIJALNOG PRAVA

88. U pogledu pitanja primjenjivog materijalnog zakona, Vijeće će u nastavku obrazložiti razloge zbog kojih nema mjesta primjeni odredaba Krivičnog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (KZ SFRJ) koji je bio na snazi u vrijeme relevantnog događaja iz izreke ove presude.

89. Naime, krivično djelo Zločini protiv čovječnosti nije bilo regulisano u KZ SFRJ, koji Zakon je na osnovu Uredbe sa zakonskom snagom od 22.05.1992. godine preuzet kao zakon Republike BiH, a stupio je na snagu danom objavljivanja.

²¹ Iskaz o vojnim događajima u Srebrenici – operacija Krivaja 95, Richard J. Butler, od 15. maja 2000. godine, Iskaz o vojnim događajima u Srebrenici (revizija) – operacija Krivaja 95, Richard J. Butler od 01. novembra 2002. godine, Izvještaj o komandnoj odgovornosti u brigadi VRS – a, Richard J. Butler, Izvještaj o komandnoj odgovornosti u Glavnom štabu VRS – a, Richard J. Butler od 09. juna 2006. godine, CD sa prpratnim aktima na koje se vještak Butler poziva u izvještajima

90. Međutim, Krivični zakon Bosne i Hercegovine (KZ BiH), koji je stupio na snagu 01.03.2003. godine, reguliše krivično djelo Zločini protiv čovječnosti u članu 172. kao krivično djelo za koje je zapriječena kazna zatvora od najmanje 10 godina ili kazna dugotrajnog zatvora.

91. Obzirom na vrijeme izvršenja krivičnog djela (juli 1995. godine) i materijalni zakon koji je tada bio na snazi, Vijeće smatra da je važno obratiti pažnju na načelo zakonitosti (*nullum crimen sine lege i nulla poena sine lege*) i načelo vremenskog važenja krivičnog zakona. Tako odredba člana 3. KZ BiH reguliše načelo zakonitosti, koje predviđa da se krivična djela i krivičnopravne sankcije propisuju samo zakonom, te da nikome ne može biti izrečena kazna ili druga krivičnopravna sankcija za djelo koje, prije nego što je učinjeno, nije bilo zakonom ili međunarodnim pravom propisano kao krivično djelo i za koje zakonom nije bila propisana kazna.

92. Uz to, odredba člana 4. Krivičnog zakona BiH (vremensko važenje krivičnog zakona) propisuje da se na počinioca krivičnog djela primjenjuje zakon koji je bio na snazi u vrijeme učinjenja krivičnog djela, a ako se poslije učinjenja krivičnog djela jednom ili više puta izmijeni zakon, primijenit će se zakon koji je blaži za počinioca.

93. U skladu sa članom 2.2. Ustava BiH, Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava ima prioritet nad svim zakonima BiH, a njen član 7. stav 1. Evropske konvencije također propisuje načelo zakonitosti. Međutim, navedena odredba Evropske konvencije propisuje opšte načelo kojim se zabranjuje izricanje kazne teže od one koja je bila propisana u vrijeme počinjenja krivičnog djela, ali ne propisuje primjenu najblažeg zakona. Pored toga, problematika navedenog pitanja tretirana je i kroz odredbu člana 4a. KZ BiH, koji propisuje da član 3. i član 4. KZ BiH ne sprječavaju suđenje i kažnjavanje nekog lica za činjenje ili nečinjenje koje se u vrijeme počinjenja "*smatralo krivičnim djelom u skladu sa opštim principima međunarodnog prava*".

94. Isti izuzetak predviđa i odredba člana 7. stav 2. Evropske konvencije, navodeći da stav 1. istog člana "*...neće uticati na suđenje i kažnjavanje nekog lica za činjenje ili nečinjenje koje se u vrijeme počinjenja smatralo krivičnim djelom u skladu*

sa opštim pravnim načelima koja priznaju civilizovani narodi.”²²Naime, navedena odredba relevantna je jer daje mogućnost da se u opisanim okolnostima odstupa od načela iz člana 3. i 4. KZ BiH (i člana 7. stav 1. Evropske konvencije) i od primjene krivičnog zakona koji je bio na snazi u vrijeme počinjenja krivičnog djela.

95. Vijeće ističe da krivično djelo za koje je optuženi oglašen krivim predstavlja krivično djelo prema međunarodnom običajnom pravu i stoga potpada pod standard opštih principa međunarodnog prava propisanih članom 4a. Zakona o izmjenama i dopunama KZ BiH, ali i *opštih pravnih načela koja priznaju civilizovani narodi*, propisanih stavom članom 7. stav 2. Evropske konvencije, zbog čega KZ BiH može biti primijenjen u konkretnom slučaju. Ovi ugovori (Evropska konvencija i Međunarodni pakt) obavezujući su za BiH, a član 4a. KZ BiH kodificira ovaj princip.

96. Slijedom navedenog, mora se konstatovati da u vrijeme kada je počinjeno krivično djelo, Bosna i Hercegovina je, kao nasljednica države SFRJ, bila strana potpisnica svih relevantnih međunarodnih konvencija o ljudskim pravima i međunarodnom humanitarnom pravu.

97. Prema principu univerzalne nadležnosti, običajno međunarodno humanitarno pravo obavezuje svaku državu u svijetu, bez obzira da li je ratifikovala odgovarajuće međunarodne pravne instrumente, tako da je svaka država obavezna da krivično goni ili izruči (*aut dedere aut judicare*) sve osobe za koje se sumnja da su izvršile povredu običajnog međunarodnog humanitarnog prava. Bilo kakvo ograničenje koje nametne država u vezi sa izručenjem osobe koja se tereti da je prekršila međunarodno običajno humanitarno pravo predstavlja kršenje međunarodnih obaveza te države. Stoga je nesporno da su, bez obzira da li se posmatra sa aspekta međunarodnog običajnog prava, međunarodnog ugovornog prava ili principa međunarodnog prava, ratni zločini, uključujući zločine protiv čovječnosti, predstavljali krivično djelo u kritičnom periodu, što samo predstavlja zadovoljenje već pomenutog načela zakonitosti, zbog čega Vijeće nalazi da primjena

²² Vidi takođe član 15. stav 1. i 2. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, koji je država Bosna i Hercegovina ratifikovala, sadrži slične odredbe.

člana 172. KZ BiH ne predstavlja kršenje prava na zabranu retroaktivne primjene krivičnog zakona.

98. S tim u vezi, Vijeće podsjeća na odluku Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu u predmetu *Boban Šimšić*, u kojoj je navedeno da: „Sud opaža da je sadašnji aplikant bio osuđen 2007. godine za progon kao zločini protiv čovječnosti s obzirom na djela koja su desila 1992. godine. Kako pobijana djela nisu sadržavala zločine protiv čovječnosti prema domaćem pravu sve do stupanja na snagu Kaznenog zakona, evidentno je iz dokumenata citiranih u gore navedenim stavcima od 8-13 da su pobijana djela, u vremenu kada su bila počinjena, sadržavala zločine protiv čovječnosti prema međunarodnom pravu. U tom smislu, primjećuje se da su svi sastavni elementi zločina protiv čovječnosti ispunjeni u ovom slučaju: pobijana djela su izvršena u kontekstu šireg i sistematičnog napada s ciljem na civilno stanovništvo i aplikant je bio svjestan ovih napada (suprotno slučaju *Korbely*, gore navedeni stavci, §§ 83-85). Aplikant je tvrdio da nije mogao predvidjeti da su njegova djela mogla sadržavati zločine protiv čovječnosti prema međunarodnom pravu. Primijećeno je, također, da je aplikant počinio ova djela kao policijski službenik. Sud drži da se osobe koje obnašaju profesionalnu dužnost moraju procesuirati s najvećim stupnjem opreza slijedeći njihovo zanimanje, te se može očekivati da dobiju posebnu pažnju u procjeni rizika koju je ta aktivnost povlačila za sobom (vidjeti *Kononov*, gore navedeno, § 235) Nadalje, imajući u vidu strahovitu, nezakonitu prirodu njegovih djela, koja uključuju ubistva i mučenja Bošnjaka unutar konteksta šireg i sistematičnog napada Bošnjačkog civilnog stanovništva Opštine Višegrad, čak bi i površna reakcija od strane aplikanta navela da su djela riskantna sadržavajući zločine protiv čovječnosti za koje bi se on mogao držati odgovornim. Sud zaključuje da su djela aplikanta, u vremenu kada su izvršena, sadržavala kazneno djelo definirano s dovoljno dostupnosti i predvidivosti prema međunarodnom pravu. Ova je žalba, zbog toga, očigledno neosnovana i mora se odbiti prema članu 35. stavkama 3(a) i 4. Konvencije.“

99. Obzirom da je optuženi oglašen krivim za krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. KZ BiH, Vijeće će u narednom dijelu presude obrazložiti dokaze na temelju kojih je ustanovilo da su radnjama optuženog ispunjena obilježja krivičnog djela za koje je isti oglašen krivim.

III ZAKONSKA OBILJEŽJA KRIVIČNOG DJELA ZLOČINI PROTIV ČOVJEČNOSTI IZ ČLANA 172. KZ BiH

100. Vijeće je, nakon ocjene provedenih dokaza, nesumnjivo zaključilo da je optuženi Momčilo Tešić, svojim radnjama ostvario obilježja krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h), u vezi sa tačkom a) KZ BiH.

101. Iako je Vijeće utvrdilo krivicu optuženog za počinjenje predmetnog krivičnog djela, nalazi bitnim podsjetiti da nije sporno da se u Srebrenici u julu 1995. godine desio genocid, ali nalazi da Tužilaštvo tokom predmetnog postupka nije dokazalo postojanje jednog od bitnih elemenata krivičnog djela Genocid, odnosno, da je optuženi, kao pripadnik vojne policije Vlaseničke brigade, u radnjama za koje je oglašen krivim, postupao sa genocidnom namjerom ili da je znao za genocidnu namjeru glavnih počinilaca genocida, o čemu će više riječi biti u nastavku.

102. Vijeće je nakon provedenih dokaza našlo optuženog Momčila Tešića odgovornim za počinjenje krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h), u vezi sa tačkom a) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (KZ BiH), sve u vezi sa članom 29. i 180. stav 1. istog Zakona.

103. Navedena zakonska odredba u relevantnom dijelu glasi:

Ko, kao dio širokog ili sistematičnog napada usmjerenog bilo protiv kojeg civilnog stanovništva, znajući za takav napad, učini koje od ovih djela:

a) lišer je druge osobe života (ubistvo);

h) progon bilo koje grupe ljudi ili kolektiva na političkoj, rasnoj, nacionalnoj, etničkoj, kulturnoj, vjerskoj, spolnoj ili drugoj osnovi koja je univerzalno prihvaćena kao nedopustiva po međunarodnom pravu, u vezi s bilo kojim krivičnim djelom iz ovog stava ovog člana, bilo kojim krivičnim djelom propisanim u ovom zakonu ili bilo kojim krivičnim djelom u nadležnosti Suda Bosne i Hercegovine;

kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

104. Vijeće će u daljem izlaganju iznijeti svoj zaključak o postojanju opštih elemenata koji su uslov postojanja krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. KZ BiH, a čije postojanje je ustanovljeno temeljnom ocjenom provedenih dokaza.

105. Naime, iz zakonske definicije krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. KZ BiH, a u vezi sa radnjom izvršenja navedenoj u izreci presude, za koje je optuženi oglašen krivim, proizilaze sljedeći opšti elementi ovog krivičnog djela:

- *postojanje širokog ili sistematičnog napada,*
- *da je napad usmjeren protiv bilo kojeg civilnog stanovništva,*
- *da je optuženi znao za takav napad i*
- *da je djelo optuženog učinjeno kao dio takvog napada.*

106. Kako je to dalje navedeno izreci presude kada je pitanju način počinjenja krivičnog djela, u odnosu na optuženog utvrđena je individualna krivičnu odgovornost po članu 180. stav 1. KZ BiH, koja je jedno od temeljnih načela i međunarodnog krivičnog prava, predviđena posebno za počinjenje najtežih krivičnih djela iz glave XVII KZ BiH.

107. Navedena odredba u relevantnom dijelu glasi:

„Osoba koja planira, pokrene, naredi, učini ili podstrekava ili pomaže u planiranju, pripremanju ili izvršenju krivičnih djela iz člana 171. (Genocid), 172. (Zločini protiv čovječnosti), 173. (Ratni zločin protiv civilnog stanovništva), 174. (Ratni zločin protiv ranjenika i bolesnika), 175. (Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika), 177. (Protupravno ubijanje i ranjavanje neprjatelja), 178. (Protupravno oduzimanje stvari od ubijenih i ranjenih na ratištu) i 179. (Povrede zakona ili običaja rata) ovog zakona, individualno je odgovorna za to krivično djelo.“

108. Jedna od značajnih odrednica navedene odredbe je to što službeni položaj bilo kojeg optuženog, bilo da se radi o šefu države ili vlade, ili o odgovornoj službenoj osobi vlade, ne oslobađa takvu osobu krivične odgovornosti niti utječe na ublažavanje kazne.

109. Stav 1. citirane odredbe KZ BiH predviđa različite oblike saučesništva u širem smislu pri izvršenju navedene kategorije krivičnih djela. Prije svega, radi se o

obicima počinjenja krivičnih djela, ali i većem broju radnji saizvršilaštva koje karakterizira bitno drugačiji način određenja nego je to slučaj kod tzv. *opštih krivičnih djela*.²³

110. Analizirajući sve elemente citirane odredbe, Vijeće je ustanovilo postojanje individualne krivične odgovornosti optuženog u odnosu radnju za koje je oglašen krivim, jer je iste počinio neposredno i lično, pa Vijeće ovaj zaključak ne nalazi potrebnim obrazlagati ponovo u dijelu presude koji govori o krivici optuženog.

111. Optuženom se stavlja na teret i da je u počinjenju inkriminirane radnje djelovao u svojstvu saizvršioca, što je obuhvaćeno odredbom člana 29. KZ BiH, koja propisuje *“Ako više osoba, učestvovanjem u učinjenju krivičnog djela ili preduzimajući šta drugo, čime se na odlučujući način doprinosi učinjenju krivičnog djela, zajednički učini krivično djelo, svaka od njih kaznit će se kaznom propisanom za to krivično djelo”*.

112. Prema odredbi člana 29. KZ BiH, saizvršilaštvo postoji kada više lica zajednički izvrši krivično djelo učestvovanjem u izvršenju krivičnog djela ili preduzimajući nešto drugo, čime se na odlučujući način doprinosi izvršenju krivičnog djela.

113. Preciznije, saizvršilaštvo je oblik izvršilaštva koji postoji kada više lica, koja ispunjavaju sve uslove koji se zahtijevaju za izvršioca, na osnovu zajedničke odluke, svjesno i voljno, učine određeno krivično djelo, tako da svaki od saizvršilaca u tome daje svoj doprinos, koji je bitan i bez kojeg krivično djelo ne bi bilo ostvareno ili ne bi bilo ostvareno na zamišljen način.

114. Prema tome, pored zajedničkog djelovanja više lica u ostvarenju datog djela, potrebno je da kod njih postoji i svijest o tome da izvršeno djelo predstavlja zajednički rezultat njihovih radnji. Vijeće je ovaj vid odgovornosti ustanovio u odnosu na optuženog, a svoj zaključak u tom pravcu detaljnije će elaborirati u dijelu presude koji govori o krivici optuženog za počinjeni zločin.

²³ Komentari krivičnih/kaznenih zakona u Bosni i Hercegovini, Vijeće Evrope i Evropska Komisija, Sarajevo, 2005., str.593.

DOGAĐAJI KOJI SU PRETHODILI NAPADU I NAPAD NA SREBRENICU

115. Vijeće će u nastavku dati kratki osvrt na period koji je prethodio napadu na Zaštićenu zonu Srebrenica, obzirom da su se događaji ključni za ovaj predmet odigrali u periodu između marta i novembra 1995. godine.

116. Kako je to navedeno u činjenicama koje su prihvaćene od strane ovog Vijeća²⁴, predsjednik Republike Srpske (RS), Radovan Karadžić je još u martu, reagujući na pritisak međunarodne zajednice da se okonča rat i na tekuće napore da se pregovorima postigne mirovni sporazum, izdao direktivu VRS-u u vezi sa dugoročnom strategijom snaga VRS-a u enklavi. U toj direktivi, poznatoj pod nazivom "Direktiva 7"²⁵, konkretno se navodi da VRS treba izvršiti potpuno fizičko odvajanje Srebrenice od Žepe, čime se nastoji spriječiti i pojedinačno komuniciranje između ovih enklava. Svakodnevnim planskim i osmišljenim borbenim aktivnostima trebalo je stvoriti uslove totalne nesigurnosti, nepodnošljivosti i besperspektivnosti daljnjeg opstanka i života mještana u Srebrenici.

117. Dio plana bila je i blokada konvoja pomoći - preko nadležnih državnih i vojnih organa, zaduženih za rad sa UNPROFOR-om i humanitarnim organizacijama, planskim i nenametljivim restriktivnim odobravanjem zahteva, trebalo je smanjiti i ograničiti logističku podršku snaga UNPROFOR-a u enklavama i dotur materijalnih sredstava muslimanskom življu i učiniti ih ovisnim od dobre volje VRS, a istovremeno izbeći osudu međunarodne zajednice i svetskog javnog mnijenja.²⁶

118. Tačno kao što je i bilo predviđeno pomenutom Direktivom, sredinom 1995. humanitarna situacija za bosansko-muslimanske civile i vojno osoblje u enklavi postala je katastrofalna, nakon čega 31. marta 1995. godine, Glavni štab VRS-a izdaje direktivu 7.1, koju je potpisao general Mladić. Direktiva 7.1, a koja je izdata "na osnovu

²⁴ Rješenje o prihvatanju utvrđenih činjenica od 22.10.2018. godine

²⁵ Utvrđena činjenica pod brojem 3. predmetnog Rješenja

²⁶ Utvrđena činjenica broj 4.

direktive br. 7" kojom se upućuje Drinski korpus da, između ostalog, sprovodi "aktivna borbena dejstva ...oko enklava".²⁷

119. Miroslav Deronjić²⁸, povjerenik Radovana Karadžića za Srebrenicu, je izjavio da se u proljeće 1995. godine (najvjerojatnije u maju mjesecu), susreo sa Karadžićem u Zvorniku. Karadžić mu je rekao: "Miroslave, u Srebrenici će uskoro početi vojna operacija. Ne mogu ti dati nikakve detalje i molim te nemoj o ovome nikome govoriti, ali poduzmi neophodne korake kada se vratiš, odnosno aktivnosti za koje misliš da su potrebne u Bratuncu." Svjedok Deronjić je tada obavio pripreme u Bratuncu, koje su uključivale i pokušaje da se dobiju rezerve goriva kao i rezerve hrane, posebno suhe hrane, a izjavio je i da je u drugoj polovini juna 1995. godine primijetio intenzivnije aktivnosti u Bratuncu.

120. Postupajući po navedenoj Direktivi, snage bosanskih Srba zauzele su 31. maja 1995. osmatračko mjesto Echo, koje se nalazilo u jugoistočnom uglu enklave. Kao odgovor na tu agresiju, jedna grupa Bošnjaka izvršila je rano izjutra 26. juna 1995. iznenadni napad na obližnje srpsko selo Višnjica.²⁹ Nakon toga, tadašnji komandant Drinskog korpusa, general-major Milenko Živanović, potpisao je 2. jula 1995. dvije zapovijedi, u kojima se iznosi plan za napad na enklavu i raznim jedinicama Drinskog korpusa izdaje naređenje da pređu u stanje borbene gotovosti. Operacija je dobila šifrovani naziv "Krivaja 95". Ofanziva VRS-a na Srebrenicu zvanično je započela 6. jula 1995.³⁰

121. Neki od nizozemskih vojnika povukli su se u enklavu nakon što su njihovi položaji bili napadnuti, dok su se posade drugih posmatračkih punktova predale bosanskim Srbima. Do večeri 09. jula 1995. Godine, Drinski korpus VRS-a prodro je četiri kilometra u dubinu enklave, zaustavivši se samo jedan kilometar ispred grada Srebrenice. Kasno 09. jula 1995., ohrabren tim vojnim uspjehom i iznenađujućim izostankom otpora bosanskih Muslimana, kao nepostojanjem nikakve značajne

²⁷ Utvrđene činjenice broj 5. i 6.

²⁸ Dokaz Tužilaštva broj T-136

²⁹ Utvrđena činjenica broj 7.

³⁰ Utvrđene činjenice broj 8. i 9.

reakcije međunarodne zajednice, predsjednik Karadžić izdao je novo naređenje, kojim je Drinskom korpusu VRS-a dao zeleno svjetlo da zauzme grad Srebrenicu.³¹

122. Kako će to biti vidljivo iz daljeg obrazloženja, a do kojeg zaključka su došla brojna vijeća MKSJ, Srebrenica je 1995. godine bila geostrateški veoma značajna za obje strane u sukobu. Naime, Srebrenica (i okolno područje centralnog Podrinja) bili su od ogromnog strateškog značaja za rukovodstvo bosanskih Srba. Bez Srebrenice, etnički čista srpska država Republika Srpska koju su željeli da stvore ostala bi podijeljena u dva nepovezana dijela, odnosno, njena povezanost sa srbijanskom teritorijom bi bila prekinuta. Zauzimanje i etničko čišćenje Srebrenice stoga bi ozbiljno ugrozilo vojne napore Armije BiH da osigura održivost države, kao i daljeg opstanka naroda bosanskih Muslimana.³²

123. Svjedok Momir Nikolić³³ izjavio je da je, za vrijeme napada i zauzimanja enklave Srebrenica od strane snaga VRS u julu 1995. godine, namjera snaga VRS bila da izazovu prisilno preseljenje cjelokupne muslimanske populacije iz Srebrenice na teritorije koje su bile pod kontrolom Muslimana, te da mu je general Milenko Živanović rekao da se Srebrenica treba odvojiti od Žepe, da se treba izvršiti napad na Srebrenicu i da Srebrenica mora biti vojno poražena i očišćena od Muslimana.

124. Dakle, teritorija koja je zamišljena kao nova srpska država obuhvatala je i sela i gradove u kojima većina stanovništva nije bila srpske nacionalnosti. Nekoliko mjeseci kasnije, predsjednik Narodne skupštine RS izdao je već pomenutu Odluku o strateškim ciljevima srpskog naroda Bosni i Hercegovini, u kojoj je prvi navedeni cilj RS bio da se „*uspostave državne granice koje će razdvojiti srpski narod od ostale dvije etničke zajednice.*”³⁴

³¹ Utvrđene činjenice broj 10., 11. i 12.

³² Izvještaj Generalne skupštine UN-a od 15.11.1999. godine (dokaz T-128) i Odluka o strateškim ciljevima srpskog naroda u Bosni i Hercegovini (dokaz T-124)

³³ Dokaz T-137

³⁴ Službeni glasnik RS, svezak II, br. 22, čl. 386, Odluka o strateškim ciljevima Srpskog naroda u Bosni i Hercegovini, 12. maj 1992. godine (dokaz T-124)

125. Još 1992. godine bile su poznate namjere VRS-a, a koje proizilaze iz Direktive broj 4 od 19.11.1992. godine³⁵, koja precizira zadatke Drinskog korpusa, među kojima su da se deblokira i osposobi za saobraćaj putna komunikacija Milići-Konjević polje-Zvornik, da se bude spremno na intenzivnu borbu protiv paravojnih i drugih ubačenih grupa, da se muslimansko stanovništvo prisili da napusti prostore Birača, Žepe i Goražda, te se izdaje i naredba za uništenje borbenu sposobnih i naoružanih muškaraca ukoliko isti ne pristanu na razoružanje.

126. Ujutro 10. jula 1995. situacija u samoj Srebrenici bila je napeta. Stanovnici, od kojih su neki bili naoružani, preplavili su ulice grada.³⁶

127. Pukovnik Karemans slao je hitne zahtjeve kojima je tražio zračnu podršku NATO-a za odbranu grada, no nikakva pomoć nije stigla do otprilike 14:30 sati 11. jula 1995. godine, kada je NATO bombardovao tenkove VRS koji su se primicali gradu. Avioni NATO-a pokušali su bombardovati i artiljerijske položaje VRS iznad grada, no tu su operaciju morali prekinuti zbog slabe vidljivosti.³⁷

128. Pad Srebrenice desio se 11.07.1995. godine, a general Ratko Mladić u popodnevnim satima, u pratnji generala Živanovića (tadašnjeg komandanta Drinskog korpusa), generala Krstića (u to vrijeme zamjenika komandanta i načelnika štaba Drinskog korpusa) i drugih oficira VRS, trijumfalno je prošetao praznim ulicama Srebrenice. Taj trenutak snimio je filmskom kamerom srpski novinar Zoran Petrović.³⁸

129. Veličina populacije bosanskih Muslimana u Srebrenici prije njenog zauzimanja od strane snaga VRS-a 1995. godine je bila približno četrdeset hiljada ljudi, koja brojka nije obuhvatala samo muslimansko stanovništvo opštine Srebrenica, nego i mnoge muslimanske izbjeglice iz područja u okruženju. Iz razloga što je većina muslimanskog stanovništva u regiji do 1995. godine potražila utočište u srebreničkoj enklavi, eliminacijom te enklave postigao bi se cilj čišćenja čitavog područja od njegovog muslimanskog stanovništva.

³⁵ Dokaz T-122

³⁶ Utvrđena činjenica broj 13.

³⁷ Utvrđena činjenica broj 14.

³⁸ Utvrđena činjenica broj 15.

130. Kako se stanje u Srebrenici progresivno pogoršavalo, u strahu od dalje sudbine, stanovništvo enklave Srebrenica krenulo je prema bazi Holandskog bataljona u Potočarima tražeći zaštitu, pa se do večeri istog dana u Potočarima okupilo se oko 20.000 do 25.000 izbjeglica.³⁹

131. Narednog dana, 12.07.1995. godine, Glavni štab VRS izdao je naređenje MO Sarajevo i Zvornik da se preko odsjeka MO Pale, Sokolac, Rogatica, Višegrad, Han Pijesak, Vlasenica, Milići, Bratunac i Zvornik mobilizuje najmanje 50 autobusa raznih kompanija i zaduženom količinom goriva, koji moraju biti upućeni na sportski stadion u Bratuncu najkasnije do 14.30 sati istog dana.⁴⁰

132. Dana 12.07.1995. godine održan je sastanak u hotelu "Fontana" u Bratuncu, između predstavnika VRS, Srebreničana i UN-a, na kojem sastanku je razmatrano da se iz Potočara propusti oko 25.000 civila, uglavnom žena, djece i staraca, od čega i 10% vojno sposobnih u dobi od 17 do 60 godina, u pravcu Tuzle ili Kladnja.⁴¹ Također, general Mladić rekao je da će među svim vojno sposobnim muškarcima iz mase u Potočarima biti izvršena provjera da bi se ustanovilo ima li među njima ratnih zločinaca. Doista, Bratunačka brigada Drinskog korpusa sastavila je spisak, koji nosi datum 12. juli 1995. godine, s imenima 387 bosanskih Muslimana za koje se sumnjalo da su ratni zločinci iz srebreničke enklave.⁴²

1. Karakter izvršenog napada

133. Cijeneći prirodu napada koji su izvršile oružane snage VRS na Srebrenicu, Vijeće je zaključilo daje isti imao karakter širokog i sistematičnog, te je bio usmjeren protiv civilnog bošnjačkog stanovništva. Širok, odnosno rasprostranjen napad definiše se u smislu da zločin može biti rasprostranjen ili počinjen u širokim razmjerima zbog

³⁹ Utvrđena činjenica broj 16. i video materijal uloženi kao dokaz T-121

⁴⁰ Depeša, Glavni štab VRS, pov. broj 09/31/13-3/154 od 12.07.1995. godine (dokaz broj T-73)

⁴¹ Depeša CJB Zvornik, broj 278/95 od 12.07.1995. godine (dokaz broj T-68)

⁴² Utvrđena činjenica broj 17.

*kumulativnog efekta niza nečovječnih djela ili zbog jedinstvenog efekta jednog jedinog djela izuzetno velikih razmjera.*⁴³

134. Sistematičan napad definiše se u smislu da se radi o „obrascu zločina, odnosno njihovom redovnom ponavljanju koje nije slučajno sličnog kriminalnog ponašanja.”⁴⁴

135. Kada su u pitanju opšti elementi krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti, Vijeće je, kako je već istaknuto, utvrdilo postojanje istih, odnosno da je na napad na Zaštićenu zonu Srebrenica imao karakter širokog i sistematičnog, o čemu su svoje svjedočenje iznijeli mnogobrojni svjedoci, zatim da je isti bio usmjeren protiv isključivo civilnog stanovništva, te da se nije biralo da li se radi o ženama, starcima ili djeci, kao i da je optuženi itekako bio svjestan takvog napada i da su njegove radnje dio istog.

136. Naime, napad na Zaštićenu zonu započeo je granatiranjem kako Srebrenice, tako i okolnih sela, što je intenzivno trajalo nekoliko dana, nakon čega je uslijedilo i vojno preuzimanje Srebrenice, uslijed čega bošnjačko stanovništvo iz tog područja započinje masovni bijeg, na način da jedan dio njih, između 20.000 do 30.000 hiljada, odlazi u bazu UN-a u Potočarima, a drugi dio oko 15.000 (uglavnom muškaraca) kreće kroz šumu kako bi stigli do slobodne teritorije.

137. Tokom postupka izvedeni su dokazi koji nesumnjivo potvrđuju da su predmet izvršenog napada bili žene, djeca i starci Enklave Srebrenica, koji su zbog napada morali napustiti svoje domove i koji su boravili u nepodnošljivim uslovima u Potočarima, da bi bili prisilno premješteni, dok su muškarci maltretirani granatiranjem kolone kojom su se kretali, pravljenjem zasjeda i pogubljenjima.

138. Obzirom da optuženi Momčilo Tešić nije oglašen krivim za učešće u prisilnom preseljenju civilnog stanovništva i odvajanju muškaraca u Potočarima, ili njihovom zarobljavanju prilikom kretanja kolone prema Tuzli i Kladnju, Vijeće se

⁴³ Tužilac protiv *Kordića i Čerkeza*, br. IT-95-14/2-T, Prvostepena presuda od 26.02.2001. godine, paragraf 179.

⁴⁴ Tužilac protiv *Kunarca i dr.*, br. IT-96-23/1-A, Drugostepena presuda od 12.06.2002. godine, paragraf 94.

navedenim pitanjima bavilo samo u kontekstu njegovog saznanja o tim dešavanja, jer su ta saznanja usko povezana sa stanjem njegove svijesti u vrijeme likvidacije civila u mjestu Mršići.

139. Da su odvajanja muškaraca bošnjačke nacionalnosti počela u Potočarima, proizilazi iz Depeše Drinskog korpusa Bratunac od 12.07.1995. godine, koja je upućena GŠ VRS i koju je potpisao potpukovnik Vujadin Popović, a u kojoj je u tački 3. navedeno da se *“zbeg od oko 30.000-35.000 žena i djece, starih, iznemoglih i bolesnih nalazi se ispod baze Unprofora prema Srebrenici, na cesti i u pogonima bivših fabrika. Uspostavljeno je obezbjeđenje i počelo se sa evakuacijom za Kladanj. Do sada evakuisano oko 5000 žena u djece. Muškarce od 17-60 godina izdvajamo i ne transportujemo, do sada takvih ima oko 70, sa njima rade organi bezbjednosti i dv.”*⁴⁵

140. Na navedene okolnosti svjedočili su i svjedoci Tužilaštva BiH. Svjedok Hamdija Tabaković⁴⁶ izjavio je da je prije pada Srebrenice, u julu 1995. godine vladao opšti haos, te da je VRS svaki dan sve više pritezala obruč oko Srebrenice, narod koji se tu nalazio bio je u haotičnom stanju, da su očekivali pokolj, ubistva, što se kasnije i desilo. Također je naveo da je srpska vojska bila iznad samog grada, te da je prilikom pružanja otpora ranjen u gornji dio lijeve noge i to 10.07.1995. godine, nakon čega je jednu noć prenoćio u bolnici. Dalje je svjedok naveo da su bolnica, kao i cijeli grad, neprekidno bili granatirani, da je bila puna ranjenika, ljudi su ležali po hodnicima, te je u jednom trenutku došla naredba da se ranjenici moraju evakuisati iz bolnice jer je grad pao, nakon čega su kamionima prevezeni u bazi UNPROFOR-a u Potočarima.

141. Navedeno su potvrdili i svjedoci Senahid Ademović, Sadik Selimović, Munib Zukić, M,Š., Hamid Salčinović, Bekir Ademović i “MK-9”, koji su također bili među ranjenicima tog dana i koji su također kamionom iz ratne bolnice u Srebrenici prevezeni u bazu Holandskog bataljona u Potočarima.

⁴⁵ Depeša, IKM DK Bratunac, str.pov. broj 03-444-6 od 12.07.1995. godine (dokaz broj T-96)

⁴⁶ Transkript glavnog pretresa od 28.02.2020. godine

142. Svjedok "MK-8" navela je da su ih granate natjerale da odu u Potočare, gdje su bili smješteni dva dana. Za to vrijeme su padale granate preko fabrike akumulatora u kojoj je svjedok bio smješten, zajedno sa hiljadama drugih civila, te da je vojska svo vrijeme bila među narodom i da su u jednom trenutku počeli sa odvođenjem muškaraca, istakavši kako joj je snaha tada pričala da su odvedena dva blizanca na sprat, te je majka držala glavu jednog od njih, pa joj je jedan od vojnika naredio da ga ostavi, na šta je odgovorila da neće i da ubije nju ako hoće, pa je taj vojnik samo rekao "*neću crknut' ćeš ti sama*". Svjedok je dalje navela da je veći broj muškaraca zaklan u jednoj kući u blizini, te da je treći dan s porodicom sjela u kamion, te da je konvoj stigao u mjesto Tišće.⁴⁷

143. Svjedok Beguna Bečić s ocem, kćerkom i unukom bila je također u fabrici akumulatora u Potočarima odmah nakon pada Srebrenice, koja je navela da je njen muž bio odvojen i da se nalazio "kod Holanđana". Pred večer je s još nekoliko žena napustila fabriku jer se bojala da će se vojnici napiti i da će ih zaklati, pa se smjestila ispred starih autobusa na autobuskoj stanici. Kada je pala noć, vidjela je kako vojnici s baterijskim lampala odvođe i kolju muškarce pored rijeke, čula se vriska, kada je ugledala jednog Orhana vezanog za autobus, krvave glave, koji je zapomagao i vikao "*sine Edibe, zaklaše me četnici*", kada je jedan od vojnika, za koje je navela da nisu bili Holanđani, uzeo sjekiricu i nakon toga se Orhan više nije čuo. Dalje je svjedokinja navela da je tu noć "vrilo" u Potočarima, da su rekli da nema kamiona i autobusa za narod i neka ih pošalje Alija s psovka "*je*o vas on*". Kasnije se uspjela s kćerkom, unukom i ocem ukrcati na kamion, nakon čega su došli u mjesto Tišće, odakle su trebali pješke doći do slobodne teritorije. Njen muž zvao se Azem, odvojen je u Tišću, odveden u školu i kasnije strijeljan.⁴⁸

144. U halama u Potočarima vladala je panika i strah, počelo je izvođenje muškaraca od strane pripadnika VRS, čula se pucnjava i pojedinačni rafali, te su svjedoci kasnije vidjeli tijela ubijenih.

⁴⁷ Transkript glavnog pretresa od 20.11.2018. godine

⁴⁸ Transkript glavnog pretresa od 15.01.2019. godine

145. Svjedok "MK-1"⁴⁹ došao je u Potočare 11.07.1995. godine u popodnevnim satima, primijetivši, kako je naveo, da Holandski bataljon nije bio organizovan da zaštiti narod, nego su rekli da mogu pomoći samo težim ranjenicima, dok su u halu u toku noći ulazili srpski vojnici i legitimisali pretežno muškarce. S tim u vezi, svjedok je izjavio da je i sam rekao da je ranjen i pokazao potvrdu o ranjavanju, prilikom kojeg razgovora je primijetio da su neki od vojnika imali "*srbijski ili crnogorski*" akcent i da to nije bio govor "tog podneblja", te su vojnici rekli "*molite se Bogu da smo mi danas ovdje, a da su ovi vaši, drugačije bi bilo*". Dok je tu boravio, svjedok je naveo da je od žene koja je izlazila po vodu i vratila se plačući, čuo da su izvedeni muškarci pobijeni i da su izdvajali i mlađe žene.

146. Svjedok "MK-8" također je izjavila da su u Potočarima odvajani muškarci, koji se više nisu vraćali, dok je svjedok Sedina Salčinović navela kako je vidjela da srpski vojnici svijetle baterijskom lampom gledajući gdje se ko nalazi, te da je čula jauke koji su dolazili iz velike kuće koja se nalazila u blizini fabrike akumulator. Ubijanje muškaraca potvrdile su i svjedokinje Naza Gabeljić i Safija Muminović, koja je u blizini jednog krvavog panja vidjela 5-6 ubijenih muškaraca u civilnoj odjeći.

147. Svjedok Sadika Ahmetović⁵⁰ dana 11.07.1995. godine, s mužem i sinom došla je u Potočare, gdje je narednog dana vidjela kada je general Ratko Mladić ušao u halu i rekao da će prvo biti transportovani ranjenici i da je bilo desetak UN kamiona. Svjedok je zajedno sa sinom krenula sa ranjenicima, na kojem kamionu je bio i jedan bolničar po imenu Abdulkadir i bolničarka nadimka "Ćira", koji su pomagali ranjenicima, kao i da se od ranjenika s kamiona, pored njenog muža, sjeća još i Midhata Sadikovića, Dževada Suljičića, Senada Ahmetovića i drugih.

148. Da se na kamionu sa ranjenicima nalazio i bolničar imena Abdulkadir, potvrdio je i svjedok Hamid Salčinović, izjavivši da je tu bio i svjedok "MK-6", dok je svjedok "MK-9" naveo da je na kamionu bilo ukupno pet medicinskih sestara, od kojih je poznavao "MK-2", a koje su tada nosile bijele mantile i da je tu bio jedan medicinski

⁴⁹ Transkript glavnog pretresa od 26.10.2020. godine

⁵⁰ Transkript glavnog pretresa od 22.03.2019. godine

tehničar kojeg je poznavao kao Kadira iz Kasabe, koji je na sebi prsluk sa oznakom crvenog krsta.

149. Svjedok Enisa Dedić potvrdila je da su ranjenike morali evakuisati iz bolnice u Srebrenici u halu u Potočarima, jer je VRS zauzela Srebrenicu i grad je bio granatiran. Tako je svjedok navela da je oko 19.30 sati iz Potočara krenulo deset bijelih kamiona sa oznakama UN-a, da su na svakom kamionu bile 2-3 medicinske sestre, što je potvrdila i svjedok "MK-7", koja je u hali u Potočarima bila sa ranjenicima, od kojih je jedino poznavala "MK-9".⁵¹

150. U toku prolaska konvoja, odnosno autobusa sa ženama, djecom i starcima na putu između Kravice, Konjević Polja i Nove Kasabe, koji su krenuli na sjever prema teritoriji pod kontrolom Armije R BiH, zaustavljani su od strane pripadnika VRS i ponovno pretresani radi traženja muškaraca, te je na njih otvarana vatra uz primjenu artiljerijskog oružja, mitraljeza i ručnih bombi.⁵²

Transport civila do mjesta Tišće (Luke) i dešavanja u Lukama

151. Dana 13.07.1995. godine nastavljen je transport civila Bošnjaka iz Potočara, čije je krajnje odredište pod kontrolom VRS bilo mjesto Tišće, odakle su bili primorani da idu pješke, nekoliko dana ranije deminiranim putem u pravcu Kladnja.

152. Tako je svjedok "MK-1" izjavio da je tog dana ujutro, vidio kako holandski oficiri, zajedno sa srpskim vojnicima, usmjeravaju narod u pravcu dva holandska transportera, te su, prije ulaska u iste, vršili kontrolu, te je čuo kako srpski vojnici muškarcima govore da idu lijevo, što znači da su ih odvajali od ostalih. Svjedok je također naveo da je vidio kako se majke otimaju za djecu, govoreći da su mali, ali da nisu uspjevale spriječiti da ih vojnici odvoje. Svjedok je u toj gužvi uspio da iskoristi situaciju i da zajedno sa suprugom, majkom i kćerkom uđe na zadnja vrata autobusa i sjedne na pod, na šta su žene u autobusu šutjele, te je vozač autobusa srpskim vojnicima rekao da u autobusu nema muškaraca i da su tu bile samo žene.

⁵¹ Transkript glavnog pretresa od 04.09.2018. godine

⁵² Utvrđene činjenice broj 18. i 21., iskazi svjedoka Tužilaštva

153. Svjedok Tima Zukanović vidjela je trenutak odvajanja šesnaestogodišnjeg Bekira Mandžića, čiji posmrtni ostaci su kasnije ekshumirani iz masovne grobnice, svjedok Beguna Bečić navela je da je njen otac Rešid Hasanović također odvojen u Potočarima, svjedok Zejna Osmanović vidjela je kada su iz hale izveli mladića Ramu Osmanovića, dok je svjedok Zejna Orić izjavila kako su u u Potočarima odvedena njena tri sina, čiji su posmrtni ostaci kasnije ekshumirani iz masovnih grobnica u Kravici, Jadru i na Budaku.

154. Svjedok Naza Gabeljić također je izjavila kako je vidjela kada su srpski vojnici izdvojili jednog mladića od 16-17 godina i da je njegov djed molio vojnike da ga puste jer je mladić bio gluhonijem, te da uzmu njega umjesto njegovog unuka, na šta mu je jedan od vojnika rekao *“dedo ima li on oči, kaže ima, ima li ruke, kaže ima, e to je kaže sasvim dovoljno da može pucati i bombu baciti, ali molim vas, kaže on nema veze sa životom, gluhonijem je, uzmite mene, on njega je potapšao po ramenu, kaže dedo uđi ti u autobus, sam ćeš ti crći”*.⁵³

155. Navedeno je u svojoj izjavi potvrdio i Momir Nikolić, koji je naveo da je nekim muškarcima u Potočarima bilo dozvoljeno da se ukrcaju u autobuse jer je sve snimano, ali i da su isti ti muškarci kasnije iskrcavani na raznim lokacijama na putu prema Kladnju, uključujući i Tišće.

156. Iz iskaza svjedoka može se zaključiti da su neki od njih mjesto Tišće nazivali i Lukama, te da je taj naziv uglavnom bio ustaljen među bošnjačkim stanovništvom.

157. Svjedoci Senahid Ademović, Zajim Mustafić, Sadik Selimović, Bekir Ademović, Hamdija Tabaković i drugi, potvrdili su da je konvoj kamiona iz Potočara, koji su na sebi imali oznaku UN-a, stigao u Luke u kasnim večernjim satima 12.07.1995. godine.

158. Svjedok Senahid Ademović bio je smješten u prvi ili drugi kamion, u kojem je, pored njega, bilo još 15-20 ranjenika, a u svakom kamionu bila je po jedna

⁵³ Transkript glavnog pretresa od 12.04.2019. godine

medicinska sestra ili tehničar. Svjedok je naveo da se nije mogao kretati jer je bio ranjen. Došli su u mjesto koje se nalazilo u pravcu Kladnja, ispred je vidio školu, iznad koje je bilo neko proširenje, na kojem je bila jedna velika kuća. Tu su "istovareni" od strane srpskih vojnika, "s noge na nogu", a vojnici su uglavnom bili u starim, šarenim JNA uniformama, naoružani automatskim puškama i papovkama, te je vidio kad su srpski vojnici razoružali pripadnike UNPROFOR-a i istima skinuli pancire. Svjedok je vidio kako su odveli jednu od medicinskih sestara, koja se vratila uplakana i koja je jecala, a nakon nje su odveli i drugu, te se vidjelo da su je maltretirali jer je došla neuredna i raščupana. Ujutro su došla kolona od nekoliko džipova iz kojih su izašli vojnici u crnim uniformama i jedan od njih im je naredio da se postroje, te da krenu oni sa "visokim" amputacijama, zbog čega je i svjedok pokušao da se priključi toj grupi iako je imao langetu, na šta ga je ovaj udario nogom u stražnjicu, rekavši mu "a gdje ćeš ti balija, koliko si poklao Srba ili četnika u Srebrenici", nakon čega se svjedok morao izdvojiti na drugu stranu. Tada je svjedok prvi put vidio autobuse sa ženama i djecom, te je u jednom vidio i medicinskog tehničara Kadira, koji je nosio metalni kofer s medicinskim potrepštinama, kojem su srpski vojnici rekli "a gdje ćeš ti, majku ti", naredivši mu da legne na prsa. Svjedok je kasnije čuo da je Kadir ubijen i da ni dan danas ne zna šta je bilo s njim.⁵⁴

159. Da su srpski vojnici razoružali pripadnike UNPROFOR-a i oteli im vozila i naoružanje, potvrdio je i svjedok Munib Zukić⁵⁵, koji je rekao kako je vidio maltretiranje pripadnika UNPROFOR-a od strane srpskih vojnika i kada je jedan od srpskih vojnika rekao drugom "kume, imam džip" i kako udara jednog od pripadnika, te "gledaj i puška" i istog nastavio udarati.

160. Svjedok Sadik Selimović izjavio je da su se, odmah nakon zaustavljanja kamiona, čule vriske i tupi udarci, te se odjednom otvorila cerada kamiona, u kojem trenutku je svjedok vidio osobu u crnoj maskirnoj uniformi, s puškom u ruci, iza kojeg su stajala još dva, tri vojnika, od kojih se jedan od njih popeo i pokazao na izvjesnog Adila iz sela Osmače, koji je bio stariji i operisan, a koji je bio u vojničkim čizmama, na šta je vojnik rekao "evo jednog sa vojničkim čizmama gospodine majore", na šta mu

⁵⁴ Transkript glavnog pretresa od 04.09.2018. godine

⁵⁵ Transkript glavnog pretresa od 17.01.2020. godine

je taj major odgovorio “*skini đubre odozgo*”. Međutim, kada je vojnik vidio da je Adil teško ranjen, rekao je majoru da “*od ovog nema ništa*”. Ovaj svjedok vidio je kad je taj vojnik u crnoj uniformi s kamiona skinuo medicinskog tehničara Abdulkadira Velića i jednu djevojku.⁵⁶

161. Da su u mjesto Luke stigli kamioni s ranjenicima potvrdio je i svjedok Radiša Đurić, pripadnik Interventnog voda Vlaseničke brigade, naveo je da je bio prisutan kada su jedne večeri stigli ranjenici Muslimani iz Srebrenice, s kojima su bile i medicinske sestre, da ih je bilo oko 30-40 i da su bili smješteni na jednoj livadi s lijeve strane ceste, gledajući iz pravca Vlasenice. Svjedok je dalje izjavio da su ranjenici proveli noć na toj livadi i da su ih čuvali vojnici, a jedna od medicinskih sestara mu je rekla da je trudna i da joj je hladno, pa joj je svjedok donio deku da se pokrije.⁵⁷ Da su se iznad škole na livadi nalazili civili, potvrdio je i svjedok Radomir Jokić, istakavši da je među muškarcima bilo i žena.

162. Svjedok M.Š. izjavio je da je s ranjenicima bilo medicinsko osoblje, među kojima je poznao medicinsku sestru po nadimku “Ćira”, Sabinu i “MK-6”. U Tišću je vidio kada su četiri vojnika otišla iza škole u neku kućicu, nakon čega je jedan vojnik, naoružan kalašnjikovim, odveo medicinsku sestru “Ćiru” u tu kućicu, u kojoj se zadržala oko pola sata, da bi je isti vojnik i vratio, nakon čega je u istu kućicu odveo i Sabinu, kako je to naveo i svjedok Senahid Ademović.⁵⁸

163. Svjedoci “MK-6” i “MK-2” potvrdile su da su medicinske sestre odvođene i silovane od strane srpskih vojnika, kao i da je “MK-2” nakon toga ostala u drugom stanju.⁵⁹

164. Nakon što su u Tišće dovezeni ranjenici i medicinsko osoblje, svjedoci su naveli da su došla dva vozila marke “Golf” crvene boje i jedan džip iz kojeg su izašli lica u crnim kombinezonima, a iz “Golfa” lica sa bijelim opasačima, te su rekli da se ranjenici sklone s puta, jer stižu žene i djeca. Lice koje je naređivalo nalazilo se u

⁵⁶ Transkript glavnog pretresa od 08.03.2019. godine

⁵⁷ Transkript glavnog pretresa od 25.01.2019. godine

⁵⁸ Transkript glavnog pretresa od 12.04.2019. godine

⁵⁹ Transkript glavnog pretresa od 17.05.2021. godine

prvom vozilu, a postrojeni ranjenici morali su se kretati u koloni do škole, gdje im je naređeno da sjednu kod jednog oraha pored rijeke i da niko ne smije podići glavu, jer će u suprotnom biti upucan, dok je ovaj koji je naređivao ostao na putu.⁶⁰

165. Nakon toga, ranjenici su ukrcani u autobus i odvezeni u Bratunac, a medicinskog tehničara Abdulkadira Velića ostavili su svezanog za stativu.⁶¹ Jednu grupu ranjenika odveli su u školu, dok je druga grupa ostala pored puta i upućena da, zajedno sa ženama i djecom, koji su stigli autobusima iz Potočara, pješke krenu u pravcu Kladnja.⁶²

166. Svjedok Boško Šargić, tadašnji načelnik Štaba Vlaseničke brigade i zamjenik komandanta Vlaseničke brigade, bio je prisutan prilikom dolaska ranjenika u Luke, ali i narednog dana kada su stigli autobusi sa ženama i djecom. Svjedoci Radiša Đurić i Momir Sokanović boravili su tada u školi u Lukama, kada su u jutarnjim satima vidjeli dolazak kolone autobusa, kamiona i drugih vozila iz pravca Vlasenice, te su se tu i zaustavljala, da bi civili izašli i nastavljali pješke u pravcu Kladnja. Svjedoci su naveli da su to bili civili muslimanske nacionalnosti iz Srebrenice, uglavnom žena, djece i stariji. U Lukama je bila posljednja tačka kontrole od strane VRS, odnosno, Vlaseničke brigade, dok je dalje prema Kladnju bio tzv. "međuprostor", dok je poslije tunela bila teritorija pod kontrolom Armije R BiH.

167. O silasku s kamiona i daljem putovanju prema Kladnju, svjedočili su brojni svjedoci, među kojima su: Nura Mustafić, Senahid Selimović, Đulija Orić, Mejra Đogaz, Hanifa Đogaz, Tima Zukanović, Muška Mustafić, Hajra Nukić i drugi.

2. Napad mora biti usmjeren protiv civilnog stanovništva

168. Pored širokog i sistematičnog napada, za postojanje krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti potrebno je utvrditi da je napad bio usmjeren protiv bilo kojeg civilnog stanovništva. U ovom kontekstu, pod stanovništvom se podrazumijeva određeni, dovoljan broj pojedinaca.

⁶⁰ Iskazi svjedoka "MK-9" i Zajima Mustafića, fotografije uložene kao dokaz Tužilaštva broj T-1

⁶¹ Iskaz svjedoka Muniba Zukića

⁶² Iskaz svjedoka "MK-7"

169. Iako se pod navedenim ne podrazumijeva cjelokupno stanovništvo neke regije, mora se utvrditi da se ne radi samo o ograničenom i nasumice odabranom broju pojedinaca, ali i da je potrebno da je civilno stanovništvo primarna, a ne sporedna meta napada.

170. Naime, napad na Zaštićenu zonu započeo je granatiranjem, kako Srebrenice, tako i okolnih sela, što je intenzivno trajalo nekoliko dana, nakon čega je uslijedilo i vojno preuzimanje Srebrenice, uslijed čega bošnjaško stanovništvo iz tog područja započinje masovni bijeg, na način da jedan dio njih, između 20.000 do 25.000 hiljada, odlazi u bazu UN-a u Potočarima⁶³, a drugi dio od oko 15.000 (uglavnom muškaraca) kreće kroz šumu kako bi stigli do slobodne teritorije.

171. Tokom postupka izvedeni su dokazi koji nesumnjivo potvrđuju da su predmet izvršenog napada bili žene, djeca i starci Enklave Srebrenica, koji su zbog napada morali napustiti svoje domove i koji su boravili u nepodnošljivim uslovima u Potočarima, da bi bili prisilno premješteni, dok su muškarci maltretirani granatiranjem kolone kojom su se kretali, pravljenjem zasjeda i pogubljenjima.

172. Iz provedenih dokaza, prije svega materijalnih, može se zaključiti da su dešavanja u vezi napada i zauzimanja Srebrenice i okolnih mjesta bile unaprijed isplanirana, a što se u konačnici može utvrditi i na osnovu sadržaja naredbi i direktiva koje je izdao sam vojni vrh VRS.

173. Znanтно prije napada, preduzimane su i brojne aktivnosti koje su stvarale nepodnošljive uslove za boravak stanovništva u Srebrenici, putem uskraćivanja humanitarne pomoći, nedostatka vode, struje i medicinske njege.

174. Pored toga, Vijeće posebno ističe da, za razliku od pojma oružanog sukoba, izraz „napad“ u okviru krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti, prema prihvaćenoj

⁶³ Utvrđena činjenica broj 16.

praksi MKSJ, nije ograničen na upotrebu oružane sile, nego obuhvata i svako zlostavljanje civilnog stanovništva“⁶⁴

175. Zlostavljanje se odvijalo i u Potočarima, jer su tokom inkriminisanog perioda, pripadnici muslimanske nacionalnosti, osim granatiranja, bili svakodnevno izloženi raznim oblicima verbalnog, psihičkog i fizičkog terora, a mnogi svjedoci su, kako je to već navedeno, izjavili da su muškarci izvođeni od strane srpskih vojnika i ubijani pored obližnjih kuća i rijeke.

176. Pored toga, naređena je opšta mobilizacija i uvođenje visokog stepena borbene gotovosti, a sam napad odvijao se po određenom planu, počevši od granatiranja okolnih sela, kako bi se bošnjačko stanovništvo okupilo na maloj teritoriji unutar grada Srebrenica, stvarajući time među njima dodatnu paniku i strah. Na temelju izvedenih dokaza, Vijeće je zaključilo i da su u napadu učestvovalе vojne snage VRS, među kojima i Vlasenička brigada kojoj je optuženi Momčilo Tešić pripadao.

177. Sve navedeno jasno ukazuje na postojanje jasnog plana i sistematizacije poslova među svim učesnicima napada, pa je neprihvatljivo bilo kakvo impliciranje da su posljedice ovakvog dobro organiziranog, širokog i sistematičnog napada, bile nepredvidive i neplanirane.

178. Tokom postupka izvedeni su dokazi koji nesumnjivo potvrđuju da su predmet izvršenog napada bili civili, žene, djeca i starci koji su boravili u svojim domovima odakle su pobjegli usljed granatiranja, nakon čega su boravili u nepodnošljivim uslovima u fabrici akumulatora i UN bazi u Potočarima, odakle su prisilno premješteni, dok su muškarci maltretirani granatiranjem kolone kojom su se kretali, pravljenjem zasjeda i pogubljenjima. Dakle, predmet napada bili su civili koji nisu učestvovali u neprijateljstvima i koji su podlijegali zaštiti iz odredbe zajedničkog člana 3. Ženevskih konvencija.

⁶⁴ *Tužilac protiv Vasi,jevića*, Prvostepena presuda od 29.11.2002. godine, paragrafi 29. i 30.

3. Znanje optuženog o postojanju napada i da njegove radnje čine dio tog napada (*nexus*)

179. Naredni uslov za postojanje krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti podrazumijeva da počinjena djela po svojoj prirodi ili posljedicama objektivno predstavljaju dio napada, te da optuženi zna da postoji napad na civilno stanovništvo i da je njegovo djelo dio tog napada.

180. Kada je pitanju *nexus* (veza) između radnji optuženog i izvršenog napada, Vijeće je, na osnovu provedenih dokaza, utvrdilo da su u sklopu izvršenog napada na Zaštićenu enklavu Srebrenica, pripadnici Vlaseničke brigade, u mjestu Mršići, po prijekom postupku strijeljali grupu od 17 zarobljenih muškaraca civila Bošnjaka iz Srebrenice, od kojih je jedan uspio pobjeći, a koji su prethodno dovezeni autobusima u mjesto Luke, odvojeni od žena, djece i staraca, držani zarobljeni u školi koja se tu nalazila, sa vezanim rukama. Ti muškarci lišavani su života iz vatrenog oružja, te je jedini logičan zaključak da se radi o djelima koja po svojoj prirodi i posljedicama objektivno predstavljaju dio izvršenog napada.

181. Međutim, prije nego se detaljno osvrne na dokaze na osnovu kojih je utvrđena krivična odgovornost optuženog Momčila Tešića za navedene radnje, Vijeće će se u nastavku osvrnuti na dokaze o ulozi Vlaseničke brigade i njenog vođa Vojne policije VRS u događajima u mjestu Luke, odnosno Tišće, obezbjeđenju putne komunikacije i, na kraju, likvidacije 17 civila bošnjačke nacionalnosti.

182. Prema dokazima uloženim u spis, mjesto Luke, u inkriminisano vrijeme, nalazilo se u zoni odgovornosti Vlaseničke lake pješadijske brigade Drinskog korpusa VRS.

183. Sjedište Vlaseničke brigade bilo je u kući izvjesnog "Kike" u blizini autobuske stanice u centru Vlasenice, dok se IKM brigade nalazio u mjestu Luke i Klješteni. S tim u vezi, Vijeće je imalo na uvid iskaz svjedoka Save Čelikovića⁶⁵, koji je u to vrijeme bio pomoćnik komandanta za pozadinu u Vlaseničkoj brigade, a koji je naveo da je u

⁶⁵ Glavni pretres od 11.09.2018. godine

julu 1995. godine komandant brigade bio Mile Kosorić, koji je koristio vozilo "Lada Niva", a kasnije i "Mercedes", koji je bio vlasništvo UNPROFOR-a, kojeg su nakon oduzimanja prefarbali.

184. Svjedoci Boško Šargić, Milenko Komlenović, Savo Čeliković i Radislav Čvorić naveli su da je Vlasenička brigada u julu 1995. godine imala šest četa, tri interventna voda i vod vojne policije. Komandir jednog interventnog voda bio je Rade Garić, dok je komandir drugog bio Vlado Jokić.

185. Također, iz iskaza svih svjedoka saslušanih na okolnosti komande i sastava Vlaseničke brigade, nesporno proizilazi da je optuženi Mile Kosorić u julu 1995. godine bio komandant iste, kao i da je komandir voda Vojne policije bio Borislav Stojišić zvani "Boro", koji vod je imao oko 15 policajaca, među kojima je bio i optuženi Momčilo Tešić zvani "Crnac", a što potvrđuje i vob obrazac uložen u spis.⁶⁶

186. Svi svjedoci, tadašnji pripadnici voda Vojne policije, potvrdili su da je optuženi Momčilo Tešić bio poznat po svojoj "bijeloj" kosi i da je upravo zbog toga imao nadimak "Crnac", iako je izgledao upravo suprotno.

187. Svjedok Dragiša Bjelogrić naveo je da su pripadnici Vojne policije u to vrijeme nosili maskirne uniforme, a neki su imali i bijele opasače, a da su od oružja imali automatske i poluautomatske puške, pištolje, palice i M-84, koje navode su potvrdili i svjedoci Stevo Lazarević, Desimir Vasiljević i Slaviša Sekulić.⁶⁷

188. Kada su u pitanju Luke, na osnovu iskaza svjedoka, tadašnjih pripadnika Vlaseničke brigade, u školi koja se tamo nalazila, bili su smješteni pripadnici interventnih vodova, a koji su bili raspoređeni u smjene. Škola je bila s desne strane puta, gledajući iz pravca Vlasenice. Svjedoci "M-3", Petar Jokić, Radomir Jokić, Stanimir Majstorović i drugi, izjavili su da su pripadnici interventnih vodova nosili kombinezone zelene boje i dužili automatsko naoružanje.

⁶⁶ Odgovor Ministarstva rada i boračko invalidske zaštite RS, Odjeljenje za vojne evidencije učesnika odbrambeno – otadžbinskog rata, broj 16-03/3.2-1-835-569/17 od 31.05.2017. godine sa priložima obrazaca VOB-8 za lica Mila Kosorića, Borislava Stojišića, Momčila Tešića, Vladana Lukića i Rajka Drakulića (dokaz broj T-55)

⁶⁷ Transkript glavnog pretresa od 05.04.2019. godine

189. Iz iskaza svjedoka također proizilazi da je 12.07.1995. godine u Lukama postavljen punkt koji je predstavljao posljednju kontrolu VRS prije teritorije oko Kladnja, koju je tada držala Armija R BiH. Tako je svjedok Pieter Boering izjavio da je, po dolasku pred Kladanj, gdje se nalazio zadnji kontrolni punkt VRS, razgovarao sa majorom VRS prezimena Šarkić, kao i da im je neka žena skuhala kafu dok su čekali da se očiste mine da bi civili mogli pješke proći prema Kladnju, ali i da je u jednom trenutku vidio kada su srpski vojnici odvojili dva ili tri Muslimana iz konvoja, koji su odvedeni niz put.

190. Da je izvršeno deminiranje jednog dijela puta prema Kladnju, potvrdili su brojni svjedoci. Tako su svjedoci Krešimir Poljko⁶⁸, tadašnji pripadnik inženjerskog voda i Stanislav Prodanović, komandir istog, naveli kako su po naredbi otišli vozilom "TAM-Furgon" na područje između Luka i Kladnja, na zadatak uklanjanja minskih naprava, koji svjedok je također potvrdio da je prije toga, sa svojim vodom, učestvovao u postavljanju tih mina na dužini terena od 1,5-2 km od Luka prema Kladnju. Pored toga, svjedok Krešimir Poljko izjavio je kako je po povratku sa deminiranja u Vlasenicu, vidio prolazak žena i djece iz Srebrenice.

191. S tim u vezi, svjedok Boško Šargić potvrdio je da je dana 12.07.1995. godine dobio naredbu za deminiranje putne komunikacije Vlasenica – Kladanj i to od komandanta Mila Kosorića, nakon čega je lično otišao u Luke i bio prisutan kada su mine uklonjene, o čemu je obaviješten bio i komandant.

192. Svjedok Vojo Vuković, pripadnik Vojne policije, izjavio je da je vijest o padu Srebrenice čuo dok je bio na liniji u mjestu Sokolina, gdje su bili skoro svi pripadnici Vojne policije Vlaseničke brigade u tom trenutku. Dalje je naveo da je narednog dana povučena većina vojnih policajaca, među kojima je bio i optuženi Momčilo Tešić (nakon što je istom predočen iskaz iz istrage), te da mu nije poznato da li su oni povučeni u Vlasenicu ili su odmah raspoređeni u Luke, ali da je od nekih vojnih policajaca čuo da su neki od njih u Lukama učestvovali u obezbjeđenju i transportu civila prema Kladnju.⁶⁹

⁶⁸ Transkript glavnog pretresa od 10.01.2020. godine

⁶⁹ Transkript glavnog pretresa od 10.05.2019. godine

193. Svjedok Stevan Došić⁷⁰ potvrdio je da se optuženi nalazio u Lukama u vrijeme dolaska autobusa sa ženama, djecom i nemoćnim, koji su išli prema Kladnju, navodeći kako je tada, pored optuženog, vidio i komandir Vojne policije Boru Stojišića, Milenka Komlenovića, te pratioce komandanta Vlaseničke brigade, Dragišu Matića i Marka Čalmića.

194. Da je Vojna policija obezbjeđivala i kontrolisala raskršće u Lukama, potvrdio je svjedok Dragiša Bjelogrić, koji je izjavio da je naredbu o odlasku vojnih policajaca prenio upravo njihov komandir Stojišić, te da je rečeno da je potrebno obezbijediti raskršće u Lukama, gdje će doći autobusi sa izbjeglicama, koje je potrebno prekontrolisati i ljude usmjeriti prema Kladnju.⁷¹

195. Dakle, kako je već istaknuto, a što su potvrdili saslušani svjedoci, zatim uloženi materijalni dokazi u pogledu pripadnosti optuženog Vojnoj policiji Vlaseničke brigade, koju činjenicu nije sporila ni odbrana, Vijeće je van razumne sumnje utvrdilo da se kritičnog dana, optuženi Momčilo Tešić, nalazio u mjestu Luke, o čijim će pojedinačnim radnjama biti više riječi kasnije.

E. POJEDINAČNE INKRIMINACIJE U OSNOVI ZLOČINA PROTIV ČOVJEČNOSTI

196. Nakon što je utvrdilo postojanje opštih elemenata krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. KZ BiH, Vijeće je, na temelju provedenih dokaza, utvrdilo i da je optuženi Momčilo Tešić kriv za počinjenje pojedinačnih inkriminacija koje su mu potvrđenom optužnicom stavljene na teret, a kako je to navedeno u izreci presude.

(a) Kvalifikacija progona iz člana 172. stav 1. tačka h) KZ BiH

197. Vijeće je tokom postupka došlo do nesumnjivog zaključka da je optuženi Momčilo Tešić u ubijanju muškaraca bošnjačke nacionalnosti, postupao sa

⁷⁰ Transkript glavnog pretresa od 17.01.2020. godine

⁷¹ Transkript glavnog pretresa od 24.01.2020. godine

diskriminatorskom namjerom, jer su žrtve bile odabrane isključivo po osnovu nacionalne, vjerske i etničke pripadnosti.

198. Drugim riječima, Vijeće je nesporno utvrdilo da je optuženi, radnjama opisanim u izreci presude, počinio progon drugim ubistvima muslimanskog civilnog stanovništva Zaštićene zone Srebrenica.

199. Kvalifikacija progona prema domaćem zakonodavstvu glasi:

(1) Ko, kao dio širokog ili sistematičnog napada usmjerenog bilo protiv kojeg civilnog stanovništva, znajući za takav napad, učini koje od ovih djela:

...

*h) **progon** bilo koje grupe ljudi ili kolektiva na političkoj, rasnoj, nacionalnoj, etničkoj, kulturnoj, vjerskoj, spolnoj ili drugoj osnovi koja je univerzalno prihvaćena kao nedopustiva po međunarodnom pravu, u vezi s bilo kojim krivičnim djelom iz ovog stava ovog člana, bilo kojim krivičnim djelom propisanim u ovom zakonu ili bilo kojim krivičnim djelom u nadležnosti Suda Bosne i Hercegovine;*

kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

200. Odredba člana 172. stav 2. KZ BiH u tački g) sadrži značenje pojma progon:

„Progon jeste namjerno i teško, međunarodnom pravu suprotno uskraćivanje osnovnih prava, zbog pripadnosti skupini ljudi ili zajednici.”

201. Kod ovog djela, počinitelj na grub način i suprotno međunarodnom pravu jednoj ili više osoba oduzima temeljna ili ljudska prava, pri čemu je odabir takvih osoba ili osobe izvršen na osnovu identiteta skupine ili kolektiviteta ili je baš ciljano na tu skupinu ili kolektivitet. Takav odabir temelji se na naznačenim razlikama među skupinama ili drugim razlozima koji su općeprihvaćeni kao nedozvoljeni po međunarodnom pravu.

202. Slijedom navedenog, u smislu odredbe člana 172. stav 1. tačka h) KZ BiH, elementi krivičnog djela progona kao zločina protiv čovječnosti su:

1) namjerno i teško uskraćivanje osnovnih prava;

2) suprotno međunarodnom pravu;

3) zbog pripadnosti skupini ljudi ili zajednici;

4) protiv bilo koje grupe ljudi ili kolektiva na političkoj, rasnoj, nacionalnoj, etničkoj, kulturnoj, vjerskoj, spolnoj ili drugoj osnovi koja je univerzalno prihvaćena kao nedopustiva po međunarodnom pravu; i

5) u vezi s bilo kojim krivičnim djelom iz ovog stava ovog člana zakona, bilo kojim krivičnim djelom propisanim u ovom zakonu ili bilo kojim krivičnim djelom u nadležnosti Suda Bosne i Hercegovine.

203. Pravilno tumačenje odredbe člana 172. stav 1. tačka h) KZ BiH jeste da se djelo progona može učiniti sa svim radnjama koje, u cjelini, predstavljaju namjerno i teško, međunarodnom pravu suprotno uskraćivanje osnovnih prava, zbog pripadnosti skupini ljudi ili zajednici.

204. Sudska praksa MKSJ o radnji izvršenja (*actus reus*) progona zauzela je slijedeće zaključke:

a) Međunarodno običajno pravo ne podržava usku definiciju progona.

b) U svrhu interpretacije progona sudovi uključuju djela kao što su ubistvo, istrebljenje, mučenje i druga teška djela protiv fizičkog integriteta kao što su ona sada navedena u članu 5. Statuta MKSJ.

c) Progon može obuhvatati i razna druga djela diskriminacije koja uključuje atake na politička, društvena i ekonomska prava.

d) Progon se obično koristi kako bi se opisalo niz djela, a ne jedno zasebno djelo. Djela progona obično tvore dio politike ili barem prakse koja sljedi određeni obrazac

i moraju se posmatrati u svom kontekstu. U stvarnosti se djela progona često vrše u skladu sa politikom diskriminacije ili rasprostranjenom diskriminirajućom praksom.

e) Kao korolar stavki, diskriminirajuća djela za koja se tereti kao za progona ne smiju se posmatrati izolirano. Neka od pomenutih djela mogu sama po sebi ne biti tako teška da predstavljaju zločine protiv čovječnosti. Na primjer ograničenja koja se nameću određenoj grupi kako bi se ograničila njihova prava učestvovala u određenim aspektima društvenog života (kao što su posjete javnim parkovima, pozorištima ili krležnicama) predstavljaju diskriminaciju, koja je sama po sebi za pokudu; no, ona sama po sebi možda ne predstavljaju progona. Ta djela se ne smiju posmatrati izolirano.⁷²

205. Progon je oblik diskriminacije na osnovu rase, religije ili političkog mišljenja, sa namjerom i rezultatom kršenja temeljnih prava pojedinca.⁷³ Nije nužno postojanje zasebnog djela nečovječne prirode da bi postojao progona, već i sama diskriminacija čini djelo nečovječnim. Zločin progona obuhvata najrazličitija djela uključujući između ostalog djela fizičke, ekonomske ili pravne prirode kojima se krše osnovna ili temeljna prava pojedinca. Diskriminacija predstavlja jedan od navedenih elemenata koji je neophodan za dokazivanje počinjenja krivičnog djela progona.

206. Imajući u vidu navedeno, Apelaciono vijeće ovog Suda u predmetu *Ratko Bundalo i dr.* zauzelo je stanovište da krivično djelo Zločini protiv čovječnosti, učinjeno progonom predstavlja samostalno, alternativno postavljeno djelo, koje može biti učinjeno na jedan od načina pobrojanih u tačkama 172. stav 1. tačke a) do k) KZ BiH, ali i radnjama koje su sadržane u drugim odredbama KZ BiH, a koje radnje zajedno predstavljaju grubo i flagrantno uskraćivanje, na diskriminatornoj osnovi, nekog temeljnog prava koje je utvrđeno međunarodnim ili konvencijskim pravom, a koje doseže isti stepen težine kao i druga djela zabranjena članom 172. KZ BiH.

207. Da je u počinjenju naprijed opisanih inkriminacija optuženi postupao sa diskriminatorskom namjerom jasno proizilazi iz iskaza svjedoka koji će biti detaljno elaborirani u daljem dijelu presude u kojem se obrazlaže zaključak Vijeća o krivici optuženog za radnje navedene u izreci presude. U nastavku obrazloženja presude,

⁷² Presuda Pretresnog vijeća u predmetu *Kupreškić*, paragraf 615.

⁷³ Presuda Pretresnog vijeća u predmetu *Tadić*, paragrafi 697 i 710.

Vijeće će iznijeti dokaze na osnovu kojih je nesumnjivo utvrdilo da je optuženi sve inkriminisane radnje poduzimao isključivo prema oštećenim licima koja su bila bošnjačke nacionalnosti, odnosno da je njegov motiv bio isključivo diskriminatorne prirode.

208. Vijeće, u svrhu označavanja u izreci i obrazloženju presude povremeno koristi termin «Bošnjaci», koji nije bio opšteprihvaćen u vrijeme izvršenja krivičnog djela, ali se radi o historijskom, etničkom i kulturološkom terminu, koji, između ostalog, obuhvata i jedinstvo vjere/religije, te ovo Vijeće prihvata da se osnov diskriminacije prema grupi Bošnjaka u ovom predmetu može definisati kao vjerski osnov. Etnička, odnosno nacionalna i vjerska osnova usko su povezane i također sadržane u terminu *Bošnjak*. Pod navedenim se misli na muškarce i civile iz Srebrenice, koji su muslimanske nacionalnosti.

(b) Kvalifikacija ubistva iz člana 172. stav 1. tačka a) KZ BiH

209. Vijeće je na temelju provedenih dokaza, van svake razumne sumnje zaključilo da je optuženi svojim radnjama u izreci presude ostvario sva bitna obilježja djela ubistva iz tačke a) stav 1. člana 172. KZ BiH.

210. Tačka a) citirane odredbe podrazumijeva slijedeće elemente:

da je osoba lišena života i

da je lišenje života izvršeno iz direktnog umišljaja, jer je opušteni bio svjestan svicje radnje izvršenja i htio njeno učinjerenje.

211. Na gotovo identičan način ova pojedinačna inkriminacija propisana je i Statutom MKSJ, pa je Vijeće imalo u vidu i njihovu definiciju ubistva, kao “*protuzakonitog i namjernog lišavanja života ljudskog bića*”.⁷⁴

⁷⁴ Presuda Pretresnog vijeća MKSR u predmetu *Akayesu*, paragraf 589; Presuda Pretresnog vijeća MKSJ u predmetu *Jelisić*, paragraf 35; Presuda Žalbenog vijeća u predmetu *Zoran Kupreškić i drugi*, paragraf 560-1

212. *Mens rea* ili stanje svijesti kod počinitelja podrazumijeva postojanje umišljaja da ubije ili da nanese teške tjelesne povrede koje će vjerovatno rezultirati smrću, ali je bezobziran u pogledu toga da li će doći do smrtnog ishoda ili ne.⁷⁵ Žalbena vijeće zaključilo je da *mens rea* obuhvata i direktni i eventualni umišljaj.⁷⁶

213. Vijeće će u dijelu presude koji govori o individualnoj odgovornosti optuženog detaljno iznijeti razloge na kojima zasniva zaključak da je optuženi, djelujući kao saizvršilac, umišljajno ostvario sva obilježja bića krivičnog djela ubistvo iz tačke a) stav 1. člana 172. KZ BiH.

IV UČEŠĆE OPTUŽENOG MOMČILA TEŠIĆA U UBISTVU CIVILA U MJESTU MRŠIĆI U NOĆI 13/14.07.1995. GODINE

Dešavanja u Lukama (razdvajanje civila muškaraca i upućivanje žena, djece i starih prema Kladnju)

214. Prije nego što se osvrne na analizu dokaza na osnovu kojih je utvrdilo krivičnu odgovornost optuženog za ubistva civila u Mršićima, Vijeće će u nastavku iznijeti utvrđenja u odnosu na događaje koji su prethodili ubistvima u kojima je učestvovao optuženi.

215. Iz iskaza svjedoka proizilazi da su dana 12. ili 13.07.1995. godine, u jutarnjim satima u Luke počeli dolaziti autobusi i kamioni koji su prevozili civile iz Potočara, gdje su se zaustavljali, da bi civili mogli nastaviti put pješke u pravcu Kladnja. Civili su bili bošnjačke nacionalnosti, uglavnom žene, djeca i starije osobe.

216. Svjedok Milenko Komlenović⁷⁷, tadašnji pomoćnik komandanta za bezbjednost i obavještajne poslove Vlaseničke brigade, naveo je da je većina rukovodstva Vlaseničke brigade tog dana bila u Lukama, jer je u toku bio transport

⁷⁵ Presuda Pretresnog vijeća MKSJ u predmetu *Zejnib Delalić i drugi* (predmet „Čelebići”), paragraf 439; Presuda Pretresnog vijeća MKSR u predmetu *Akayesu*, paragraf 589; Presuda Pretresnog vijeća u predmetu *Dario Kordić i drugi*, paragraf 236

⁷⁶ Presuda Žalbenog vijeća u predmetu *Pavle Strugar* („Dubrovnik“), paragraf 270.

⁷⁷ Transkript glavnog pretresa od 23.10.2018. godine

civila iz Potočara, gdje se nalazio i ovaj svjedok. S tim u vezi, potvrdio je da, po dolasku u Luke, zatekao civile koji su sjedili s desne strane puta u pravcu Kladnja, a vidio je i da pripadnici Vojne policije kontrolišu civile i da mu je komandant brigade rekao da je u toku razmjena.

217. Ovaj svjedok također je izjavio da je izdvajanje civila muškaraca bilo odokativno, bez ikakve identifikacije, te da je vidio jednog od ranjenika koji je imao 16 ili 17 godina, za kojeg je molio da ga puste. Svjedok je dalje naveo da je u školi koja se tu nalazila vidio pripadnike Vojne policije, zatim pripadnike Interventnog voda pod komandom Radeta Garića, komandira drugog voda, Vladu Jokića i njegove pripadnike, kao i Zdravka Tolimira, tadašnjeg pomoćnika komandanta Glavnog štaba VRS za obavještajne poslove.

218. Trijaža civila vršena je prilikom islaska iz autobusa i kamiona, nakon čega su se vozila zaokretala na proširenju i vraćala nazad u pravcu Vlasenice.

219. Od pripadnika Vojne policije Vlaseničke brigade, svjedok je potvrdio da je vidio optuženog Momčila Tešića, te braću Drakulić, ali i da su vojni policajci vršili odvajanje muškaraca i ranjenika i iste odvodili u školu. U vezi toga, svjedok je izjavio da mu je komandir Vojne policije, Boro Stojišić rekao da će odvojeni muškarci biti razmijenjeni.

220. Svjedok Dragiša Matić, nadimka "Tajson", bio je vojni policajac koji se dana 12.07.1995. godine (to je znao jer je tog dana Petrovdan) nalazio u vozilu "puh" kao pratnja komandanta brigade, koji je zajedno s njim i Zoranom Sekulićem išao u Luke. Na pitanje u čijoj zoni odgovornosti se nalazilo mjesto Luke, svjedok je odgovorio da je tu negdje odmah bila granica i da je bila u zoni odgovornosti Vlaseničke brigade. Komandant im je rekao da idu u Luke da vide da se obezbijedi put da narod može prolaziti prema Kladnju. U Lukama je svjedok vidio kako civili izlaze iz autobusa i upućuju se pješke u pravcu Kladnja.⁷⁸

⁷⁸ Transkript glavnog pretresa od 28.02.2020. godine

221. Svjedok Dragić Mirče⁷⁹ izjavio je da je nakon pada Srebrenice bio angažovan da prati kamionom konvoj autobusa sa civila, koji se kretao iz Potočara prema Kladnju, za slučaj da se neki od autobusa pokvari. U Lukama je vidio ljude kako izlaze iz autobusa i idu prema Kladnju, dok je od vojske primijetio vojnike u maskirnim uniformama i sa puškama, a neki od njih su imali i bijele opasače.

222. Da su muškarci odvajani od žena, djece i starih u Lukama, potvrdio je i svjedok Sead Ahmić, koji je te prilike vidio vojnike sa bijelim opasačima, u kombinezonima, u uniformi JNA, ali da im je naređeno da glave drže spuštene. Svjedok je naveo da je vidio kad su odvojili njegovog brata i još jednog ranjenika, da mu je brat uspio reći da u Kladnju nađe tetku, nakon čega je s ostalim civilima krenuo put Kladnja. Kasnije je od jednog preživjelog saznao da je njegov brat Mirsad odveden i strijeljan u mjestu Mršići, gdje je i pronađeno njegovo tijelo.

223. Svjedok "MK-1" bio je jedan od civila koji su bili u jednom od autobusa 13.07.1995. godine, koji je oko 10,00 sati ujutro stigao u Luke, gdje je vidio više od desetak srpskih vojnika, koji su kontrolisali izlazak civila iz autobusa i kamiona. U jednom momentu prišao mu je jedan od vojnika, svjedok je nosio malu kćerku u rukama, zbog čega mu je vojnik rekao "*ti pođi s nama, a dijete daj nekome*", pa je dijete morao dati supruzi. Tada je čuo kako vojnik pita drugog "*majore, gdje ćemo ga?*", koji je vojniku pokazao rukom da ga odvede prema školi. Dok ga je gurao puškom da ide naprijed, svjedok je naveo kako ga je taj vojnik prepoznao i rekao mu da je radio u istoj firmi gdje je radio i svjedok i da mu je bolje da odgovara sve što zna kada ga budu ispitali. Svjedok je odveden do ispred škole, gdje je vidio medicinskog tehničara Abdulkadira, koji je bio iz Nove Kasabe, a tada je bio svezanih ruku pored jednog stabla, poslije čega su i svjedoku naredili da sjedne i istom svezali ruke.

224. Dalje je svjedok naveo da je pred samu večer bilo prebrojavanje odvojenih civila koji su se tu nalazili i da se sjeća da su rekli da ih ima 22, te su svi bili svezani, kao i da je tu bila jedna djevojka. Među civilima koji su se nalazili na toj livadi ispred škole, svjedok je naveo da je prepoznao Rizu Mustafića, ranjenu braću Fuada i Aliju, Hameda Smajića iz Višegrada i Zaima Zajku, koji se bio maskirao u ženu.

⁷⁹ Transkript glavnog pretresa od 07.02.2020. godine

225. Jedan od pripadnika Interventnog voda pod komandom Radeta Garića, svjedok Stanimir Majstorović, izjavio je da je u Lukama vidio Šargića, komandanta Miličke brigade, kako naređuje pripadnicima vojne policije da izdvajaju vojno sposobne muškarce i odvode ih u jednu prostoriju u školu, koju su zaključavali.

226. Na okolnosti izdvajanja muškaraca iz kolone civila koja se trebala uputiti prema Kladnju, pored pomenutih svjedoka, svjedočili su još i Radiša Đurić, "MK-8", Beguna Bečić, Mirfeta Jahić, Sedina Salčinović, Hajra Nukić i mnogi drugi. Dovodeći u vezu sva svjedočenja na navedenu okolnost, Vijeće je došlo do zaključka da su, iako su još u Potočarima izdvojeni vojno sposobni muškarci od žena, djece i nemoćnih, VRS je ponovo vršila kontrolu na posljednjem punktu prije teritorije koja je bila pod komandom Armije R BiH i tako izdvojila određeni broj lakše ranjenih muškaraca, ali i onih koji nisu bili vojno sposobni, sve to radeći, kako je jedan od svjedoka naveo, "odokativno" i po ličnom nahođenju, a koje civile muškarce su do večernjih sati držali svezanih ruku na livadi pored škole koja se tu nalazila.

227. U toku noći, zarobljeni muškarci bili su u smješteni u jednu prostoriju u školi, gdje su fizički i psihički zlostavljani.

228. Svjedok Milenko Komlenović izjavio je da se iz škole čula vriska, galama, jauci i odjednom je bila tišina. Među zarobljenima je vidio mnoge s povredama, modricama po licu, te je čuo da su pripadnici vojne policije tražili novac od zarobljenika i iste tukli.

229. Svjedok Petar Jokić naveo je da je izbio sukob između njega i Radeta Garića koji je u školu došao sa pripadnicima svog voda i koji je htio da uđe kod zarobljenika, te je isti uperio pištolj u svjedoka, na šta je ovaj uzeo bombu, držeći prst na osiguraču. Na kraju se svjedok povukao, nakon čega je nastupilo maltretiranje.

230. S tim u vezi, svjedok "MK-3" izjavio je da je vidio kada je Stevo Đokić, jedan od pripadnika voda Radeta Garića, u školu donio zastavu zelene boje i da je ušao u prostoriju u kojoj su bili zarobljenici, istima prišao i baterijom pokazivao na zastavu,

tražeći od zarobljenika da prepoznaju čija je to zastava, pri čemu je istima prijetio nožem, kao i da je čuo da se neko od vojnika hvalio da je odsjekao uho zarobljeniku.⁸⁰

231. Oštećeni, svjedok „MK-1“ naveo je da je došao skriven među ženama i djecom u jednom od autobusa, u mjesto Luke, te da ga je primijetio jedan srpski vojnik, rekavši mu da kćerkicu, koju je nosio u rukama, da nekom drugom, a da on pođe s tim vojnikom, nakon čega je smješten na livadu u blizini škole. Ispred škole je vidio medicinskog tehničara u civilnoj odjeći, kojeg je poznavao i koji se zvao Abdulkadir, čije ruke su bile svezane pertlom, na koji način su svezali i svjedoka. Tokom dana dovedeno je više ljudi i do večeri zna da ih je, od strane sprskih vojnika, izbrojano 22, te su ih uveli u prostorije škole, rekavši su da moraju pretresi „*balije jer su balije nezgodni momci*“, da ne bi neko sakrio bombu ili nož. Od svjedoka su oduzeli 1460 njemačkih maraka koje je svjedok imao u džepu.

232. Među zarobljenicima prepoznao je Rizu Mustafića, Hasana Smajića, momka po imenu Zajko i Hameda Karišika. Nakon toga, u prostoriju je ušao izvjesni Garić u maslinastom kombinezonu, koji je razgovarao sa svjedokom jer su prije rata radili u istoj firmi i koji je bio na čelu neke specijalne jedinice, čiji su se pripadnici isticali po tome što su imali marame svezane na glavi, te mu Garić govori da će vidjeti za njega nešto sutra, nakon čega je napustio učionicu, a u istu su ušli njegovi pripadnici. Ti vojnici su ispitivali i tukli zarobljene, usljed čega je i svjedok pretučen od čega i danas ima ožiljak iznad oka, pa su nakon toga tražili da dođe „doktor“ misleći na medicinskog tehničara Abdulkadira, kojem su se rugali i kojeg su posebno tukli samo zbog toga.

233. Svjedok je također izjavio da su najviše tražili „doktora“, misleći na medicinskog tehničara Abdulkadira Velića, koje su, kako je naveo, posebno udarali, te su mu se rugali jer je bio medicinski tehničar, te je siguran u to da je Abdulkadir podlegao od silnih udaraca. U jednom momentu svjedok je od udaraca izgubio svijest, našavši se na podu, dok su vojnici nastavili tući druge zarobljenike.

234. Svjedok Momir Sokanović potvrdio je da je pred školu kritične prilike oko 22,00 sata došao kamion s pripadnicima Interventnog voda Radeta Garića, među

⁸⁰ Transkript glavnog pretresa od 04.12.2018. godine

kojima je vidio Spomenka Garića, Stevu i Vukadina Đokiža, Ljubana Đurića, Bobana Garića i još nekoliko njih, ali da je jauke iz škole čuo i prije dolaska ovih pripadnika, dok su u školi bili pripadnici voda Vlade Jokića i Vojne policije.

Odvođenje zarobljenih muškaraca iz škole u Lukama i njihovo strijeljanje u mjestu Mršići

235. Ocjenom provedenih dokaza, Vijeće je van razumne sumnje utvrdilo da je optuženi Momčilo Tešić, u vrijeme inkriminisanog događaja, bio pripadnik Vojne policije Vlaseničke brigade, u kojem svojstvu je, kao saizvršilac, počinio ubistvo 16 civila bošnjačke nacionalnosti u noći 13/14.07.1995. godine u mjestu Mršići kod Vlasenice.

236. Kada je u pitanju pojedinačna inkriminacija, Vijeće je optuženog Momčila Tešića oglasilo krivim zbog počinjenja ubistva 16 civila bošnjačke nacionalnosti u mjestu Mršići, u blizini mjesta Luke, gdje su isti civili muškarci izdvojeni i držani u prostorijama škole, nakon čega su od strane optuženog i drugih pripadnika voda Vojne policije Vlaseničke brigade izvedeni i utovareni na kamion, te dovedeni do mjesta Mršići, gdje su optuženi i drugi pripadnici zarobljene muškarce ubijali, usljed čega je jedan od zarobljenika, svjedok „MK-1“, uspio da pobjegne, dok su svi ostali ubijeni i čija su tijela kasnije opljačkana od strane optuženog i drugih pripadnika Vojne policije.

237. Na okolnosti odvođenja zarobljenih muškaraca civila iz škole u Lukama svjedočili su „MK-1“, Milenko Komlenović, Momir Sokanović, „MK-9“ i drugi.

238. Svjedok Momir Sokanović⁸¹ izjavio je da su oko 22 ili 23,00 sata muškarci izvedeni iz škole i odvezeni prema Vlasenici. Ovaj svjedok također je naveo da je vidio kada su se Borislav Stojišić i bezbjednjak Milenko Komlenović pripremali za odlazak, da su se zarobljenici nalazili na kamionu i da su pored njih dvojice, tim kamionom još otišli i pripadnici Vojne policije.

⁸¹ Transkript glavnog pretresa od 14.09.2020. godine

239. Nakon što su zarobljenici premlaćeni, svjedok „MK-1“ izjavio je kako je u učionicu je ušao jedan od vojnika i naredio im da ustanu i da uđu u kamion koji je bio parkiran ispred, jer idu u vojnički zatvor gdje će biti saslušani.

240. Prilikom ulaska u kamion, svjedok je primijetio kako jedan od vojnika veže ruke zarobljenicima i to telefonskom žicom, te su tako svezani ušli u kamion marke „TAM 80“ zelenkaste boje, koji nije imao ceradu, a zarobljenike koji nisu mogli hodati nakon što su pretučeni, bacali su jednog na drugog. Nakon njih, u kamion su ušla četiri srpska vojnika i sjeli su na klupu preko puta njih, pri čemu im je jedan od njih rekao „*vi koji sjedite na klupi, gledajte u pod, bolje nego da budete mrtvi*“ i dali su znak da kamion krene.

241. Na pitanje da opiše kako su izgledala ta četiri vojnika, svjedok je izjavio da su dvojica imala automatske puške, dvojica puškomitraljeze, dok je jedan od njih imao prirodno bijelu kosu, a iza je bilo bijelo vozilo za koje su rekli da se radi o pratnji od strane UNPROFOR-a. Svjedok je naveo da se kamion kretao u pravcu Vlasenice, te da se zaustavio na jednom mjestu kada su vojnici dali znak bijelom vozilu da produži prema Vlasenici, a kamion je nastavio kretanje do mjesta pogubljenja, gdje se zaustavio. Prvo su izašla tri vojnika iz kabine, a zatim su vojnici sa karoserije otvorili stranicu kamiona, povlačeći ljude s kamiona i kako su silazili, iste su ubijali.

242. S tim u vezi, u spis su uložene skice lica mjesta sačinjena od strane svjedoka „MK-1“ pred MKSJ, na kojim je svjedok označio mjesto na kojem se kamion zaustavio, mjesto na kojem je izvršeno pogubljenje zarobljenih muškaraca i, na kraju, pravac u kojem je svjedok pobjegao.⁸²

243. Dvojica su pokušala pobjeći, ali su ih upucali, u kojem trenutku se svjedok prebacuje preko kamiona, pošto je prethodno uspio osloboditi jednu ruku, razmišljajući kako će skočiti, što je i uradio. Neko je rekao „*pobježe*“, opsovao mu majku i počeli su pucati rafalima u pravcu u kojem je svjedok pobjegao.

⁸² Dokaz T-31

244. Svjedok je izjavio da su svjetla na kamionu ostala upaljena, te je uspio da se baci niz neku padinu, gdje su ga zaustavila stabla koja su tu bila, nakon čega je paljba utihnula, te je svjedok pomislio da nije trebao bježati jer neće nigdje stići tako ranjen. Međutim, nakon sedamnaest dana stigao je na slobodnu teritoriju.

245. Svjedok je prilikom saslušanja u fazi istrage, na upit da li bi mogao prepoznati sprskog vojnika kojeg je vidio kritične prilike na kamionu i koji je učestvovao u strijeljanju zarobljenika, za kojeg je izjavio da je imao „*prirodno bijelu kosu*“, svjedok je prepoznao optuženog Momčila Tešića, označivši ga na predloženoj fotografiji.⁸³

246. Uvidom u navedenu fotodokumentaciju, jasno se može utvrditi da je optuženi imao izrazito bijelu kosu, kao i bijeli ten, što je vidljivo i danas, a zbog čega je i dobio specifičan nadimak „Crnac“, kako su to mnogi svjedoci i izjavili, među kojima i svjedok Milenko Komlenović, koji je naveo da su ga zvali tako jer je imao suprotnu boju kose, odnosno, bijelu i da se po tome isticao.

247. Tadašnji pomoćnik komandanta Vlaseničke brigade za obavještajno – sigurnosne poslove, svjedok Milenko Komlenović, potvrdio je da se i on kritične prilike nalazio na kamionu, zajedno sa zarobljenim muškarcima, s kojima su bili još i pripadnici Vojne policije Vlaseničke brigade.

248. Da je upravo optuženi učestvovao u kritičnom događaju, potvrdio je i ovaj svjedok, navodeći da mu je poznato da je optuženi Momčilo Tešić u julu 1995. godine bio pripadnik vojne policije, te da je njihov zadatak u Lukama tog dana bio da odvoje vojno sposobne muškarce od ostalih civila i istima ne dozvole prolaz, ali i da su imali i motiv da pljačkaju, zbog čega se svjedok i sukobio s komandnirom jednog od vodova vojne policije, Radetom Garićem.

249. Svjedok je također naveo da su zarobljeni muškarci uvođeni u prostorije škole i da je rečeno da će služiti za razmjenu. Svjedoku je rečeno da je komandir voda vojne policije, Boro Stojišić, po naređenju više komande, naredio da se zarobljenici iz škole voze za Vlasenicu. Prema kazivanju, svjedok se nalazio preko puta škole kada

⁸³ Dokaz Tužilaštva BiH, broj T-31

je navečer pred školu dovezen kamion zelenkaste boje, bez cerade, u koji su ulazili zarobljeni, od kojih su neki teško hodali, te je vidio kada su im svezali ruke i noge prije nego su se popeli na kamion.

250. Potvrdio je da tu vidio Borislava Stojišića i Vladana Lukića, koji je bio vozač kamiona, te je i svjedok s Borislavom sjedio zajedno u kabini, dok su na kamionu bili optuženi Momčilo Tešić, braća Drakulić i još jedan čijeg imena nije mogao da se sjeti.

251. Svjedok je dalje naveo da su svi bili naoružani, neko automatskim oružjem, a neko puškomitraljezom. Kamion je krenuo u pravcu Vlasenice, te je na jednom mjestu skrenuo s puta i nastavio prema mjestu Sekulići, koje se nalazilo dva, tri kilometra od škole, uz Stojišićevo obrazloženje da je to zbog toga što bi ih mogao presresti SFOR i uzeti ljude za razmjenu.

252. Tada su se zaustavili na jednom mjestu, zbog fizioloških potreba, kod ruševine jedne kuće. Svjedok je izašao iz kamiona i odmakao se tri, četiri metra od kamiona, dok su ostali sišli, uzeli oružje i počeli pucati po zarobljenicima.

253. U tom trenutku, svjedok je vidio kako je jedan od zarobljenika skočio s kamiona, protrčao pored njega, te je vidio kako su na zarobljenika pucali optuženi Momčilo Tešić i jedan od braće Drakulić. Prilikom pucnjave, metak je usput okrznuo i svjedoka, a optuženi Momčilo Tešić počeo je trčati za zarobljenikom, međutim, vratio se i rekao da je pucao i da je „*momak pobjegao*“, ali da ne zna da li je ovaj ostao živ.

254. Svjedok je naveo da su tu ubijeni svi zarobljeni civili, osim tog koji je pobjegao, nakon čega su vojni policajci počeli da pljačkaju ubijene, te je vidio kako Vladan Lukić drži 1000 maraka, kazavši da ih je našao kod jednog ubijenog, kao i da su se policajci svađali oko podjele vrijednosti koje su pronašli kod ubijenih.

255. Po dolasku u Vlasenicu, svjedok navodi da su se vojni policajci uputili u komandu Vojne policije, dok je on otišao u komandu brigade, gdje se pričalo o događaju, ali da je isti „*ispao nevažan, jer treba se na Žepu*“. Također je izjavio kako je vidio da je kamion kojim su zarobljenici prevezeni do Mršića, na zadnjem dijelu bio sav od krvi i morali su da ga operu.

256. Također je naveo da je cijeli događaj prijavio komandantu Vlaseničke brigade i komandu Korpusa, međutim, da ta prijava nije imala nikakvog efekta.

257. Ovaj svjedok također je izjavio da mu je nakon događaja upravo optuženi Momčilo Tešić pokazao gdje su tijela ubijenih zakopana, jer su optuženi i lice po imenu Čedo Đurić poslije 10, 15 dana išli da zakopaju leševe i da je optuženi bio voljan da sklopi nagodbu zbog tog događaja, ali da je odustao od toga jer je imao prijetnje od određenog broja ljudi iz Vlasenice, za koje je istakao da su prijetili i njemu nakon što je dao iskaz u ovom predmetu, ali i u predmetu protiv sada osuđenog, Radeta Garića.

258. Svjedok "MK-3" naveo je kako je prenoćio u školi, kojom prilikom u istoj više nije bilo zarobljenika, kao i da je čuo da je u školu došla Vojna policija nakon odlaska Garićevih ljudi, ali i da je narednog dana saznao da su ljudi odvedeni na strijeljanje i da je u tom učestvovala Vojna policija Vlaseničke brigade. Poslije rata je čuo kako je jedan od zarobljenih muškaraca to strijeljanje preživio.

259. U spis predmeta uložen je Nalaz i mišljenje vještaka Rifata Kešetovića⁸⁴ iz kojeg proizilazi da su u primarnoj masovnoj grobnici u Mršićima (oznake MRŠ01VLA) pronađeni posmrtni ostaci 16 osoba, koje su zvanično identifikovane i čija imena su pobrojana u izreci ove presude. Tako iz ovog Nalaza proizilazi da su kod deset osoba ruke bile vezane iza leđa i to povezom od tanke žice, kako je to tvrdio i svjedok – oštećeni "MK-1", dok se kod jedne osobe povez nalazio samo na jednoj ruci, kao i da su kod žrtava pronađene strijelne ozljede, uglavnom glave.

260. Dakle, slijedom svega navedenog, Vijeće je, van razumne sumnje, utvrdilo prisutnost u mjestu Luke gdje su dovezeni civili koji su kasnije upućeni prema Kladnju, da je bio svjestan događaja u vezi sa padom Srebrenice, što su potvrdili saslušani pripadnici Vojne policije kojoj je isti pripadao, zatim da je vidio odvajanje muškaraca, a kasnije i njihovo maltretiranje u prostorijama škole u Lukama i na kraju, njegovo učešće u odvoženju i ubijanju zarobljenih Bošnjaka civila u mjestu Mršići u noći 13. na 14.07.1995. godine.

⁸⁴ Dokaz Tužilaštva BiH, broj T-32

F. IZMJENE ČINJENIČNOG OPISA

261. Vijeće je u činjeničnom opisu izreke presude načinilo određene izmjene, pri čemu je vodilo računa da se i dalje radi o istom događaju sa svim bitnim obilježjima, koji predstavljaju obilježje krivičnog djela, čime je objektivni identitet između optužnice i presude očuvan. Naime, Vijeće je izvršilo intervencije u pogledu okolnosti koje doprinose tačnijem određivanju okolnosti izvršenja krivičnog djela, ne narušavajući integritet bića krivičnog djela u konkretnom slučaju.

262. Prilikom svih intervencija, Vijeće se rukovalo stavom da su intervencije Suda u činjeničnom opisu djela dozvoljene ako su usmjerene na preciznije određenje djela, pri tome vodeći računa da se optužba ne prekorači, odnosno da se optuženi ne dovede u težu procesnu situaciju koja obuhvata težu kvalifikaciju po njega. Imajući u vidu sve naprijed navedeno, Sud zaključuje da je činjenični opis djela usklađen sa utvrđenim činjeničnim stanjem, pravna kvalifikacija djela nije teža, a izmijenjeni dijelovi optužnice nisu doveli optuženog u teži procesno-materijalni položaj.⁸⁵

263. U pojedinim dijelovima izreke presude, Vijeće je određene krivičnopravne radnje izostavljalo iz činjeničnog opisa u slučajevima gdje nije našlo potvrđenim u provedenim dokazima da se događaj desio upravo na način opisan u optužnici, pogotovo kada se radi o udruženom zločinačkom poduhvatu i drugim učenicima u istom, a rukovodeći se stavom Apelacionog vijeća Suda BiH⁸⁶ prema kojem u ovakvim slučajevima prvostepeni sud nije u obavezi donositi oslobađajuću presudu, već je dovoljno u obrazloženju dati razloge zašto su pojedine radnje i posljedice izostavljene iz izreke presude.

Optuženi nije posjedovao genocidnu namjeru niti je bio svjestan genocidne namjere glavnih počinitelja

⁸⁵ Sličan stav zauzelo je Apelaciono vijeće Suda u predmetu *Ekrem Ibračević* broj S1 1 K 016488 17 Krž od 12.07.2017. godine

⁸⁶ Predmeta Suda BiH, broj S1 1 K 013165 13 Krž protiv Radoslava Kneževića, od 01.07.2013. godine, Sud BiH, strane 11. i 12.

264. Iako je Vijeće utvrdilo krivicu optuženog za počinjenje krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. KZBiH, nalazi korisnim ukratko rezimirati zaključke iz pravosnažnih presuda MKSJ i Suda BiH o postojanju genocida u Srebrenici, obzirom da je potvrđenom optužnicom Tužilaštva BiH optuženom na teret stavljeno počinjenje krivičnog djela Genocid iz člana 171. KZ BiH.

265. Dakle, Vijeće još jednom podsjeća da nije sporno da se u Srebrenici u julu 1995. godine desio genocid, ali Tužilaštvo tokom predmetnog postupka nije dokazalo da je optuženi Momčilo Tešić, kao pripadnik Vojne policije Vlaseničke brigade, u radnjama za koje je oglašen krivim, znao za namjeru glavnih izvršilaca da djelimično istrijebe nacionalnu, etničku i vjersku skupinu Bošnjaka, te pomogao i podržao ubijanje muških pripadnika skupine Bošnjaka.

266. Međunarodni sud pravde zaključio je da su djela koja su počinili pripadnici VRS nakon pada Srebrenice u julu 1995. godine počinjena sa konkretnom namjerom da se djelimično uništi grupa Muslimana Bosne i Hercegovine kao takva, te da se shodno tome ovdje radi o djelima genocida koji su pripadnici VRS izvršili u i oko Srebrenice u periodu koji je počeo oko 13. jula 1995. godine.⁸⁷

267. Pretresno vijeće MKSJ u predmetu *Krstić* zaključilo je da "namjera da se pobiju svi vojno sposobni bosanski Muslimani u Srebrenici predstavlja namjeru da se djelimično unište bosanski Muslimani kao grupa u smislu člana 4., što se stoga mora okvalifikovati kao genocid."⁸⁸ Žalbeno vijeće MKSJ potvrdilo je ova utvrđenja, nedvomsisleno navodeći da masakr u Srebrenici treba nazvati njegovim pravim imenom: genocid.⁸⁹

268. Pretresno vijeće MKSJ u predmetu *Blagojević i Jokić* došlo je do sličnog zaključka i utvrdilo da je počinjen genocid, te da je masakrirano više od 7.000 muškaraca, bosanskih Muslimana iz Srebrenice. Pretresno vijeće konstatovalo je da snage bosanskih Srba ne samo da su znale da će ubijanje muškaraca, kombinovano

⁸⁷ Predmet u vezi sa primjenom Konvencije o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida (*Bosna i Hercegovina protiv Srbije i Crne Gore*), Presuda od 26. februara 2007. godine, paragraf 297.

⁸⁸ *Krstić*, Prvostepena presuda, paragraf 598.

⁸⁹ *Krstić*, Drugostepena presuda, paragraf 37.

sa prisilnim preseljenjem žena, djece i starijih ljudi, za neizbježnu posljedicu imati fizički nestanak bosansko-muslimanskog stanovništva Srebrenice, nego su nedvosmisleno namjeravale da tim djelima fizički unište ovu grupu.⁹⁰

269. Također, prisilno razdvajanje muškaraca od preostalog stanovništva bosanskih Muslimana pokazuje da je postojala namjera segregacije zajednice što je na kraju trebalo da dovede do uništenja bosanskih Muslimana iz Srebrenice. Muškarcima - bosanskim Muslimanima oduzete su lične stvari i dokumenti, bili su zatočeni i na kraju odvedeni na mjesta pogubljenja, gdje su ih snage bosanskih Srba smišljeno i sistematski likvidirale, isključivo na osnovu njihove nacionalne pripadnosti.⁹¹

270. Presudom Žalbenog vijeća MKSJ u istom predmetu, nije poništen nalaz da zločini koje su počinile snage bosanskih Srba predstavljaju genocid.

271. Konačno, Sud BiH u predmetu protiv optuženih *Miloša Stupara i dr.*⁹² i u predmetu protiv optuženog *Milorada Trbića* zaključio je da je u Srebrenici počinjen genocid, što je potvrđeno i od strane žalbenih vijeća u ovim predmetima.

272. Ovo Vijeće smatra da znanje optuženog o genocidnim namjerama drugih ljudi jeste relevantno u smislu da je i on sam posjedovao određeno genocidno stanje svijesti, u kojem slučaju bi odgovarao kao pomagač u genocidu, ali posjedovanje genocidne namjere, odnosno ispunjenost elementa djela iz člana 171. KZ BiH, mora biti jedini razuman zaključak koji se može izvesti iz provedenih dokaza i mora biti utvrđena van razumne sumnje.⁹³

273. Stepenn poznavanja detalja plana ili politike izvršenja zločina genocida zavisi od položaja počinioca u hijerarhiji vlasti ili komandnoj strukturi vojske, pa je razumljivo da spoznaje o planu nisu bile, niti su mogle biti istog kvaliteta na nivou generala

⁹⁰ *Blagcjević i Jokić*, Prvostepena presuda, paragrafi 671-677.

⁹¹ *Blagcjević i Jokić*, Prvostepena presuda, paragrafi. 674.

⁹² *Miloš Stupar i dr.*, Prvostepena presuda, str. 103.

⁹³ Vidi, među ostalim, Prvostepenu presudu u predmetu *Kayishema i Ruzindana*, pasusi 531-545

Generalštaba VRS i optuženog koji je, kao pripadnik Vojne policije Vlaseničke brigade, provodio naređenja glavnih oficira GŠ VRS na terenu.

274. Tužilaštvo BiH, na navedenu okolnost, nije izvelo ni jedan dokaz, iako je potvrđenom, a na glavnom pretresu izmijenjenom optužnicom, tvrdilo da je optuženi Momčilo Tešić znao za genocidnu namjeru najviših oficirima VRS u to vrijeme, zbog čega Vijeće nije ni bilo u mogućnosti cijeliti da li je optuženi, po svom statusu i ličnim svojstvima, bio upoznat sa bilo kakvim genocidnim planom, niti da je sa njegovim tvorcima dijelio genocidnu namjeru.

275. Također je bitno naglasiti da ne postoji pravilo koje u kvalitativnom smislu propisuje koji je to stepen informiranosti koji je trebao postojati na strani optuženog u inkriminisano vrijeme, ali je i neprihvatljivo da se optuženi eskulpira od počinjenog zločina, samo zato jer nije posjedovao istu količinu informacija o opštem planu ili politici kao i njegovi nadređeni.

276. Tokom postupka nesporno je dokazano da je optuženi Momčilo Tešić učestvovao u likvidaciji zarobljenih civila bošnjačke nacionalnosti. Međutim, navedena činjenica, sama po sebi, nije dovoljna za zaključak da je optuženi u to vrijeme bio svjestan genocidnog plana glavnih učesnika (vojnog i civilnog vrha RS) ili da je i sam dijelio genocidnu namjeru.

277. Radnje koje je optuženi, zajedno sa drugim pripadnicima Vojne policije, poduzeo u pravcu likvidacije civila u Mršićima kritične prilike, podrazumijeva poduzimanje nezakonitih radnji usmjerenih na ubistvo određenog broja ljudi odabranih samo zbog svoje etničke, nacionalne i vjerske pripadnosti, pa optuženi ne može izbjeći odgovornost za takvo postupanje, ali istovremeno Vijeće nije imalo drugih dokaza na osnovu kojih bi moglo van razumne sumnje utvrditi da je optuženi imao namjeru potpuno ili djelimično uništiti muslimansko stanovništvo kao grupu.

278. Dakle, Vijeće na temelju provedenih dokaza nije van svake razumne sumnje moglo ustanoviti da je u ubijanju zarobljenih civila bošnjačke nacionalnosti optuženi znao za genocidnu namjeru svojih nadređenih, odnosno nije dokazan jedan od bitnih elemenata krivičnog djela Genocid iz člana 171. KZ BiH.

279. Optuženi nije mogao biti oglašen krivim ni za pomaganje u genocidu ili podržavanje istog, jer Tužilaštvo nije dokazalo da je u vrijeme likvidacije civila u Mršićima, isti bio svjestan razmjere masovnih ubistava srebreničkih muškaraca Bošnjaka na drugim lokacijama u zoni odgovornosti Drinskog korpusa, odnosno da je u vrijeme počinjenja djela bio svjestan genocidne namjere na strani glavnih izvršilaca iz vojnog i civilnog vrha VRS, koje optužnica poimenično navodi.

280. Žalbeno vijeće MKSJ u predmetu *Krstić*, prilikom utvrđivanja znanja Radoslava Krstića o genocidnoj namjeri glavnih počinitelja, veliki značaj također je pridavalo upravo činjenici da je bio svjestan masovnih ubistava.⁹⁴

281. Dakle, u konkretnom slučaju bilo je bitno ispitati da li je optuženi znao za postojanje genocidne namjere na strani učesnika UZP-a, a navedeno se može ustanoviti tako što će se prema već pomenutim kriterijima ispitati njegovo znanje i učešće u velikom broj inkriminiranih radnji, kao što je učešće u napadu na Srebrenicu, koji je prethodio i omogućio prisilno iseljenje bošnjačkog civilnog stanovništva, te znanje o masovnom pogubljenju muškaraca Bošnjaka, odvojenih u Potočarima.

282. U drugostepenoj presudi u predmetu *Blaškić*, te drugostepenoj presudi u predmetu *Vasiljević* također se navodi da se „za pomaganje i podržavanje ne traži da pomagač i podržavalac dieli traženu mens rea krivičnog djela; dovoljno je da je pomagač i podržavalac bio svjestan toga da svojim radnjama pomaže počinjenje konkretnog krivičnog djela od strane glavnog počinioca. Pomagač i podržavalac također mora biti svjestan „bitnih obilježja“ krivičnog djela koje je počinio glavni počinitelj, uključujući stanje svijesti glavnog počinioca.“

283. Prema stavu izraženom u predmetu *Blagojević i Jokić*⁹⁵, Pretresno vijeće, ocjenu da li je optuženi znao za genocidnu namjeru glavnih počinitelja, temeljilo je na sljedećim činjenicama: (1) njegovom znanju da je cilj operacije „Krivaja 95“ bio da se stvore uslovi za eliminaciju srebreničke enklave, (2) njegovom znanju da je cjelokupno

⁹⁴ Drugostepena presuda u predmetu *Krstić*, par. 26.

⁹⁵ Presuda pred Žalbenim vijećem u predmetu *Blagojević i Jokić*, broj: IT-02-60-A od 09.05.2007. godine, par.121. i 122.

stanovništvo bosanskih Muslimana iz Srebrenice otjerano u Potočare, (3) njegovom znanju da su muškarci, bosanski Muslimani bili odvojeni od ostatka stanovništva, (4) njegovom znanju da su žene, djeca i stariji bosanski Muslimani prisilno premješteni na teritoriju koja nije pod kontrolom Srba, (5) njegovom znanju da su muškarci, bosanski Muslimani bili zatočeni u nehumanim uslovima u privremenim zatočeničkim centrima u očekivanju daljeg prebacivanja na neko drugo mjesto, (6) njegovom znanju da je Bratunačka brigada doprinijela ubistvima muškaraca, bosanskih Muslimana zatočenih u Bratuncu i (7) njegovom znanju i učestvovanju u operaciji pretraživanja terena sa ciljem zarobljavanja muškaraca bosanskih Muslimana iz kolone kako ne bi prešli na teritoriju pod kontrolom Armije R BiH.

284. Kako je to već navedeno, Pretresno vijeće je u prvostepenoj presudi *Blagojević* identifikovalo nekoliko činjenica kao „pružanje praktične pomoći“ u „operaciji ubistva“, kako bi se tačno definisalo u čemu su se sastojale radnje pomaganja, pa je u odnosu na iste Vijeće na osnovu provedenih dokaza zaključilo da je optuženi Momčilo Tešić učestvovao u ubistvu zarobljenih civila, ali da nije učestvovao u transportu civila Muslimana u Potočarima, odvajanju muškaraca, bosanskih Muslimana od ostatka stanovništva u Potočarima i držanju pod stražom zatočenih muškaraca u školi u Lukama.

285. Nije dokazano ni da je optuženi znao za Naredbu komande Drinskog korpusa od 13.07.1995. godine⁹⁶, kojom je naređeno angažovanje svog raspoloživog ljudstva u podređenim komandama, da rade na otkrivanju, blokiranju, razoružavanju i zarobljavanju uočenih muslimanskih grupa, kao i njihovom spriječavanju prolaska na muslimansku teritoriju.

286. Tužilaštvo tokom predmetnog postupka, nije dokazalo ni da je optuženi, za vrijeme boravka u Lukama bio informisan o masovnim pogubljenjima srebreničkih muškaraca na stratištima brana Petkovci, Ročevići, Branjevo, Kozluk i drugim.

287. Vijeće tokom predmetnog postupka nije moglo van svake razumne sumnje ustanoviti u kojem trenutku je formiran plan tih masovnih pogubljenja, ali je isti tokom

⁹⁶Dokaz Tužilaštva BiH, broj T-76

provođenja operacije nesumnjivo egzistirao i, kako je to utvrđeno brojnim presudama MKSJ i Suda BiH, bio je poznat komandnim strukturama VRS i MUP-a RS.

288. Svjedok Momir Nikolić naveo je da je u vrijeme odvajanja oko 600-650 vojno sposobnih muškaraca u Potočarima pitao generala Popovića šta će biti sa njima, na što mu je on odgovorio da će „sve balije biti pobijene!“ Ovaj svjedok u svom iskazu naveo je i da je 13.07.1995. godine održan sastanak u prostorijama SDS-a, na kojem se otvoreno pričalo o ubijanju zarobljenika.

289. Kroz sistematična ubijanja zarobljenih muškaraca i nastojanja čelnih ljudi GŠ VRS, da ni jedan od pripadnika kolone ne smije preći na slobodnu teritoriju, jasno proizilazi da je postojao sveobuhvatni plan ubijanja svih srebreničkim muškaraca, u namjeri istrebljenja srebreničkih Bošnjaka kao grupe.

290. Dakle, plan koji se provodio u to vrijeme istovremeno je obuhvatao različite aktivnosti koje su se ogledale u prisilnom preseljenju žena i djece, odvajanju muškaraca od žena i djece, prisiljavanje muškaraca iz kolone na predaju, granatiranje kolone, pravljenje zasjeda, zatim sakupljanje muškaraca, te njihovo premještanje na određena mjesta radi pogubljenja i, na kraju, pogubljenja koja su vršena sistematičnim ubistvima, nakon čega su organizovani masovni ukopi ubijenih.

291. Tokom postupka, međutim, nije dokazano da je optuženi bio svjestan postojanja takvog plana ili da je dijelio genocidnu namjeru sa glavnim počiniocima genocida. Pritom ne treba zanemariti ni činjenicu da su operacije pogubljenja, zakopavanja tijela i njihovog kasnijeg prebacivanja u sekundarne masovne grobnice rađene sa najvišim stepenom organizacije i tajnosti, koji je bio detaljno poznat samo najvišim oficirima VRS i najvišim dužnosnicima civilnog vrha Republike Srpske.

292. Dakle, bez posjedovanja svijesti o masovnim ubistvima, prisilnom iseljavanju i drugim segmentima genocidnog plana, ne može se donijeti zaključak o postojanju genocidne namjere na strani optuženog ili o postojanju svijesti o genocidnoj namjeri drugih počinilaca.

V ODGOVORNOST I KAZNA

293. Dakle, Vijeće je na osnovu provedenih dokaza, utvrdilo da je optuženi Momčilo Tešić, u sklopu široko rasprostranjenog i sistematičnog napada usmjerenog protiv civilnog bošnjačkog stanovništva Zaštićene enklave Srebrenica, znajući za takav napad i da njegove radnje predstavljaju dio napada, a postupajući sa namjerom da diskriminiraju grupu srebreničkih Bošnjaka, vršio progon na nacionalnoj, etničkoj i vjerskoj osnovi, tako što je lišio života 16 muškaraca bošnjačke nacionalnosti, čime je počinio krivično djelo Zločin protiv čovječnosti progonom iz člana 172. stav 1. tačka h) KZ BiH, u vezi sa tačkom a), a sve u vezi sa članom 29. KZ BiH.

294. Prilikom odmjeravanja kazne, Vijeće je imalo u vidu sve okolnosti koje utiču na visinu kazne, nalazeći da u konkretnom slučaju ne postoji ni jedna olakšavajuća okolnost na strani optuženog, dok je, od otežavajućih okolnosti, Vijeće imalo u vidu bezobzirnost počinjenih radnji ubistva, a samim tim i broj žrtava i način na koji su isti lišeni života, ali i činjenicu da se optuženi služio pozicijom superiornosti prema oštećenima, čija je sudbina u tom vremenskom periodu zavisila i od njegove volje.

295. Bosna i Hercegovina je prihvatila ukidanje smrtne kazne za sva krivična djela, što je u potpunosti u skladu sa poštivanjem ljudskog života, ali sudjelovanje u ubistvu bespomoćnih ljudi, na način kako je to očigledno urađeno u ovom predmetu, čak i bez genocidne namjere, opravdano zahtijeva izricanje najteže kazne prema domaćem zakonu. Niti jedna kazna ne može adekvatno odraziti težinu oduzimanja života ljudi, duševnu bol nanесenu njihovim porodicama ili još teži zločin koji je počinjen kada je takvo oduzimanje života počinjeno na diskriminatornoj osnovi.

296. Iako maksimalna kazna propisana zakonom može biti pravična u ovom predmetu, Vijeće smatra da, ma koliko da je ovaj čin bio stravičan, postoje oni čiji je zločin izvršenje krivičnog djela genocida, ili ubijanje još veće grupe ljudi, pa je Vijeće mišljenja da maksimalna kazna mora realno biti ostavljena za one zločine koji mogu kvantitativno prevazići čak i ovaj zločin.

297. Međutim, u konkretnom slučaju, Vijeće je posebno cijenilo činjenicu da je optuženi, na krajnje brutalan i hladnokrvan način izvršio masovnu egzekuciju više ljudi, pri čemu niti jednog trenutka nije pokazao bilo kakvo neslaganje sa onim što se radilo,

nego naprotiv, pokušao je da stigne jedinog preživjelog zarobljenika s ciljem da i njega liši života, kao i da se vratio da zajedno s ostalim pripadnicima opljačka leševe strijeljanih zarobljenika, pa Vijeće u konkretnom slučaju nalazi da nema mjesta blažem kažnjavanju.

VI ODLUKA O PRITVORU, TROŠKOVIMA POSTUPKA I IMOVINSKOPRAVNOM ZAHTJEVU

298. Presudom je Vijeće, na osnovu odredbe člana 56. stav 1. KZ BiH, naložilo da se vrijeme koje će optuženi Momčilo Tešić provesti u pritvoru, ima uračunati u izrečenu kaznu zatvora.

299. Na osnovu odredbe člana 188. stav 4. ZKP BiH, Vijeće je optuženog oslobodilo naknade troškova krivičnog postupka, koji padaju na teret budžetskih sredstava, obzirom da bi se, njihovim plaćanjem, izdržavanje optuženog i osoba koje isti izdržava, moglo dovesti u pitanje.

300. U konačnici, vodeći se odredbom člana 198. stav 2. ZKP BiH, srodnici oštećenih Samir Ademović, Hanifa Đogaz, Beguna Bečić, Safija Muminović, Mirfeta Jahić, Nura Mustafić, "MK-1" i "MK-2", sa postavljenim imovinskopравnim zahtjevom upućeni su na parnicu, obzirom da podaci prikupljeni u toku ovog postupka nisu pružili pouzdan osnov za potpuno ili djelimično dosuđenje, pa bi utvrđivanje visine imovinskopравnih zahtjeva predstavljalo nepotrebno odugovlačenje predmetnog postupka.

ZAPISNIČAR:

Pravni savjetnik

Amela Spahić

PREDSJEDNIK VIJEĆA

SUDIJA

Mira Smajlović

POUKA O PRAVNOM LIJEKU: Protiv ove presude stranke i branilac mogu izjaviti žalbu vijeću Apelacionog odjeljenja Suda u roku od 15 (petnaest) dana od dana prijema pismenog otpavka iste.

U skladu sa odredbom člana 293. stav 4. ZKP BiH oštećeni presudu mogu pobijati žalbom samo u dijelu koji se odnosi na odluku o troškovima krivičnog postupka i odluku o imovinskopравnom zahtjevu.

*Žalba se podnosi Sudu u dovoljnom broju primjeraka.

VII ANEKS A

1. Prihvatanje utvrđenih činjenica po Prijedlogu Tužilaštva BiH⁹⁷

Tužilaštvo BiH je dana 07.06.2018. godine Sudu dostavilo prijedlog broj T20 0 KTRZ 0013215 16 kojim se traži da Sud, u skladu sa odredbom člana 4. Zakona o ustupanju predmeta, prihvati činjenice utvrđene pravosnažnom presudom MKSJ u predmetu *Tužilac protiv Krstića*, broj IT-98-33-T od 02.08.2001. godine, koje činjenice nisu pobijane ili osporene i/ili koje su potvrđene, odnosno utvrđene od strane Žalbenog vijeća u istom predmetu u presudi broj IT-98-33-A od 19.04.2004. godine, zatim činjenice utvrđene od strane pretresnog vijeća u predmetu MKSJ-a, *Tužilac protiv Blagojevića i Jokića* br. IT-02-60 od 17.01.2005. godine, koje nisu pobijane ili osporene i/ili koje su potvrđene, odnosno utvrđene od strane Žalbenog vijeća u istom predmetu u presudi broj IT-02-60-A od 09.05.2007. godine, te činjenice utvrđene prvostepenom presudom u predmetu *Tužilac protiv Vujadina Popovića* broj IT-05-88-T od 10.06.2010. godine, a koje nisu pobijane, odnosno nisu osporene i/ili su potvrđene, odnosno utvrđene od strane Žalbenog vijeća u istom predmetu. Predloženo je usvajanje ukupno 253 činjenice. Činjenice predložene odnose se na postojanje oružanog sukoba u Bosni i Hercegovini, zatim na postojanje „širokog ili sistematskog napada“, nadalje se opisuje struktura civilne policije (snage MUP RS), dok se u ostalim dijelovima prijedloga, između ostalog, opisuje situacija u Potočarima, odvajanje i zatvaranje muškaraca bosanskih Muslimana u Potočarima, zatvaranje muškaraca bosanskih Muslimana u bijelu kuću, prebacivanje iz Potočara, kolone bosanskih Muslimana u bjekstvu, zatvaranje i pogubljenje zarobljenika bosanskih Muslimana u Bratuncu, zatvaranje i pogubljenje muškaraca u školi „Vuk Karadžić“, na rijeci Jadar, u dolini Cerske, u Novoj Kasabi, u skladištu u Kravici, ukopi u Glogovu, zatvaranja i pogubljenja u i

⁹⁷ Rješenje Suda BiH, broj S1 1 K 027404 18 Kri od 22.10.2018. godine

oko škole u Grbavcima kod Orahovca, u školi u Petkovcima i na brani u blizini Petkovaca, u školi u Pilici i Domu kulture, pogubljenja na vojnoj ekonomiji Branjevo, u Kozluku, masovna pogubljenja - istrebljenje, operacije ponovnog sahranjivanja 1. avgust – 01. novembar 1995. godine, činjenice koje su povezane sa združenim zločinačkim poduhvatom, uticaj na žrtve i posljednji dio pod nazivom „Genocid“. Tužilaštvo dostavljeni prijedlog obrazlaže činjenicom da bi Sud, korištenjem mehanizma utvrđenih činjenica, ispunilo osnovnu svrhu člana 4. Zakona o ustupanju, a to je ekonomičnost sudskog postupka, te pravo optuženog na suđenje u razumnom vremenskom roku ili suđenje bez odlaganja. Nadalje, Tužilaštvo se u prijedlogu ukratko osvrnulo i na kriterije za prihvatanje utvrđenih činjenica (činjenica mora biti „činjenica“, činjenica mora da sadrži suštinske nalaze MKSJ-a i ne smije biti značajno promijenjena, itd.) ističući da iste ispunjavaju sve navedene kriterije, da su iznesene u grupama i da su relevantne za kontekst događaja koji su navedeni u optužnici. Naime, prema mišljenju Tužilaštva, navedene činjenice relevantne su za ovaj predmet jer će se njima potvrditi i potkrijepiti iskazi svjedoka koji će svjedočiti tokom glavnog pretresa, odnosno iste se mogu koristiti bilo za potvrđivanje svjedočenja ili za jačanje vjerodostojnosti svjedoka.

Branioци optuženih dostavili su svoja izjašnjenja na predmetni prijedlog. Tako branilac optuženog Mila Kosorića, advokat Dragan Gotovac, navodi kako prijedlog Tužilaštva BiH ne ispunjava uslove iz ranije utvrđenih kriterijuma, jer mnoge predložene činjenice sadrže i pravne kvalifikacije, odnosno, elemente pravne kvalifikacije u leksičkom smislu, odnosno, ne ispunjavaju kriterij da moraju biti ograničene čisto na činjenični zaključak bez elemenata pravne kvalifikacije, kao i da je najveći broj predloženih činjenica irelevantan za ovaj predmet. Odbrana ističe da bi Sud, prihvatanjem predloženih činjenica, optužene doveo u neravnopravan položaj u ovom predmetu jer bi teret dokazivanja velikim dijelom bio prebačen odbrani. Prihvatanjem prijedloga, po mišljenju odbrane, postupak se ne čini ekonomičnim, jer su predložene činjenice koje nisu relevantne i bitne, a za koje se moraju izvoditi dokazi da bi se one konačno ocijenile kao neprihvatljive. Uvažavajući navedene kriterije, odbrana predlaže da Vijeće svojim rješenjem odbije prijedlog Tužilaštva, posebno označavajući određene činjenice irelevantnim, zatim onim koji sadrže pravne kvalifikacije, posebno ističući kako predložene utvrđene činjenice u svojoj cjelini ne zadovoljavaju standarde objektivnosti i kao takve su vrlo podložne razumnoj sumnji, zbog čega odbrana smatra da Vijeće iste ne bi trebalo prihvatiti.

Branilac optuženog Momčila Tešića, advokat Rade Golić, ističe da je Sud, prije svega, u obavezi da primjenjuje primarno odredbe ZKP BiH, među kojima je i odredba člana 15. ZKP BiH u kojoj je predviđeno načelo slobodne ocjene dokaza, te u kojoj je jasno navedeno da Sud nije vezan ni ograničen posebnim dokaznim pravilima prilikom ocjene da li neka činjenica postoji ili ne. U vezi s tim, odbrana navodi da Sud nije vezan činjenicama utvrđenim u presudama MKSJ, a pogotovo nije u obavezi da na istima zasniva svoje odluke, zbog čega odbrana ističe da Zakon o ustupanju ne može imati primat u primjeni u odnosu na ZKP BiH, odnosno da bi se isti mogao smatrati kao *lex specialis*, obzirom da je isti sačinjen na osnovu Pravilnika o postupku i dokazima, koji nije usklađen sa odredbama ZKP BiH niti EKLJP. Odbrana također navodi kako je nesporno da, ukoliko Sud i prihvati neku činjenicu, kod istog se odmah stvara određeni stav o događajima iz optužnice, što bi se, na neki način, moglo smatrati i prejudiciranjem sudske odluke ili bar određenih zaključaka. Branilac također smatra da bi se na ovaj način osigurala efikasnost i ekonomičnost postupka, jer bi se isti skratio i ne bi se izvodili određeni dokazi, no to nikako ne bi smjelo da se zloupotrijebi, tj. da se ide nauštrb osnovnih garancija i to: pretpostavke nevinosti, ravnopravnosti stranaka i kontradiktornosti postupka. Odbrana podsjeća da se prihvatanjem određenih činjenica krši i osnovno pravilo o teretu dokazivanja, a to je da je teret dokazivanja na optužbi, koja je u obavezi da dokazuje krivičnu odgovornost optuženog, kao i ostale navode iz optužnice. Na kraju, odbrana ističe da sudska vijeća Suda BiH već duži vremenski period znatno redukuju utvrđene činjenice jer očito ne pogoduju pravu na pravično i fer suđenje, a pogotovo što se primjenjuju za najteža krivična djela, kada je neophodan poseban oprez prilikom donošenja na zakonu zasnovanih presuda. Zbog svega navedenog, odbrana predlaže da Vijeće odbije uvrštavanje predloženih utvrđenih činjenica u dokazni materijal, smatrajući da se svaki dokaz treba zasebno cijeniti u svakom predmetu, kako bi se u potpunosti utvrdilo stvarno stanje i navodi iz optužnice.

Imajući u vidu sve navedeno, Vijeće je donijelo odluku da kao utvrđene prihvati sljedeće činjenice (kriterije kojima se vodilo prilikom odlučivanja Vijeće neće ponavljati u ovom dijelu, obzirom da su isti navedeni, kako u obrazloženju Rješenja, tako i u dijelu koji se odnosi na procesne odluke):

I Djelimično se usvaja Prijedlog Tužilaštva BiH za prihvatanje utvrđenih činjenica broj T20 0 KTRZ 0013215 16 od 06.06.2018. godine.

Sljedeće činjenice, utvrđene u predmetu *Tužilac protiv Krstića, broj IT-98-33-T*, presuda Pretresnog vijeća MKSJ od 02.08.2001. godine, a koje činjenice nisu pobijane ili oborene i/ili koje su potvrđene, odnosno utvrđene od strane Žalbenog vijeća u istom predmetu (*IT-98-33-A*); u predmetu *Tužilac protiv Blagojevića i Jokića, broj IT-02-60*, presuda Pretresnog vijeća od 17.01.2005. godine, koje nisu pobijane, odnosno nisu oborene i/ili su potvrđene, odnosno utvrđene od strane Žalbenog vijeća u istom predmetu (*IT-02-60-A*), te činjenice koje su utvrđene u predmetu *Tužilac protiv Vujadina Popovića broj IT-05-88-T*, presuda Pretresnog vijeća od 10.06.2010. godine, a koje nisu pobijane, odnosno nisu oborene i/ili su potvrđene od strane Žalbenog vijeća u istom predmetu, prihvataju se kao utvrđene u opsegu kako je navedeno u daljem tekstu:

1. „...oružani sukob postoji svuda gdje se pribjegli oružanoj sili između država ili produženom oružanom nasilju između vlasti i organizovanih grupa ili pak između takvih grupa unutar jedne države. U ovom slučaju nije osporeno da je postojao oružani sukob između BiH i njenih oružanih snaga s jedne strane i Republike Srpske i njenih oružanih snaga s druge strane.“ (paragraf 481, *Tužilac protiv Krstića, IT-98-33-T od 02.08.2001. godine*);

2. „Ovaj napad je bio nedvojbeno usmjeren protiv civilnog stanovništva bosanskih Muslimana u srebreničkoj enklavi.“ (paragraf 552, *Tužilac protiv Blagojevića i Jokića, IT-02-60, od 17.01.2005. godine*);

3. „U martu 1995. Radovan Karadžić, predsjednik Republike Srpske (RS), reagujući na pritisak međunarodne zajednice da se okonča rat i na tekuće napore da se pregovorima postigne mirovni sporazum, izdao je direktivu VRS-u u vezi sa dugoročnom strategijom snaga VRS-a u enklavi. U toj direktivi, poznatoj pod nazivom „Direktiva 7“, konkretno se navodi da VRS treba izvršiti potpuno fizičko odvajanje Srebrenice od Žepe, čime sprečiti i pojedinačno komuniciranje između ovih enklava. Svakodnevnim planskim i osmišljenim borbenim aktivnostima stvoriti uslove totalne nesigurnosti, nepodnošljivosti i besperspektivnosti daljnjeg opstanka i života mještana u Srebrenici.“ (paragraf 28, *Tužilac protiv Krstića, IT-98-33-T, od 02.08.2001. godine*);

4. „Dio plana bila je i blokada konvoja pomoći: Preko nadležnih državnih i vojnih organa, zaduženih za rad sa UNPROFOR-om i humanitarnim organizacijama, planskim i

nenametljivim restriktivnim odobravanjem zahteva, smanjiti i ograničiti logističku podršku snaga UNPROFOR-a u enklavama i dotur materijalnih sredstava muslimanskom življu i učiniti ih ovisnim od naše dobre volje, a istovremeno izbeći osudu međunarodne zajednice i svetskog javnog mnjenja.“ (paragraf 28, Tužilac protiv Krstića, IT-98-33-T, od 02.08.2001. godine);

5. *„Tačno kao što je i bilo predviđeno tom direktivom, sredinom 1995. godine humanitarna situacija za bosansko-muslimanske civile i vojno osoblje u enklavi postala je katastrofalna. Početkom jula 1995. iz niza izvještaja 28. divizije vidi se kako su snage ABiH u enklavi hitno tražile deblokadu koridora za humanitarnu pomoć i kako je, kada to nije uspjelo, došlo do tragedije civila koji umiru od gladi.“ (paragraf 28, Tužilac protiv Krstića, IT-98-33-T, od 02.08.2001. godine);*

6. *„Glavni štab VRS izdao je 31. marta 1995. Direktivu 7.1, koju je potpisao general Mladić. Direktiva 7.1 izdata je „na osnovu direktive br. 7“ i upućivala je Drinski korpus da, između ostalog, sprovodi „aktivna borbena dejstva“...oko enklava.“ (paragraf 29, Tužilac protiv Krstića, IT-98-33-T, od 02.08.2001. godine);*

7. *„Snage bosanskih Srba zauzele su 31. maja 1995. Osmatračko mjesto Echo, koje se nalazilo u jugoistočnom uglu enklave. Kao odgovor na tu agresiju, jedna grupa Bošnjaka izvršila je rano izjutra 26. juna 1995. iznenadni napad na obližnje srpsko selo Višnjica.“ (paragraf 30, Tužilac protiv Krstića, IT-98-33-T, od 02.08.2001. godine);*

8. *„Nakon toga, tadašnji komandant Drinskog korpusa, general-major Milenko Živanović, potpisao je 2. jula 1995. dvije zapovijedi, u kojima se iznosi plan za napad na enklavu i raznim jedinicama Drinskog korpusa izdaje naređenje da pređu u stanje borbene gotovosti. Operacija je dobila šifrovani naziv „Krivaja 95“. (paragraf 30, Tužilac protiv Krstića, IT-98-33-T, od 02.08.2001. godine);*

9. *„Ofenziva VRS-a na Srebrenicu započela je 6. jula 1995.“ (paragraf 31, Tužilac protiv Krstića, IT-98-33-T, od 02.08.2001. godine);*

10. „Neki od nizozemskih vojnika povukli su se u enklavu nakon što su njihovi položaji bili napadnuti, dok su se posade drugih posmatračkih punktova predale bosanskim Srbima.“ (paragraf 31, Tužilac protiv Krstića, IT-98-33-T, od 02.08.2001. godine);

11. „Do večeri 9. jula 1995. Drinski korpus VRS-a prodro je četiri kilometra u dubinu enklave, zaustavivši se samo jedan kilometar ispred grada Srebrenice.“ (paragraf 33, Tužilac protiv Krstića, IT-98-33-T, od 02.08.2001. godine);

12. „Kasno 09. jula 1995., ohrabren tim vojnim uspjehom i iznenađujućim izostankom otpora bosanskih Muslimana, kao nepostojanjem nikakve značajne reakcije međunarodne zajednice, predsjednik Karadžić izdao je novo naređenje, kojim je Drinskom korpusu VRS-a dao zeleno svjetlo da zauzme grad Srebrenicu.“ (paragraf 33, Tužilac protiv Krstića, IT-98-33-T, od 02.08.2001. godine);

13. „Ujutro 10. jula 1995. situacija u samoj Srebrenici bila je napeta. Stanovnici, od kojih su neki bili naoružani, preplavili su ulice grada.“ (paragraf 34, Tužilac protiv Krstića, IT-98-33-T, od 02.08.2001. godine);

14. „Pukovnik Karemans slao je hitne zahtjeve kojima je tražio zračnu podršku NATO-a za odbranu grada, no nikakva pomoć nije stigla do otprilike 14:30 sati 11. jula 1995., kada je NATO bombardovao tenkove VRS koji su se primicali gradu. Avioni NATO-a pokušali su bombardovati i artiljerijske položaje VRS-a iznad grada, no tu su operaciju morali prekinuti zbog slabe vidljivosti.“ (paragraf 34, Tužilac protiv Krstića, IT-98-33-T, od 02.08.2001. godine);

15. „Kasno poslijepodne 11. jula 1995. general Mladić, u pratnji generala Živanovića (tadašnjeg komandanta Drinskog korpusa), generala Krstića (u to vrijeme zamjenika komandanta i načelnika štaba Drinskog korpusa) i drugih oficira VRS-a, trijumfalno je prošetao praznim ulicama Srebrenice. Taj trenutak snimio je filmskom kamerom srpski novinar Zoran Petrović.“ (paragraf 36, Tužilac protiv Krstića, IT-98-33-T, od 02.08.2001. godine);

16. „Suočeni s činjenicom da je Srebrenica pala pod kontrolu snaga bosanskih Srba, na hiljade bosansko-muslimanskih stanovnika Srebrenice pobjeglo je u Potočare, kako bi

potražili zaštitu u bazi UN-a. Do večeri 11. jula 1995. u Potočarima se okupilo oko 20.000 do 25.000 izbjeglica bosanskih Muslimana.“ (paragraf 37, Tužilac protiv Krstića, IT-98-33-T, od 02.08.2001. godine);

17. „Na sastanku u hotelu „Fontana“ 12. jula 1995. general Mladić je kazao da će se među svim vojno sposobnim muškarcima iz mase u Potočarima biti izvršena provjera da bi se ustanovilo ima li među njima ratnih zločinaca. Doista, Bratunačka brigada Drinskog korpusa sastavila je spisak, koji nosi datum 12. jula 1995., s imenima 387 bosanskih Muslimana za koje se sumnjalo da su ratni zločinci iz srebreničke enklave.“ (paragraf 156, Tužilac protiv Krstića, IT-98-33-T, od 02.08.2001. godine);

18. „Kada su autobusi sa ženama, djecom i starcima krenuli na sjever prema teritoriji pod kontrolom bosanskih Muslimana, zaustavljali su ih putem i ponovo pretresali tražeći muškarce.“ (paragraf 56, Tužilac protiv Krstića, IT-98-33-T, od 02.08.2001. godine);

19. „Muškarci bosanski Muslimani, koji su u Potočarima odvojeni od žena, djece i staraca (čiji broj je iznosio otprilike 1000), prebačeni su u Bratunac, gdje su kasnije dovedeni muškarci bosanski Muslimani zarobljeni u koloni.“ (paragraf 66, Tužilac protiv Krstića, IT-98-33-T, od 02.08.2001. godine);

20. „General Krstić je naredio da se nabave autobusi za prevoz bosanskomuslimanskog stanovništva iz Potočara 12. i 13. jula 1995.“ (paragraf 464, Tužilac protiv Krstića, IT-98-33-T, od 02.08.2001. godine);

21. „Oružane snage bosanskih Srba, među kojima je bilo mnogo jedinica MUP-a koje su patrolirale putem između Kravice i Konjević-Polja i putem između Konjević-Polja i Nove Kasabe, otvorile su vatru na kolonu uz primjenu artiljerijskog oružja, mitraljeza i ručnih bombi.“ (paragraf 221, Tužilac protiv Blagojevića i Jokića, broj IT-02-60, od 17.01.2005. godine);

22. „U periodu od 12. do 17. jula, pripadnici Drinskog korpusa i njemu potčinjenih brigada pretraživali su područje kako bi zarobili muškarce iz kolone.“ (paragraf 222, Tužilac protiv Blagojevića i Jokića, broj IT-02-60, od 17.01.2005. godine);

23. „U Bratuncu je u noći 13. jula bilo parkirano između 80 i 120 autobusa i kamiona, a procjenjuje se da je u njima bilo zatočeno od 3.500 do 4.500 muškaraca bosanskih Muslimana. Veliki broj kamiona i autobusa došao je iz Nove Kasabe i Milića, a drugi autobusi su došli iz Potočara.“ (paragraf 267, *Tužilac protiv Blagojevića i Jokića, broj IT-02-60, od 17.01.2005. godine*);

24. „Od 12. jula, otprilike 2.000 ili 3.000 muškaraca bilo je zatočeno u školi „Vuk Karadžić“ u Bratuncu i objektima oko nje, kao što je sportska dvorana, hangar i obližnja srednja tehnička škola koja se zvala „Sloboda, ime ti je Tito.“ (paragraf 271, *Tužilac protiv Blagojevića i Jokića, broj IT-02-60, od 17.01.2005. godine*);

25. „Ujutro 13. jula, 16 bosanskih Muslimana zarobljenih iz kolone prevezeno je autobusom iz skladišta u Konjević-Polju na obalu rijeke Jadar. Među njima je bio i jedan petnaestogodišnji dječak.“ (paragraf 293, *Tužilac protiv Blagojevića i Jokića, broj IT-02-60, od 17.01.2005. godine*);

26. *Kada su ti muškarci izašli iz autobusa, poredali su ih uz rijeku. Četiri srpska vojnika, koja su s njima došla autobusom, otvorila su vatru iz automatskih pušaka. Jedan od muškaraca bosanskih Muslimana preživio je tako što se bacio u rijeku nakon što je pogođen.*“ (paragraf 293, *Tužilac protiv Blagojevića i Jokića, broj IT-02-60, od 17.01.2005. godine*);

27. „Velika grupa zatvorenika koje su preko noći držali u Bratuncu, rano ujutro 14. jula 1995. godine odvezena je konvojem od 30 autobusa u školu u Grbavcima kod Orahovca.“ (paragraf 220, *Tužilac protiv Krstića, IT-98-33-T, od 02.08.2001. godine*);

28. „Dana 14. jula, zatvorenici bosanski Muslimani zatočeni u Bratuncu i Kravici prebačeni su autobusima u školu u Petkovcima u opštini Zvornik.“ (paragraf 337, *Tužilac protiv Blagojevića i Jokića, broj IT-02-60, od 17.01.2005. godine*);

29. „Bageri i buldožeri Zvorničke brigade koji su od 16. jula 1995. radili u području Kozluka, korišćeni su za radove oko ukopa žrtava egzekucija u Kozluku koje su se dogodile između 14. i 17. jula 1995.“ (paragraf 453, *Tužilac protiv Krstića, IT-98-33-T, od 02.08.2001. godine*);

30. „U međunarodnoj zajednici se osjećala sve veća zabrinutost jer se i dalje nije znalo šta se dogodilo s ogromnim brojem muškaraca bosanskih Muslimana, a VRS i dalje nije dopuštao pristup na srebreničko područje.“ (paragraf 380, *Tužilac protiv Blagojevića i Jokića, broj IT-02-60, od 17.01.2005. godine*);

31. „U periodu od 14. do 19. jula održan je niz sastanaka s predsjednikom Slobodanom Miloševićem i generalom Ratkom Mladićem na kojima su se vodili pregovori o tome da se UNHCR-u i MKCK-u dozvoli pristup na to područje.“ (paragraf 380, *Tužilac protiv Blagojevića i Jokića, broj IT-02-60, od 17.01.2005. godine*);

32. „Približno 17. ili 18. jula, kada je dio preživjelih muškaraca bosanskih Muslimana iz kolone došao u Tuzlu, stigle su i prve vijesti o pogubljenjima i zatočeničkim centrima.“ (paragraf 380, *Tužilac protiv Blagojevića i Jokića, broj IT-02-60, od 17.01.2005. godine*);

33. „Dana 10. avgusta 1995., predstavnik Sjedinjenih Američkih Država podnio je Savjetu bezbjednosti izvještaj u sklopu kojeg je predočio i snimke iz vazduha koji su navodili na zaključak o postojanju masovnih grobnica u blizini Konjević-Polja i Nove Kasabe.“ (paragraf 380, *Tužilac protiv Blagojevića i Jokića, broj IT-02-60, od 17.01.2005. godine*);

II Prijedlog Tužilaštva BiH broj T20 0 KTRZ 0013215 16 od 06.06.2018. godine u preostalom dijelu odbija se kao neosnovan.

2. Prijedlog odbrane optuženog Mila Kosorića za prihvatanje utvrđenih činjenica⁹⁸

Branilac optuženog Mila Kosorića, advokat Dragan Gotovac, dostavio je dana 28.06.2021. godine Prijedlog za prihvatanje utvrđenih činjenica Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (MKSJ) u predmetima *Vujadin Popović i drugi (IT-05-88-T)*, *Zdravko Tolimir (IT-05-88/2-T)* i *Radislav Krstić (IT-98-33-T)*. U obrazloženju Prijedloga, odbrana navodi koristi da predložene činjenice ispunjavaju svih šest kriterija koji su utvrđeni kroz dosadašnju praksu Suda BiH u pogledu prihvatanja činjenica iz predmeta MKSJ kao utvrđenih, zbog čega predlaže da Vijeće iste kao takve i prihvati.

⁹⁸ Rješenje Suda BiH, broj S1 1 K 027404 18 Kri od 07.02.2022. godine

Tužilaštvo BiH u svom pismenom izjašnjenju na predmetni Prijedlog odbrane, kao nerelevantne činjenice smatra one navedene pod brojevima 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 46, 47, 49, 50, 51, 54, 55, 56, 58, 62, 63, 64. Pored toga, Tužilaštvo ističe da se neće posebno izjašnjavati na činjenice koje se odnose na opšte okolnosti zauzimanja Srebrenice kao zaštićene zone, a iz kojih proizilazi da je i VRS, a posebno Drinski korpus i sve brigade Drinskog korpusa, zajedno s MUP-om, učestvovali u akciji na Srebrenicu i da su kritični događaji u ovom predmetu direktan proizvod ili nastavak opsežne, minuciozno planirane organizacije i realizacije plana i naredbe „Krivaja-95“, a koje okolnosti su sadržane u činjenicama pod brojevima: 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 28, 29, 30, 40, 42, 43, 44, 45, 52, 53, 57, 59, 60 i 61.

Nakon razmatranja navedenih kriterija, u kontekstu argumenata koje su iznijeli odbrana i optužba, Vijeće nalazi da predložene činjenice u Prijedlogu odbrane ne ispunjavaju pomenute kriterije da bi ih Vijeće moglo prihvatiti kao utvrđene i u ovom krivičnom predmetu.

Naime, kada su u pitanju činjenice predložene pod brojevima 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 i 10, a koje se uglavnom odnose na sastav i djelovanje Drinskog korpusa, te jedinica unutar istog, Vijeće podsjeća da je dana 08.11.2021. godine izdata Naredba za vještačenje po vještaku vojne struke, a na prijedlog odbrane optuženog Mila Kosorića, prilikom kojeg vještačenja je naložena obaveza vještaku da sačini nalaz i mišljenje, između ostalog, na okolnosti planiranja, rukovođenja i komandovanja VRS, zbog čega je Vijeće navedene utvrđene činjenice odbilo prihvatiti kao takve u ovom krivičnom predmetu.

Nadalje, kada su u pitanju činjenice pobrojanje pod brojevima 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 40, 41, 42, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 62, 63 i 64, Vijeće primjećuje da su iste u direktnoj vezi sa događajima u zaštićenoj zoni Srebrenica u julu 1995. godine, za koji događaj se tereti i sam optuženi, dakle da iste, u sebi, sadrže karakterizacije pravne prirode (široko rasprostranjeni i sistematski napad, genocid), odnosno predstavljaju pravne zaključke pretresnog vijeća MKSJ-a u konkretnim predmetima, o zločinima počinjenim na teritoriji BiH (situacija u Potočarima, odvoženje iz Potočara, kolona bosanskih muslimana u bijegu, događaj u Tišči i slično), kao i činjenice koje se odnose na opšte okolnosti genocida u Srebrenici, Vijeće je odbilo prihvatiti iste.

U konačnici, Vijeće je preostale predložene utvrđene činjenice također odbilo prihvatiti kao takve, imajući u vidu da iste nisu relevantne za ovaj krivični postupak, ali i da se većina pobrojanih činjenica odnosi na akciju na Žepu 1995. godine, što će također biti predmet vještačenja po prijedlogu odbrane optuženog Mila Kosorića, kao i da je Vijeće primijetilo da je u predmetnom Prijedlogu izostala numeracija činjenica od broja 31-39, vjerovatno slučajnom omaškom branioca.

Slijedom navedenog, Vijeće je odlučilo kao u dispozitivu odluke, a u skladu sa članom 4. Zakona o ustupanju predmeta.

3. Prijedlog odbrane optuženog Momčila Tešića za prihvatanje utvrđenih činjenica⁹⁹

Branilac optuženog Momčila Tešića, advokat Rade Golić, dostavio je dana 14.02.2022. godine Prijedlog za prihvatanje utvrđenih činjenica Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (MKSJ) u predmetima *Tužilac protiv Radislava Krstića (IT-98-33-T)* i *Tužilac protiv Blagojevića i Jokića (IT-02-60)*. U obrazloženju Prijedloga, odbrana navodi koristi da predložene činjenice ispunjavaju sve kriterije koje je obrazložilo Vijeće u svojim odlukama od 22.10.2018. i 07.02.2022. godine, te se odbrana potrudila da ne predlaže činjenice o kojima je već odlučeno.

Tužilaštvo BiH u svom pismenom izjašnjenju na predmetni Prijedlog odbrane istaklo je da odbrana u svom Prijedlogu nije argumentirala kako predložene činjenice ispunjavaju kriterije da budu prihvaćene kao utvrđene, smatrajući da iste treba odbiti. S tim u vezi, Tužilaštvo je navelo da činjenice ne ispunjavaju kriterije i da ni jedna od njih nije navedena onako kako je to u izvornoj presudi, kao i da su izvučene iz konteksta.

Nakon razmatranja navedenih kriterija, u kontekstu argumenata koje su iznijeli odbrana i optužba, Vijeće nalazi da predložene činjenice u Prijedlogu odbrane ne ispunjavaju pomenute kriterije da bi ih Vijeće moglo prihvatiti kao utvrđene i u ovom krivičnom predmetu.

Naime, Vijeće je predložene utvrđene činjenice odbilo prihvatiti kao takve, imajući u vidu da iste nisu relevantne za ovaj krivični postupak, obzirom da se iste uglavnom odnose na

⁹⁹ Rješenje Suda BiH, broj S1 1 K 027404 18 Kri od 17.05.2022. godine

dogadaje iz 1992. godine, ali i da predložene činjenice nisu navedene onako kako je to naznačeno u pomenutim presudama MKSJ, kao i da se činjenica pod brojem 3. odnosi na nalaz i mišljenje vještaka saslušanog u toku postupka pred MKSJ.

Također, kada je u pitanju navod odbrane koji se odnosi na poseban prijedlog odbrane da se u dokazni materijal uvrste određeni propisi za koje odbrana smatra da su bili primjenjivani i u vrijeme oružanog sukoba iz tačke 1. odluke Suda od 22.10.2018. godine, Vijeće ističe da će se ovakav prijedlog odbrane razmatrati neposredno na glavnom pretresu, odnosno, u trenutku kada se bude odlučivalo o eventualnom prijedlogu dokaza odbrane optuženog.

Slijedom navedenog, Vijeće je odlučilo kao u dispozitivu odluke, a u skladu sa članom 4. Zakona o ustupanju predmeta.

VIII ANEKS B

a) Materijalni dokazi Tužilaštva BiH

T – 1	dvije fotografije potpisane od strane svjedoka Dedić Enise
T - 2	Zapisnik o saslušanju svjedok Save Čelikovića, Ministarstvo sigurnosti, Državna agencija za istrage i zaštitu, Sektor za istraživanje ratnih zločina i krivičnih djela kažnjivih po međunarodnom humanitarnom pravu, broj 16-06/1-04-1-254/17 od 28.02.2017. godine;
T – 3	Fotografija označena i potpisana od strane svjedoka Ademović Samira;
T – 4	Zapisnik o saslušanju svjedoka Milenka Komlenovića, Tužilaštvo BiH, broj T20 0 KTRZ 0002973 07 od 12.10.2016. godine, sa prilogom Transkript o saslušavanju svjedoka Milenka Komlenovića u predmetu broj: T20 0 KTRZ 0002973 07 od 12.10.2016. godine i fotografija označena i potpisana od strane svjedoka Milenka Komlenovića od 23.10.2018. godine;
T – 5	Zapisnik o saslušanju svjedoka Živka Đokića, Tužilaštvo BiH, broj T20 0 KTRZ 0013215 16 od 19.10.2017. godine;
T – 6	Zapisnik o saslušanju svjedoka MK – 3, Tužilaštvo BiH, broj T20 0 KTRZ 0013215 16 od 22.06.2017. godine;

T – 7	Zapisnik o saslušanju svjedoka Đurić Radiše, Ministarstvo sigurnosti, Državna agencija za istrage i zaštitu, Sektor za istraživanje ratnih zločina i krivičnih djela kažnjivih po međunarodnom humanitarnom pravu, broj: 16-06/1 – 04 – 1 – 252/17 od 27.02.2017. godine;
T – 8	Fotografije predočene svjedoku Majstorović Stanimir na ročištu 08.02.2019. godine, broj T20 0 KTRZ 0002973 07
T – 9	Zapisnik o saslušanju svjedoka Šargić Boško, Tužilaštvo Bosne i Hercegovine, T20 0 KTRZ 0002973 07 od 24.11.2016. godine
T – 10	Zapisnik o saslušanju svjedoka Stanislav Prodanović, Tužilaštvo Bosne i Hercegovine, T20 0 KTRZ 0013215 16 od 18.05.2017. godine
T – 11	Zapisnik o saslušanju svjedoka Stevo Lazarević, Tužilaštvo BiH, broj T20 0 KTRZ 0002973 07 od 19.09.2016. godine;
T – 12	Zapisnik o saslušanju svjedoka MK – 9, Ministarstvo sigurnosti, Državna agencija za istrage i zaštitu, Centar za istraživanje ratnih zločina, broj 16-04/2-6-04-2-734/11 od 02.11.2011. godine
T – 13	Zapisnik o saslušanju svjedoka Desimir Vasiljević, Tužilaštvo BiH, broj T20 0 KTRZ 0002973 07 od 03.02.2016. godine;
T – 14	Zapisnik o saslušanju svjedoka Murat Šiljković, Ministarstvo sigurnosti, Državna agencija za istrage i zaštitu, Sektor za istraživanje ratnih zločina i krivičnih djela kažnjivih po međunarodnom humanitarnom pravu, broj 16-06/1-04-2-802/16 od 13.07.2016. godine;
T – 15	Izvod iz matične knjige umrlih za svjedoka Čvorić Radislava, opština Zvornik, broj 05/2-202-1-346/18 od 24.07.2018. godine, Zapisnik o saslušanju svjedoka Radislava Čvorića, Ministarstvo sigurnosti, Državna agencija za istrage i zaštitu, broj 16-06/1-04-1-226/17 od 23.02.2017. godine;
T – 16	Zapisnik o saslušanju svjedoka Vuković Vojo, Tužilaštvo BiH, broj T20 0 KTRZ 0013215 16 od 29.08.2017. godine;
T – 17	Zapisnik o saslušanju svjedoka Dragan Milovanović, Tužilaštvo BiH, broj T20 0 KTRZ 0013215 16 od 08.06.2017. godine;
T – 18	Zapisnik o saslušanju svjedoka Dragiša Bjelogrić, Tužilaštvo BiH, broj T20 0 KTRZ 0002973 07 od 17.11.2016. godine;

T – 19	Zapisnik o saslušanju svjedoka Željko Bašić, Tužilaštvo BiH, broj T20 0 KTRZ 0002973 07 od 24.08.2016. godine, Zapisnik o saslušanju svjedoka Željko Bašić, Tužilaštvo BiH, broj T20 0 KTRZ 0002973 07 od 16.11.2016. godine;
T – 20	Zapisnik o saslušanju svjedoka Sedina Salčinović, Ministarstvo sigurnosti, Državna agencija za istrage i zaštitu, Sektor za istraživanje ratnih zločina i krivičnih djela kažnjivih po međunarodnom humanitarnom pravu, broj 16-06/1 – 04 – 1 – 695/17 od 14.06.2017. godine;
T – 21	Zapisnik o saslušanju svjedoka Mirče Dragić, Tužilaštvo BiH, broj T20 0 KTRZ 0013215 16 od 22.05.2017. godine, Putni radni list br 28/3 – 196, VP 7111 Vlasenica;
T – 22	Zapisnik o saslušanju svjedoka Branko Đurić, Tužilaštvo BiH, broj T 20 0 KTRZ 0013215 16 od 07.06.2017. godine;
T – 23	Zapisnik o saslušanju svjedoka Nenada Borosa, Tužilaštvo BiH, broj T20 0 KTRZ 0002973 07 od 21.09.2016. godine;
T – 24	Zapisnik o saslušanju svjedoka Dragoljuba Jevtića, Ministarstvo sigurnosti, Državna agencija za istrage i zaštitu, Sektor za istraživanje ratnih zločina i krivičnih djela kažnjivih po međunarodnom humanitarnom pravu, broj 16-06/1-04-1-285/17 od 06.03.2017. godine;
T – 25	Zapisnik o saslušanju svjedoka Dragiša Matić, Ministarstvo sigurnosti, Državna agencija za istrage i zaštitu, Sektor za istraživanje ratnih zločina i krivičnih djela kažnjivih po međunarodnom humanitarnom pravu, broj 16-06/1 – 04 – 1-284/17 od 06.03.2017. godine;
T – 26	Zapisnik o saslušanju svjedoka Momira Sokanovića, Tužilaštvo BiH, broj T20 0 KTRZ 0013215 16 od 16.06.2017. godine;
T – 27	Zapisnik o saslušanju svjedoka Đuričić Dragutina, Ministarstvo sigurnosti, Državna agencija za istrage i zaštitu, Sektor za istraživanje ratnih zločina i krivičnih djela kažnjivih po međunarodnom humanitarnom pravu, broj 16-06/1-04-1-318/17 od 10.03.2017. godine;
T – 28	Zapisnik o saslušanju svjedoka Radomira Jokića, Tužilaštvo BiH, broj T20 0 KTRZ 0013215 16 od 12.10.2017. godine, Srebrenica i Dopis Suda Bosne i Hercegovine broj S1 1 K029228 18 Kri od 12.03.2019. godine

T – 29	Zapisnik o saslušanju svjedoka Petra Jokića, Tužilaštvo BiH, broj T20 0 KTRZ 0013215 16 od 16.11.2017. godine, Srebrenica i Dopis Suda Bosne i Hercegovine broj S1 1 K 029228 18 Kri od 18.03.2019. godine i Izvod iz MKU, opština Vlasenica, broj: 05/2-202-1-284/20 od 10.09.2020. godine
T – 30	Zapisnik o saslušanju svjedoka Velimira Stojišića, SIPA, broj: 16-06/1-04-1-294/17, Sarajevo, od 09.03.2017. godine
T – 31	Fotoalbum- Tužilaštvo BiH, broj T20 0 KTRZ 0002973 07 od 11.07.2016. godine; Foto-dokumentacija lica mjesta, lokalitet osnovna škola Luke, opština Vlasenica, SIPA, broj 16-10/6-135-FD/16 od 20.12.2016. godine i skice lica mjesta sačinjena od strane svjedoka pred MKSJ
T – 32	<ul style="list-style-type: none"> - Spisak identifikovanih iz masovne grobnice MRŠ01 VLA, - CD sa izvještajem vještaka medicinske struke dr Kešetović, - Skica lica mjesta, Ministarstvo sigurnosti, Državna agencija za istrage i zaštitu, broj 16-10/6-136-SLM/16 od 29.11.2016. godine, - Naredba za izradu izvještaja vještaka, Tužilaštvo BiH broj T20 0 KTRZ 0013215 16 od 11.10.2017. godine, - Dopis Suda Bosne i Hercegovine, broj X-KRN-09/715 od 25.06.2009. godine, sa prilogom Zapisnik o ekshumaciji, Kantonalno tužilaštvo Tuzlanskog kantona, broj Kta.br.RZ-27/09 od 25.05.2009. godine, - Prijedlog za izdavanje naredbe za ekshumaciju ljudskih ostataka, njihov pregled, obdukciju i identifikaciju, te vještačenje ostataka i lica mjesta, Tužilaštvo BiH, broj KTN – RZ 36/08 od 11.05.2009. godine - Naredba za ekshumaciju ljudskih ostataka, njihov pregled, obdukcija i identifikacija, te vještačenje ostataka pronađenih na licu mjesta, Sud Bosne i Hercegovine, broj X – KRN – 09/715 od 12.05.2009. godine

- Izvještaj o sudsko medicinskoj ekspertizi, broj slučaja MRŠ01 VLA 006 general bag, lokalitet Mršići općina Vlasenica u periodu od 25.05.2009. godine do 29.05.2009. godine, Kantonalno tužilaštvo Tuzlanskog kantona, broj KTA – RZ.27/09 od 15.06.2009. godine

- Zapisnik o utvrđivanju identiteta za lice Kapetanović Hasan, Univerzitetski klinički centar Tuzla broj 720/11 od 27.12.2011. godine, Potvrda o smrti za lice Kapetanović Hasan, JZU UKC Tuzla od 27.12.2011. godine, DNA report za lice Kapetanović Hasan broj ID ICMP 15282 od 09.03.2011. godine, Izvještaj o reasocijaciji posmrtnih ostataka, dr med.sci. Rifat Kešetović, broj MRŠ01VLA031T od 27.12.2011. godine, Izvještaj o sudsko medicinskoj ekspertizi, broj slučaja MRŠ01VLA031T, Kantonalno tužilaštvo Tuzlanskog kantona, broj KTA – RZ.27/09 od 17.06.2009. godine;

- Zapisnik o utvrđivanju identiteta za lice Velić Abdulkadir, Univerzitetski klinički centar Tuzla broj 154/10 od 08.03.2010. godine, Potvrda o smrti za lice Velić Abdulkadir, JZU UKC Tuzla od 08.03.2010. godine, DNA report za lice Velić Abdulkadir broj ICMP ID 12429 od 16.10.2009. godine, Izvještaj o reasocijaciji posmrtnih ostataka, dr med.sci. Rifat Kešetović, broj MRŠ01 VLA027T od 08.03.2010. godine, Izvještaj o sudsko medicinskoj ekspertizi, broj slučaja MRŠ01VLA027T, Kantonalno tužilaštvo Tuzlanskog kantona, broj KTA – RZ.27/09 od 17.06.2009. godine;

- Zapisnik o utvrđivanju identiteta za lice Kajić Hamdija, Univerzitetski klinički centar Tuzla broj 91/10 od 08.02.2010. godine, Potvrda o smrti za lice Kajić Hamdija, JZU UKC Tuzla od 08.02.2010. godine, DNA report za lice Kajić Hamdija broj ICMP ID 3147 od 09.10.2009. godine, Izvještaj o reasocijaciji posmrtnih ostataka, dr med.sci. Rifat Kešetović, broj MRŠ01VLA014T od 08.02.2010. godine, Izvještaj o sudsko medicinskoj ekspertizi, broj slučaja MRŠ01VLA014T, Kantonalno tužilaštvo Tuzlanskog kantona, broj KTA – RZ.27/09 od 17.06.2009. godine;

- Zapisnik o utvrđivanju identiteta za lice Ademović Medo, Univerziteti klinički centar Tuzla broj 119/10 od 16.02.2010. godine, Potvrda o smrti za lice Ademović Medo, JZU UKC Tuzla od 16.02.2010. godine, DNA report za lice Ademović Medo broj ICMP ID 9222 od 09.10.2009. godine, Izvještaj o reasocijaciji posmrtnih ostataka, dr med.sci. Rifat Kešetović, broj MRŠ01VLA013T od 16.02.2010. godine, Izvještaj o sudsko medicinskoj ekspertizi, broj slučaja MRŠ01VLA013T, Kantonalno tužilaštvo Tuzlanskog kantona, broj KTA – RZ.27/09 od 15.06.2009. godine;

- Zapisnik o utvrđivanju identiteta za lice Ademović Medo, Univerziteti klinički centar Tuzla broj 119/10 od 16.02.2010. godine, Potvrda o smrti za lice Ademović Medo, JZU UKC Tuzla od 16.02.2010. godine, DNA report za lice Ademović Medo broj ICMP ID 9222 od 09.10.2009. godine, Izvještaj o reasocijaciji posmrtnih ostataka, dr med.sci. Rifat Kešetović, broj MRŠ01VLA013T od 16.02.2010. godine, Izvještaj o sudsko medicinskoj ekspertizi, broj slučaja MRŠ01VLA013T, Kantonalno tužilaštvo Tuzlanskog kantona, broj KTA – RZ.27/09 od 15.06.2009. godine;

- Zapisnik o utvrđivanju identiteta za lice Ćerimović Avdija, Univerziteti klinički centar Tuzla broj 171/10 od 09.03.2010. godine, Potvrda o smrti za lice Ćerimović Avdija, JZU UKC Tuzla od 09.03.2010. godine, DNA report za lice Ćerimović Avdija broj ICMP ID 1373 od 08.10.2009. godine, Izvještaj o reasocijaciji posmrtnih ostataka, dr med.sci. Rifat Kešetović, broj MRŠ01VLA030T od 09.03.2010. godine, Izvještaj o sudsko medicinskoj ekspertizi, broj slučaja MRŠ01VLA030T, Kantonalno tužilaštvo Tuzlanskog kantona, broj KTA – RZ.27/09 od 18.06.2009. godine;

- Zapisnik o utvrđivanju identiteta za lice Avdurahmanović Hajrudin, Univerziteti klinički centar Tuzla broj 181/10 od 10.03.2010. godine, Potvrda o smrti za lice Avdurahmanović Hajrudin, JZU UKC Tuzla od 10.03.2010. godine, DNA report za lice Avdurahmanović Hajrudin broj ICMP ID 13818 od 07.09.2009. godine, Izvještaj o reasocijaciji posmrtnih ostataka, dr med.sci. Rifat Kešetović, broj MRŠ01VLA012T od 10.03.2010.

godine, Izvještaj o sudsko medicinskoj ekspertizi, broj slučaja MRŠ01VLA012T, Kantonalno tužilaštvo Tuzlanskog kantona, broj KTA – RZ.27/09 od 16.06.2009. godine;

- Zapisnik o utvrđivanju identiteta za lice Jahić Ismet, Univerzitetski klinički centar Tuzla broj 226/10 od 17.03.2010. godine, Potvrda o smrti za lice Jahić Ismet, JZU UKC Tuzla od 17.03.2010. godine, DNA report za lice Jahić Ismet broj ICMP ID 10430 od 09.09.2009. godine, Izvještaj o reasocijaciji posmrtnih ostataka, dr med.sci. Rifat Kešetović, broj MRŠ01VLA025T od 17.03.2010. godine, Izvještaj o sudsko medicinskoj ekspertizi, broj slučaja MRŠ01VLA025T, Kantonalno tužilaštvo Tuzlanskog kantona, broj KTA – RZ.27/09 od 16.06.2009. godine;

- Zapisnik o utvrđivanju identiteta za lice Muminović Safet, Univerzitetski klinički centar Tuzla broj 279/10 od 29.03.2010. godine, Potvrda o smrti za lice Muminović Safet, JZU UKC Tuzla od 29.03.2010. godine, DNA report za lice Muminović Safet broj ICMP ID 7110 od 09.10.2009. godine, Izvještaj o reasocijaciji posmrtnih ostataka, dr med.sci. Rifat Kešetović, broj MRŠ01VLA015T od 29.03.2010. godine, Izvještaj o sudsko medicinskoj ekspertizi, broj slučaja MRŠ01VLA015T, Kantonalno tužilaštvo Tuzlanskog kantona, broj KTA – RZ.27/09 od 17.06.2009. godine;

- Zapisnik o utvrđivanju identiteta za lice Smajić Hasan, Univerzitetski klinički centar Tuzla broj 413/10 od 05.05.2010. godine, Potvrda o smrti za lice Smajić Hasan, JZU UKC Tuzla od 05.05.2010. godine, DNA report za lice Smajić Hasan broj ICMP ID 1849 od 14.10.2009. godine, Izvještaj o reasocijaciji posmrtnih ostataka, dr med.sci. Rifat Kešetović, broj MRŠ01VLA011T od 05.05.2010. godine, Izvještaj o sudsko medicinskoj ekspertizi, broj slučaja MRŠ01VLA011T, Kantonalno tužilaštvo Tuzlanskog kantona, broj KTA – RZ.27/09 od 15.06.2009. godine;

- Zapisnik o utvrđivanju identiteta za lice Hasić Zajim, Univerzitetski klinički centar Tuzla broj 516/10 od 24.05.2010. godine, Potvrda o smrti za lice

Hasić Zajim, JZU UKC Tuzla od 24.05.2010. godine, DNA report za lice Hasić Zajim broj ICMP ID 9057 od 22.10.2009. godine, Izvještaj o reasocijaciji posmrtnih ostataka, dr med.sci. Rifat Kešetović, broj MRŠ01VLA010T od 24.05.2010. godine, Izvještaj o sudsko medicinkoj ekspertizi, broj slučaja MRŠ01VLA010T, Kantonalno tužilaštvo Tuzlanskog kantona, broj KTA – RZ.27/09 od 15.06.2009. godine;

- Zapisnik o utvrđivanju identiteta za lice Šabanović Habib, Univerzitetski klinički centar Tuzla broj 584/10 od 10.06.2010. godine, Potvrda o smrti za lice Šabanović Habib, JZU UKC Tuzla od 10.06.2010. godine, DNA report za lice Šabanović Habib broj ICMP ID 21645 od 07.09.2009. godine, Izvještaj o reasocijaciji posmrtnih ostataka, dr med.sci. Rifat Kešetović, broj MRŠ01VLA023T od 10.06.2010. godine, Izvještaj o sudsko medicinkoj ekspertizi, broj slučaja MRŠ01VLA023T, Kantonalno tužilaštvo Tuzlanskog kantona, broj KTA – RZ.27/09 od 19.06.2009. godine;

- Zapisnik o utvrđivanju identiteta za lice Đogaz Hamed, Univerzitetski klinički centar Tuzla broj 626/10 od 22.06.2010. godine, Potvrda o smrti za lice Đogaz Hamed, JZU UKC Tuzla od 22.06.2010. godine, DNA report za lice Đogaz Hamed broj ICMP ID 11858 od 17.09.2009. godine, Izvještaj o reasocijaciji posmrtnih ostataka, dr med.sci. Rifat Kešetović, broj MRŠ01VLA033T od 22.06.2010. godine, Izvještaj o sudsko medicinkoj ekspertizi, broj slučaja MRŠ01VLA033T, Kantonalno tužilaštvo Tuzlanskog kantona, broj KTA – RZ.27/09 od 18.06.2009. godine;

- Zapisnik o utvrđivanju identiteta za lice Ahmić Mirsad, Univerzitetski klinički centar Tuzla broj 816/10 od 20.12.2010. godine, Potvrda o smrti za lice Ahmić Mirsad, JZU UKC Tuzla od 20.12.2010. godine, DNA report za lice Ahmić Mirsad broj ICMP ID 15824 od 26.11.2009. godine, Izvještaj o reasocijaciji posmrtnih ostataka, dr med.sci. Rifat Kešetović, broj MRŠ01VLA032T od 20.12.2010. godine, Izvještaj o sudsko medicinkoj ekspertizi, broj slučaja MRŠ01VLA032T, Kantonalno tužilaštvo Tuzlanskog kantona, broj KTA – RZ.27/09 od 16.06.2009. godine;

- Zapisnik o utvrđivanju identiteta za lice Bečić Azem, Univerziteti klinički centar Tuzla broj 147/11 od 06.04.2011. godine, Potvrda o smrti za lice Bečić Azem, JZU UKC Tuzla od 06.04.2011. godine, DNA report za lice Bečić Azem broj ICMP ID 520 od 18.02.2010. godine, Izvještaj o sudsko medicinkoj ekspertizi, broj slučaja MRŠ01VLA024T, Kantonalno tužilaštvo Tuzlanskog kantona, broj KTA – RZ.27/09 od 18.06.2009. godine;

- Zapisnik o utvrđivanju identiteta za lice Mustafić Rizo, Univerziteti klinički centar Tuzla broj 166/11 od 08.04.2011. godine, Potvrda o smrti za lice Mustafić Rizo, JZU UKC Tuzla od 08.04.2011. godine, DNA report za lice Mustafić Rizo broj ICMP ID 10134 od 14.10.2009. godine, Izvještaj o reasocijaciji posmrtnih ostataka, dr med.sci. Rifat Kešetović, broj MRŠ01VLA020T od 08.04.2011. godine, Izvještaj o sudsko medicinkoj ekspertizi, broj slučaja MRŠ01VLA020T, Kantonalno tužilaštvo Tuzlanskog kantona, broj KTA – RZ.27/09 od 16.06.2009. godine;

- Zapisnik o utvrđivanju identiteta za lice Mustafić Fuad, Univerziteti klinički centar Tuzla broj 423/11 od 13.06.2011. godine, Potvrda o smrti za lice Mustafić Fuad, JZU UKC Tuzla od 13.06.2011. godine, DNA report za lice Mustafić Mirsad ili Fuad ili Alija broj ICMP ID 5752 od 09.09.2009. godine, Izvještaj o reasocijaciji posmrtnih ostataka, dr med.sci. Rifat Kešetović, broj MRŠ01VLA022T od 13.06.2011. godine, Izvještaj o sudsko medicinkoj ekspertizi, broj slučaja MRŠ01VLA022T, Kantonalno tužilaštvo Tuzlanskog kantona, broj KTA – RZ.27/09 od 18.06.2009. godine;

- Foto – dokumentacija MRŠ01VLA – lice mjesta, Ministarstvo unutrašnjih poslova Tuzla, broj 08-02/3-5-04.6-2374/09 od 01.06.2009. godine

- Foto – dokumentacija MRŠ01VLA – obrada, Ministarstvo unutrašnjih poslova Tuzla, broj 08-02/3-5-04.6-2374/09 od 26.06.2009. godine

	<p>- Skica lica mjesta MRŠ01VLA, Ministarstvo unutrašnjih poslova Tuzla, broj 08-02/3-5-04.6-2374/09 od 01.06.2009. godine</p> <p>- Izvještaj za posmrtno ostatke, dr.med.sci Rifat Kešetović, vještak medicinske struke, podoblast sudska medicina od 27.11.2017. godine, sa prilogom Biografija vještaka Rifata Kešetovića</p> <p>- rješenje o naknadi troškova vještaku Rifatu Kešetoviću, Tužilaštvo BiH broj T 20 0 KTRZ 0013215 16 od 01.12.2017. godine</p> <p>- PIP lista na CD – u</p>
T – 33	Zapisnik o primo-predaji ovjerenih fotokopija dokumenata iz Arhiva VRS ovlaštenom službenom licu Tužilaštva BiH, sa spiskom ovjerenih fotokopija iz Arhiva VRS koje se predaju, Zajednički štab OS BiH, Operativna komanda OS BiH, 6. pješadijska brigada, broj: 16-14-15-26-04-1-2-75/16 od 22.12.2016. godine;
T – 34	Knjiga evidencije postavljenja starešina po ratnoj formaciji, Vojska Republike Srpske, Glavni štab, 1. Vlasenička brigada, 1994. godine;
T – 35	Vanredni borbeni izvještaj, Komanda 1. VLPBR., str. pov. broj: 02/234-2/95 od 18.08.1995. godine;
T – 36	Redovni borbeni izvještaj, Komanda 1. VLPBR, str. pov. broj: 01-13-216 od 05.08.1995. godine;
T – 37	Redovni borbeni izvještaj, Komanda 1. VLPBR, str. pov. broj: 01-13-211 od 30.07.1995. godine;
T – 38	Redovni borbeni izvještaj, Komanda 1. VLPBR, str. pov. broj: 01-13-208 od 28.07.1995. godine;
T – 39	Redovni borbeni izvještaj, Komanda 1. VLPBR, str. pov. broj: 01-13-207 od 27.07.1995. godine;
T – 40	Redovni borbeni izvještaj, Komanda 1. VLPBR, str. pov. broj: 01-13-204 od 24.07.1995. godine;
T – 41	Redovni borbeni izvještaj, Komanda 1. VLPBR, str. pov. broj: 01-13-203 od 23.07.1995. godine;

T – 42	Redovni borbeni izvještaj, Komanda 1. VLPBR, str. pov. broj: 01-13-199 od 19.07.1995. godine;												
T – 43	Redovni borbeni izvještaj, Komanda 1. VLPBR, str. pov. broj: 01-13-197 od 17.07.1995. godine;												
T – 44	Redovni borbeni izvještaj, Komanda 1. VLPBR, str. pov. broj: 01-13-196 od 16.07.1995. godine;												
T – 45	Redovni borbeni izvještaj, Komanda 1. VLPBR, str. pov. broj: 01-13-195 od 14.07.1995. godine;												
T – 46	Redovni borbeni izvještaj, Komanda 1. VLPBR, broj: 01-13-194 od 13.07.1995. godine;												
T – 47	Karta-Izvod plan PVO Drinskog korpusa u odbrani za 1. VLPBR;												
T – 48	Karta-Izvod plan Drinskog korpusa u odbrani 1. VLPBR za operaciju „Štit-95“;												
T – 49	Plan rada komande 1. VLPBR za juni 1995. godine, Težišni zadaci 1. VLPBR za juni 1995. godine;												
T – 50	Plan rada komande 1. VLPBR za juli 1995. godine;												
T – 51	Plan rada komande 1. VLPBR za avgust 1995. godine												
T – 52	Izveštaj, Komanda 1. VLPBR, Vojna policija od 25.11.1995. godine;												
T – 53	Izveštaj o disciplinskim greškama i disciplinskim mjerama, Komanda 1. VLPBR, pov. broj: 07-370-1/94 od 24.08.1994. godine;												
T – 54	<table border="1"> <tr> <td>a</td> <td>Naredba, Komanda 1. VLPBR, pov. broj: 01/175-13 od 26.06.1995. godine;</td> </tr> <tr> <td>b</td> <td>Rješenje, Komanda Drinskog korpusa, pov. broj:16/15 od 02.07.1995. godine;</td> </tr> <tr> <td>c</td> <td>Krivična prijava protiv Milošević Jovana, Vojna pošta 7344 Vlasenica, pov. broj: 01/121-27/95 od 13.07.1995. godine;</td> </tr> <tr> <td>d</td> <td>Krivična prijava protiv Nikolić Dušana, Vojna pošta 7344 Vlasenica, broj: 01/121-26/95 od 15.07.1995. godine;</td> </tr> <tr> <td>e</td> <td>Naredba, Komanda 1. VLPBR, pov. broj: 01-195-1/95 od 06.07.1995. godine;</td> </tr> <tr> <td>f</td> <td>Spisak V/O 1. VLPBR Vlasenica, kojima su izrečene disciplinske mjere-kazne u 1994. godini, Komanda 1. VLPBR, pov. broj: 01/175-31/95 od 05.09.1995. godine;</td> </tr> </table>	a	Naredba, Komanda 1. VLPBR, pov. broj: 01/175-13 od 26.06.1995. godine;	b	Rješenje, Komanda Drinskog korpusa, pov. broj:16/15 od 02.07.1995. godine;	c	Krivična prijava protiv Milošević Jovana, Vojna pošta 7344 Vlasenica, pov. broj: 01/121-27/95 od 13.07.1995. godine;	d	Krivična prijava protiv Nikolić Dušana, Vojna pošta 7344 Vlasenica, broj: 01/121-26/95 od 15.07.1995. godine;	e	Naredba, Komanda 1. VLPBR, pov. broj: 01-195-1/95 od 06.07.1995. godine;	f	Spisak V/O 1. VLPBR Vlasenica, kojima su izrečene disciplinske mjere-kazne u 1994. godini, Komanda 1. VLPBR, pov. broj: 01/175-31/95 od 05.09.1995. godine;
a	Naredba, Komanda 1. VLPBR, pov. broj: 01/175-13 od 26.06.1995. godine;												
b	Rješenje, Komanda Drinskog korpusa, pov. broj:16/15 od 02.07.1995. godine;												
c	Krivična prijava protiv Milošević Jovana, Vojna pošta 7344 Vlasenica, pov. broj: 01/121-27/95 od 13.07.1995. godine;												
d	Krivična prijava protiv Nikolić Dušana, Vojna pošta 7344 Vlasenica, broj: 01/121-26/95 od 15.07.1995. godine;												
e	Naredba, Komanda 1. VLPBR, pov. broj: 01-195-1/95 od 06.07.1995. godine;												
f	Spisak V/O 1. VLPBR Vlasenica, kojima su izrečene disciplinske mjere-kazne u 1994. godini, Komanda 1. VLPBR, pov. broj: 01/175-31/95 od 05.09.1995. godine;												

	g	Spisak V/O 1. VLPBR Vlasenica, kojima su izrečene disciplinske mjere-kazne u 1993. godini, Komanda 1. VLPBR, pov.broj: 01/175-31/95 od 05.09.1995. godine;
	h	Spisak V/O 1. VLPBR Vlasenica, kojima su izrečene disciplinske mjere-kazne u 1992. godini-Komanda 1. VLPBR, pov. broj: 01/175-31/95 od 09.09.1995. godine;
	i	Spisak V/O 1. VLPBR Vlasenica, kojima su izrečene disciplinske mjere-kazne u 1995. godini, Komanda 1. VLPBR, pov. broj: 01/175-31/95 od 09.09.1995. godine;
	j	Spisak V/O 1. VLPBR Vlasenica, kojima su izrečene disciplinske mjere-kazne u 1995. godini-Komanda 1. VLPBR, pov. broj: 01/175-31/95 od 09.09.1995. godine;
	k	Analiza izrečenih disciplinskih mjera, disc. kazni, pokrenutih krivičnih postupaka kao i okončanih krivičnih postupaka, Komanda 1. Vlaseničke LPBR, pov. broj: 01/359-1 od 06.12.1995. godine;
	l	Spisak V/O za koje su podnesene krivične prijave zbog samovoljnog udaljenja iz jedinice i po drugim osnovama u 1994. godini, Komanda 1. Vlaseničke LPBR Vlasenica, pov. broj: 01/121-31/95 od 12.09.1995. godine;
	m	Naredba komandanta 1. Vlaseničke LPBR broj: 01-72/94, od 20.04.1994. godine;
	n	Krivična prijava, Vojna pošta 7344 Vlasenica, pov. broj: 01-448/94 od 13.09.1994. godine;
	o	Krivična prijava protiv Matić Dragana, Vojna pošta 7344 Vlasenica, broj: 01-121-19/95 od 08.07.1995. godine;
T – 55		Odgovor Ministarstva rada i boračko invalidske zaštite RS, Odjeljenje za vojne evidencije učesnika odbrambeno – otadžbinskog rata, broj 16-03/3.2-1-835-569/17 od 31.05.2017. godine sa priložima obrazaca VOB-8 za lica Kosorić Mila, Stojišić Borislava, Tešić Momčila, Lukić Vladana i Drakulić Rajka
T – 56		Obavještenje, opština Vlasenica, Opštinska uprava opštine Vlasenica, Odjeljenje za opštu upravu, broj: 03/13-835-9/17 od 30.05.2017. godine;

T – 57	Dopis, opština Vlasenica, Opštinska uprava opštine Vlasenica, Odjeljenje za opštu upravu, broj:03/13-835-8/17 od 19.05.2017. godine, sa prilogom Jedinični karton za Tešić Momčila										
T – 58	Dopis, opština Vlasenica, Opštinska uprava opštine Vlasenica, Odjeljenje za opštu upravu, broj: 03/13-835-8717 od 12.05.2017. godine, sa prilogom AMJK za Stojišić Borislava, Drakulić Rajka, Tešić Momčila i MKJ Lukić Vladana										
T – 59	Zapisnik o kriminalističko – tehničkoj obradi lica mjesta, Ministarstvo sigurnosti, Državna agencija za istrage i zaštitu, Sektor za istraživanje ratnih zločina i krivičnih djela kažnjivih po međunarodnom humanitarnom pravu, broj: 16-06/1-04-2-182/09 od 29.11.2016. godine,										
T – 60	<table border="1"> <tr> <td>a</td> <td>Skica lica mjesta, Ministarstvo sigurnosti, Državna agencija za istrage i zaštitu, broj:16-10/6-135-SLM/16, lokalitet Luke, opština Vlasenica (osnovna škola) od 29.11.2016. godine;</td> </tr> <tr> <td>b</td> <td>Skica lica mjesta, Ministarstvo sigurnosti, Državna agencija za istrage i zaštitu, broj:16-10/6-134-SLM/16, lokalitet Luke, opština Vlasenica od 29.11.2016. godine;</td> </tr> <tr> <td>c</td> <td>Foto-dokumentacija, Ministarstvo sigurnosti, Državna agencija za istrage i zaštitu, lokalitet Mršići, opština Vlasenica, broj: 16-10/6-136-FD/16 od 29.11.2016. godine;</td> </tr> <tr> <td>d</td> <td>Foto-dokumentacija, Ministarstvo sigurnosti, Državna agencija za istrage i zaštitu, lokalitet Osnovna škola-Luke, opština Vlasenica, broj: 16-10/6-135-FD/16 od 29.11.2016. godine;</td> </tr> <tr> <td>e</td> <td>Foto-dokumentacija, Ministarstvo sigurnosti, Državna agencija za istrage i zaštitu, lokalitet Luke, opština Vlasenica, broj: 16-10/6-134-FD/16 od 29.11.2016. godine;</td> </tr> </table>	a	Skica lica mjesta, Ministarstvo sigurnosti, Državna agencija za istrage i zaštitu, broj:16-10/6-135-SLM/16, lokalitet Luke, opština Vlasenica (osnovna škola) od 29.11.2016. godine;	b	Skica lica mjesta, Ministarstvo sigurnosti, Državna agencija za istrage i zaštitu, broj:16-10/6-134-SLM/16, lokalitet Luke, opština Vlasenica od 29.11.2016. godine;	c	Foto-dokumentacija, Ministarstvo sigurnosti, Državna agencija za istrage i zaštitu, lokalitet Mršići, opština Vlasenica, broj: 16-10/6-136-FD/16 od 29.11.2016. godine;	d	Foto-dokumentacija, Ministarstvo sigurnosti, Državna agencija za istrage i zaštitu, lokalitet Osnovna škola-Luke, opština Vlasenica, broj: 16-10/6-135-FD/16 od 29.11.2016. godine;	e	Foto-dokumentacija, Ministarstvo sigurnosti, Državna agencija za istrage i zaštitu, lokalitet Luke, opština Vlasenica, broj: 16-10/6-134-FD/16 od 29.11.2016. godine;
a	Skica lica mjesta, Ministarstvo sigurnosti, Državna agencija za istrage i zaštitu, broj:16-10/6-135-SLM/16, lokalitet Luke, opština Vlasenica (osnovna škola) od 29.11.2016. godine;										
b	Skica lica mjesta, Ministarstvo sigurnosti, Državna agencija za istrage i zaštitu, broj:16-10/6-134-SLM/16, lokalitet Luke, opština Vlasenica od 29.11.2016. godine;										
c	Foto-dokumentacija, Ministarstvo sigurnosti, Državna agencija za istrage i zaštitu, lokalitet Mršići, opština Vlasenica, broj: 16-10/6-136-FD/16 od 29.11.2016. godine;										
d	Foto-dokumentacija, Ministarstvo sigurnosti, Državna agencija za istrage i zaštitu, lokalitet Osnovna škola-Luke, opština Vlasenica, broj: 16-10/6-135-FD/16 od 29.11.2016. godine;										
e	Foto-dokumentacija, Ministarstvo sigurnosti, Državna agencija za istrage i zaštitu, lokalitet Luke, opština Vlasenica, broj: 16-10/6-134-FD/16 od 29.11.2016. godine;										
T – 61	Naredba Komadanta Glavnog štaba VRS-a, str.pov. broj 25/21 od 22.03.1994. godine,										
T – 62	Redovni borbeni izvještaj, Komanda 1. Vlpbr, str.pov.broj 01-13-215 od 03.08.1995. godine,										
T – 63	Redovni borbeni izvještaj, Komanda 1. Vlpbr, str.pov.broj 01-13-223 od 12.08.1995. godine,										

T – 64	Redovni borbeni izvještaj, Komanda 1. Vlpbr, str.pov. broj 01-13-196 od 15.07.1995. godine,
T – 65	Naredba o sprečavanju prolaska muslimanskih grupa ka Tuzli i Kladnju, Glavni štab Vojske Republike Srpske, str.pov.broj 03/4-1629 od 13.07.1995. godine,
T – 66	Izvještaj o formiranju 1. Vlaseničke brigade, Komanda 1. VLPBr.str.pov. broj 01-01/94 od 09.04.1994. godine,
T – 67	Depeša, CJB Zvornik, broj 277/95 od 12.07.1995. godine,
T – 68	Depeša CJB Zvornik , broj 278/95 od 12.07.1995. godine
T – 69	Depeša CJB Zvornik , broj 281/95 od 12.07.1995. godine
T – 70	Depeša, Komanda Drinskog korpusa, Obavještajno odjeljenje, str.pov. broj 17/897 od 12.07.1995. godine,
T – 71	Naređenje, Ministarstvo odbrane RS, pov. broj 02-79/95 od 12.07.1995. godine,
T – 72	Odluka o proglašenju ratnog stanja u opštini Srebrenica-Skelani, predsjednik Republike Radovan Karadžić, broj 01-1372/95 od 14.07.1995. godine;
T – 73	Depeša, Glavni štab VRS, pov. broj 09/31/13-3/154 od 12.07.1995. godine
T – 74	Redovni borbeni izvještaj, Komanda Drinskog korpusa, strogo pov. broj 03/2-219 od 17.07.1995. godine,
T – 75	Depeša, MUP RS, broj 05-2038/95 od 14.07.1995. godine
T – 76	Naredba za sprečavanje prolaska Muslimanskih grupa ka Tuzli i Kladnju, Komanda Drinskog korpusa, str.pov. broj 03/156-12 od 13.07.1995. godine
T – 77	Depeša, CJB Zvornik , broj 283/95 od 13.07.1995. godine,
T – 78	Depeša, CJB Zvornik , broj 282/95 od 13.07.1995. godine,
T – 79	Depeša, CJB Zvornik , broj 281/95 od 12.07.1995. godine
T – 80	Naređenje MUP RS , broj k/p-1-407/95 od 12.07.1995. godine,
T – 81	Redovni borbeni izvještaj, Komanda 1. Birčanske pbr, str.pov. broj 03/1-729 od 28.07.1995. godine,
T – 82	Redovni borbeni izvještaj, Komanda 1. BRLPBR, str.pov. broj 03-253-110 od 21.07.1995. godine,

T – 83	Redovni borbeni izvještaj, Komanda 1. Birčanske pbr, str.pov. broj 03/1-716 od 16.07.1995. godine,
T – 84	Depeša, MUP RS, broj k/p-1-415/95 od 13.07.1995. godine,
T – 85	Ocjena morala u jedinicama 1. Vlpbr za mjesec august 1995. godine, Komanda 1. VLPBR, str.pov. broj 07/61-7 od 28.08.1995. godine
T – 86	Ocjena morala u jedinicama 1. Vlpbr za mjesec juni 1995. godine, Komanda 1. Vlpbr, str.pov. broj 07/61-5/95 od 27.06.1995. godine
T – 87	Izvještaj o raspoređivanju i postavljanju starješina u organima za M.V. i PP , Komanda 1. Vlpbr, pov. broj 01-124-6 od 17.07.1995. godine
T – 88	Redovni borbeni izvještaj, Komanda 1. Brlpbr, str.pov. broj 03-253-106 od 16.07.1995. godine
T – 89	Redovni borbeni izvještaj, Komanda 1. Vlpbr, str.pov. broj 01-13-257 od 14.09.1995. godine
T – 90	Redovni borbeni izvještaj, Komanda 1. Vlpbr, str.pov. broj 01-13-258 od 15.09.1995. godine,
T – 91	Redovni borbeni izvještaj, Komanda 1. Vlpbr, str.pov.broj 01-13-242 od 30.08.1995. godine,
T – 92	Redovni borbeni izvještaj, Komanda 1. Miličke Lpbr, str.pov. broj 332-1702 od 14.07.1995. godine,
T – 93	Vanredni borbeni izvještaj o stanju u z/o 1. Zpbr, Komanda Drinskog korpusa, str.pov. broj 03/2-221 od 18.07.1995. godine,
T – 94	Upozorenje, Komanda 1. Vlaseničke Lprb, str.pov. broj 02/234 od 29.07.1995. godine,
T – 95	Redovni borbeni izvještaj, Komanda Drinskog korpusa, str.pov. broj 03/2-219 od 17.07.1995. godine
T – 96	Depeša, IKM DK Bratunac, str.pov. broj 03-444-6 od 12.07.1995. godine
T – 97	Redovni borbeni izvještaj, Komanda 1. Vlaseničke Lprb, str.pov. broj 01-13-198 od 08.07.1995. godine
T – 98	Redovni borbeni izvještaj, Komanda 1. Vlaseničke Lpbr, str.pov. broj 01-13-200 od 10.07.1995. godine
T – 99	Redovni borbeni izvještaj, Komanda 1. Vlaseničke Lpbr, str.pov. broj 01-13-192 od 11.07.1995. godine

T – 100	Naredba o sprečavanju oticanja tajnih vojnih podataka u zoni izvođenja b/d, Glavni štaba Vojske Republike Srpske, str.pov.broj 03/4-1633 od 13.07.1995. godine	
T – 101	Redovni borbeni izvještaj, Komanda 1. Vlpbr, str.pov. broj 01-13-198 od 18.07.1995. godine	
T – 102	Obavještajni izvještaj, Komanda Drinskog korpusa, odjeljenje za ob poslove, str. pov.broj 17/930 od 09.08.1995. godine	
T – 103	Naređenje o regulisanju saobraćaja na putu Konjević Polje – Bratunac i u gradu, Komanda Drinskog korpusa, pov. broj 22/287 od 12.07.1995. godine	
T – 104	Depeša, Komanda Drinskog korpusa, odjeljenje za ob poslove, str.pov. broj 17/881 od 09.07.1995. godine	
T – 105	Depeša, Komanda Drinskog korpusa, pov. broj 21/6-686 od 12.07.1995. godine	
T – 106	Zapovjest za odbranu i aktivna borbena dejstva, Komanda 1. VLPBR Vlasenica, str.pov.broj: 01/137-1 od 08.09.1995. godine	
T – 107	Izvještaj o pretresu terena, Komanda 1. VLPBR, str.pov.broj: 01-13-153 od 24.05.1995. godine	
T – 108	Zahtjev za popunjavanje komande brigade oficirskim kadrom, Komanda 1. Vlaseničke LPBR, Vlasenica, str.pov.broj:01-204/95 od 22.05.1995. godine	
T – 109	Zahtjev za pružanje pomoći u izvođenju zaprečavanja, Komanda 1. VLPBR, str.pov.broj: 01-133/95 od 08.03.1995. godine	
T – 110	Plan angažovanja starješina komande 1. VLPBR za mjesec mart 1995. godine	
T – 111	Izvještaj, Komanda 1. VLPBR, Vlasenica, str. pov. br. : 01-39/95 od 19.01.1995. godine	
T – 112	Izvještaj, Komanda 1. LPBR, Vlasenica, str. pov. br. :01-696-1 od 22.12.1994. godine	
T – 113	a	Naredba, Komandanta 1. Vlaseničke LPBR, broj : 01-51-19 od 27.11.1995. godine
	b	Naredba, Komanda 1. Vlaseničke LPBR, broj : 01/51-18 od 22.11.1995. godine

	c	Naredba, Komandanta 1. Vlaseničke LPBR, broj: 01/51-17/95 od 07.10.1995. godine
	d	Naredba, Komandanta 1. Vlaseničke LPBR, broj: 01-51-16/95 od 05.10.1995. godine
	e	Naredba, Komandanta 1. Vlaseničke LPBR, broj: 01-51-15/95 od 28.09.1995. godine
	f	Naredba, Komanda 1. Vlaseničke LPBR, broj: 01-51-14 od 08.09.1995. godine
	g	Naredba, Komandanta 1. Vlaseničke LPBR, broj: 01-152-1 od 30.03.1995. godine
	h	Naredba, Komanda 1. Vlaseničke LPBR, broj: 01-51/95 od 01.12.1994. godine
	i	Naredba, Komandanta 1. Vlaseničke LPBR, broj: 01-189/94 od 13.04.1994. godine
	j	Naredba, Komandanta 1. Vlaseničke LPBR, broj: 01-72/94 od 20.04.1994. godine
	k	Predlog, Vojna pošta 7344, Vlasenica, broj: 2/94 od 29.03.1994. godine
T – 114		Naredba, Komandanta Drinskog korpusa, broj: 05/2-256 od 28.06.1995. godine
T – 115	a	Predlog za vanredno unapređenje, Komanda Drinskog korpusa, broj: 05/2-489 od 12.09.1995. godine
	b	Naređenje o unapređenjima Komande Drinskog korpusa, broj: 05/2-652 od 20.12.1995. godine
T – 116		Izveštaj, Komanda Drinskog korpusa od 12.09.1995. godine
T – 117		Izveštaj UNMO od 10.07. i 11.07.1995. godine
T – 118		Izveštaj Holandske kraljevske policije, br. P/?/13/1995-JD
T-119	a	Rezolucija 743 (1992) od 21.02.1992. godine
	b	Rezolucija 819 (1993) od 16.04.1993. godine
	c	Rezolucija 821 (1993) od 28.04.1993. godine
	d	Rezolucija 824 (1993) od 6. maja 1993. godine
	e	Rezolucija 836 (1993) od 04.06.1993. godine

T-120	Izjava, Ujedinjene nacije, broj: S/PRST/1995/32 od 14.07.1995. godine	
T-121	a	Fotografije mjesta Luke (4x)
	b	1 CD-video Srebrenica
	c	Transkript za kompilirani video zapis Srebrenica
	d	Izdvojene slike sa video zapisa Srebrenica
	e	Video slike Srebrenica, po datumima
T-122	Direktiva OP. br. 4, Glavni štab vojske Republike srpske, str. pov. br.: 02/5 od 19.11.1992. godine	
T-123	Zapovest za aktivna b/d Op. br. 1, Komanda Drinskog korpusa, strogo pov. br. : 04/156-2 od 02.07.1995. godine	
T-124	Odluka o strateškim ciljevima srpskog naroda u Bosni i Hercegovini, broj: 02-130/92 od 12.05.1992. godine	
T-125	Odluka, Srpska Republika Bosna i Hercegovina, Ministarstvo narodne odbrane, Sarajevo, broj: 1/92 od 16.04.1992. godine	
T-126	Spisak lica iz jedinice Drinskog korpusa predloženih za stimulatívne mere od 12.09.1995. godine	
T-127	Direktiva op. br. 7, Vrhovna komanda Republike Srpske, broj: 2/2-11 od 08.03.1995. godine	
T-128	Izveštaj generalnog sekretara u skladu sa Rezolucijom Generalne skupštine 53/35, Pad Srebrenice, 15.11.1999. godine	
T – 129	6x fotoalbum, sa prilogom spiska lica iz fotoalbuma (prepoznavanje lica na glavnom pretresu od 12.04.2021. godine – svjedok MK - 6)	
T – 130	transkript svjedočenja svjedoka Pieter Boeringa u predmetu IT – 05-88-T, Vujadin Popović i dr pred Međunarodnim sudom za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog prava na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine , Izjava svjedoka Pietera Boeringa, Međunarodni sud za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog prava na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine od 10.02.1998. godine, Izjava svjedoka Pietera Boeringa, Međunarodni sud za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog prava na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine od 28.09.1995. godine;	

T – 131	izjava svjedoka Rave Evert Albert, Međunarodni sud za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog prava na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine od 17. juli 1995. godine;
T – 132	transkript svjedočenja svjedoka Egbers Vincentius Bernardus u predmetu IT – 05-88-T, Vujadin Popović i dr pred Međunarodnim sudom za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog prava na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine, Izjava svjedoka Egbers Vincentius Bernardus, Međunarodni sud za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog prava na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine od 24. oktobra 1995. godine, Izjava svjedoka Egbers Vincentius Bernardus, Međunarodni sud za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog prava na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine od 09.07.1999. godine , Izjava svjedoka Egbers Vincentius Bernardus, Međunarodni sud za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog prava na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine od 30. aprila 2000. godine;
T – 133	izjava svjedoka Lutke Theo Pieter, Međunarodni sud za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog prava na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine od 29. septembar 1995. godine
T – 134	Iskaz o vojnim događajima u Srebrenici – operacija Krivaja 95, Richard J. Butler, od 15. maja 2000. godine, Iskaz o vojnim događajima u Srebrenici (revizija) – operacija Krivaja 95, Richard J. Butler od 01. novembra 2002. godine, Izvještaj o komandnoj odgovornosti u brigadi VRS – a. Richard J. Butler, Izvještaj o komandnoj odgovornosti u Glavnom štabu VRS – a, Richard J. Butler od 09. juna 2006. godine, CD sa prpratnim aktima na koje se vještak Butler poziva u izvještajima
T – 135	Izvod iz matične knjige umrlih za svjedoka Ćamila Omanović, općina Centar Sarajevo, broj 08/B – 10-39343/21 od 02.06.2021. godine, transkript svjedočenja svjedoka Ćamile Omanović u predmetu IT – 98 – 33 – T u predmetu Krstić pred Međunarodnim sudom za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog prava na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine;

T – 136	Izvod iz matične knjige umrlih za svjedoka Miroslava Deronjića, opština Bratunac, broj 05/2-202-1-298/21 od 02.06.2021. godine, Informativni izvještaj – razgovor sa Miroslavom Deronjićem o evakuaciji civila iz Srebrenice, Međunarodni sud za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog prava na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine od 16. decembra 1997. godine, Audio snimak razgovora između Jean – Rene Ruez a i Miroslava Deronjića obavljenoj 4. februara 1998. godine, Razgovor vođen između J.R. Ruez – a i Miroslava Deronjića vođen 21. oktobra 199. godine, Razgovor Jean – Rene Ruez – a sa Miroslavom Deronjićem, obavljen 12. marta 2001. godine, Izjava svjedoka Miroslava Deronjića, Međunarodni sud za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog prava na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine od 25. novembra 2003. godine;
T – 137	transkript svjedočenja svjedoka Momira Nikolića u predmetu broj IT-02-60-T protiv Vidoja Blagojevića i Dragana Jokića pred Međunarodnim sudom za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog prava na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine od 19. septembra 2003. godine, 22. septembra 2003. godine, 23. septembra 2003. godine, 25. septembra 2003. godine, 26. septembra 2003. godine, 29. septembra 2003. godine i 30. septembra 2003. godine, sa prilogom CD – transkripti engleska verzija;
T - 138	Putni radni list broj 28/3 – 195 za vozilo Jugo 45 na ime Igor Mitrović, VP 7111 Vlasenica, videosnimak broj V000-8122-I – A na CD, uz podnesak UN International Residual Mechanism for Criminal Tribunals, Office of the Prosecutor;

b) Materijalni dokazi odbrane optuženog

O2 – 1	Zapisnik o saslušanju svjedoka Stevana Došića, Tužilaštvo BiH, broj T20 0 KTRZ 0002973 07 od 16.09.2016. godine;
O2 – 2	Zapisnik o saslušanju svjedoka Dragiša Bjelogrić, Tužilaštvo BiH, broj T20 0 KTRZ 0002973 07 od 25.08.2016. godine;

O2 – 3	Pravilo službe Vojne policije oružanih snaga SFRJ, Savezni sekretarijat za narodnu odbranu, Uprava bezbjednosti, int.br.851 od 24.09.1985. godine
---------------	---